

MAGISTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2006:100
ISSN 1404-0891

Disciplinen vi delar

En innehållsanalys av magisteruppsatser vid Bibliotekshögskolan i Borås

KRISTIN JOHANNESSON

HÖGSKOLAN I BORÅS

© **Författaren**

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Disciplinen vi delar - En innehållsanalys av
magisteruppsatser vid Bibliotekshögskolan i Borås

Engelsk titel: The discipline we are parts of - A content analysis of masters'
theses written at the Swedish School of Library and
Information Studies in Borås

Författare: Kristin Johannesson

Kollegium: 1

Färdigställt: 2006

Handledare: Jan Nolin

Abstract: This study is a statistical content analysis, of masters' theses
written in 2005 at the Swedish School of Library and
Information Studies in Borås. The relations between their
epistemological discourses, theories, methods, themes and
chosen alignment within the education, the so-called
'kollegium'/college, are examined. The results are put in
relation to the concepts multidisciplinary and
interdisciplinarity to see what kind of discipline Library and
Information Science (LIS) can be described as, on the basis of
this material. As a theoretical framework, I have used theory
of science and Bourdieu's theories about social and academic
fields. A selection of opinions and theories in research about
LIS as a discipline are also recited and related to.

LIS, in the implementation of the analyzed theses, appears to
be mainly multidisciplinary even if also, in some respects,
interdisciplinary. The analyzed texts show tendencies to
specialize and form factions within the smaller subject areas
of the discipline, which according to some earlier research
applies to LIS generally. This may seem natural for a thesis
and an alignment to do, but seen as a whole one can
problematize whether such deployments are all consciously
intended and/or fruitful. Signs of specialization and separation
are visible within all of the analyzed variables. Hence the
students, to some extent, can be said to choose direction in
both epistemologies, theories, methods and themes, when
they choose college. On the other hand, the boundaries do not
seem insurmountable. There are factors that, at times, cross
them or are held in common.

Nyckelord: biblioteks- och informationsvetenskap,
bibliotekarieutbildning, tvärvetenskap, mångvetenskap,
vetenskapsteori, Bourdieu, magisteruppsatser, innehållsanalys

Innehåll

1. INLEDNING OCH INTENTIONER.....	1
1.1 INTRODUKTION: BAKGRUND TILL ÄMNESVALET	1
1.2 PROBLEMFÖRMULERING OCH SYFTE	2
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	3
1.4 AVGRÄNSNINGAR OCH MATERIALINSAMLING.....	4
1.5 DEFINITIONER AV VÄSENTLIGA BEGREPP	5
1.6 B&I-UTBILDNINGENS STRUKTUR PÅ BHS.....	7
1.7 FÖRFÖRSTÅELSE	8
1.8 DISPOSITION	9
2. METOD.....	11
2.1 INNEHÅLLSANALYS.....	11
2.2 STATISTIK.....	13
2.3 METODOLOGISKA FÖREGÅNGARE INOM ÄMNET.....	14
2.4 KATEGORIerna OCH SORTERINGARNA I KODNINGSSCHEMAT	15
2.4.1 Kodningsschemat.....	15
2.4.2 Teman	16
2.4.3 Metoder.....	16
2.4.4 Teorier	16
2.4.5 Epistemologisk diskurs.....	17
2.4.6 Statistisk bearbetning av kodningsschemat.....	19
3. TIDIGARE FORSKNING.....	20
3.1 INTERNATIONELL FORSKNING OM B&I SOM ÄMNE	20
3.1.1 B&I och vetenskapsteori	20
3.1.2 Informationsvetenskap och dess delområden.....	21
3.1.3 Biblioteksvetenskap.....	23
3.2 SVENSK FORSKNING OM B&I OCH SVENSK B&I-UTBILDNING	23
3.2.1 Paradigm och perspektiv	23
3.2.2 Institutions- och processperspektivet, genom ämnets utveckling.....	25
3.2.3 B&I-utbildning.....	27
3.3 SUMMERING AV TIDIGARE FORSKNING.....	28
4. TEORI.....	30
4.1 KONSTRUERADE KUNSKAPER	30
4.2 TVÄRVETENSKAP	31
4.3 BOURDIEU	34
5. RESULTAT OCH ANALYS.....	38
5.1 VILKA EPISTEMOLOGIER, TEORIER, METODER OCH TEMAN FINNS OCH VILKA DOMINERAR, INOM VARJE KOLLEGIUM OCH ÖVERHUVUDTAGET?	39
5.1.1 Epistemologisk diskurs i förhållande till kollegium.....	39
5.1.2 Teorigrupp i förhållande till kollegium.....	40
5.1.3 Metodgrupp i förhållande till kollegium.....	42
5.1.4 Tema i förhållande till kollegium.....	43
5.1.5 Varje kollegiums teman och epistemologiska diskurser.....	46
5.2 VILKA KONSTELLATIONER AV EPISTEMOLOGI-TEORI-METOD-KOLLEGIUM-TEMA ÄR VANLIGA/OVANLIGA?	50
5.2.1 Tema i förhållande till övriga faktorer	50
5.2.2 Metodgrupp i förhållande till övriga faktorer.....	53
5.2.3 Epistemologisk diskurs i förhållande till teorigrupp.....	55
5.3 I VILKEN GRAD KAN MAN URSKILJA AVGRÄNSADE KÄRNOR, RESPEKTIVE GRÄNSÖVERSKRIDANDE KORSNINGAR, BLAND KONSTELLATIONERNA?	56
5.4 HUR KAN RESULTATET FÖRSTÅS, TOLKAT GENOM TEORIER OM TVÄRVETENSKAP, OM AKADEMISKA FÄLT OCH OM DISCIPLINEN B&I? VAD FÖR SLAGS MÅNGVETENSKAPLIG DISCIPLIN ÄR B&I?	57
5.4.1 Stor eller liten, tvärvetenskap eller mångvetenskap?.....	57

5.4.2 Tolkningar med hjälp av Bourdieu	58
5.4.3 Jämförelser med andras tankar om B&I.....	61
5.5 FÖRBEHÅLL OCH SVÅRIGHETER I INNEHÅLLSANALYSEN	63
6. AVSLUTANDE DISKUSSION	67
6.1 REFLEKTIONER	67
6.2 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	69
7. SAMMANFATTNING.....	71
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	73
PRIMÄRKÄLLOR.....	73
SEKUNDÄRKÄLLOR	73
Otryckta källor.....	73
Tryckta källor.....	74
BILAGOR.....	79
BILAGA 1. KODNINGSBESKRIVNING	79
BILAGA 2. KODNINGSSCHEMA MED DET KOMPLETTA RESULTATET	84

Tabellförteckning

TABELL 1. KOLLEGIUM~EPISTEMOLOGISK DISKURS	39
TABELL 2. KOLLEGIUM~TEORIGRUPP	40
TABELL 3. KOLLEGIUM~METODGRUPP	42
TABELL 4. TEMA~KOLLEGIUM	43
TABELL 5. EPISTEMOLOGISK DISKURS~TEORIGRUPP	55

Figurförteckning

FIGUR 1. KOLLEGIUM~EPISTEMOLOGISK DISKURS (I ANTAL UPPSATSER)	39
FIGUR 2. KOLLEGIUM~TEORIGRUPP (I ANTAL UPPSATSER)	40
FIGUR 3. KOLLEGIUM~METODGRUPP (I ANTAL UPPSATSER)	42
FIGUR 4. TEMA~KOLLEGIUM (I ANTAL UPPSATSER)	44
FIGUR 5. TEMA~EPISTEMOLOGISK DISKURS I KOLLEGIUM 1 (I ANTAL UPPSATSER)	46
FIGUR 6. TEMA~EPISTEMOLOGISK DISKURS I KOLLEGIUM 2 (I ANTAL UPPSATSER)	47
FIGUR 7. TEMA~EPISTEMOLOGISK DISKURS I KOLLEGIUM 3 (I ANTAL UPPSATSER)	48
FIGUR 8. TEMA~EPISTEMOLOGISK DISKURS I KOLLEGIUM 4 (I ANTAL UPPSATSER)	49
FIGUR 9. TEMA~EPISTEMOLOGISK DISKURS (I ANTAL UPPSATSER)	50
FIGUR 10. TEMA~METODGRUPP (I ANTAL UPPSATSER)	51
FIGUR 11. TEMA~TEORIGRUPP (I ANTAL UPPSATSER)	52
FIGUR 12. EPISTEMOLOGISK DISKURS~METODGRUPP (I ANTAL UPPSATSER)	53
FIGUR 13. TEORIGRUPP~METODGRUPP (I ANTAL UPPSATSER)	54
FIGUR 14. EPISTEMOLOGISK DISKURS~TEORIGRUPP (I ANTAL UPPSATSER)	55

1. Inledning och intentioner

“Cirkeln är sluten. Och vi befinner oss på insidan.”¹

“If you're into rock n' roll
then you've got to sell your soul
to the theory of broken circles.”²

1.1 Introduktion: bakgrund till ämnesvalet

I somliga texter kring ämnet biblioteks- och informationsvetenskap (hädanefter förkortat B&I) nämns ett ”biblioteks- och informationsvetenskapligt perspektiv”. Två exempel är *Handbok för kandidat- och magisteruppsatsförfattare vid biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan*,³ och en text av Lars Höglund, professor vid Bibliotekshögskolan i Borås (BHS); *Biblioteks- och informationsvetenskap som studie- och forskningsområde*.⁴ Båda dessa texter används i undervisningen vid BHS. En ringa student i denna vetenskap, kanske till och med blott i en del av den, kan då fråga sig – vad är det för ett perspektiv? Förmodligen är det inte ett enda. Förhållandet att disciplinen biblioteks- och informationsvetenskap känns så bred, och å ena sidan därmed kan vara rik på möjligheter, men å den andra skulle kunna kallas vag eller splittrad, ger motiv att analysera den närmare.

Andra forskare, såsom Maj Klasson (professor vid BHS), har diskuterat huruvida flera olika paradigmer finns inom B&I.⁵ Ytterligare andra har också berört detta, vilket jag återkommer till längre fram. Termen paradigm kan kortfattat förklaras som en slags vetenskaplig ram, vilken avgör sådana frågor som vad man tror att verkligheten är, vilka frågor som kan/ska ställas om den, samt vilka metoder som kan ge svar på dessa frågor.⁶ Som jag ska återkomma till senare i uppsatsen, kan åtskilda paradigmer inom B&I exempelvis sägas utgöras av de två delar som förts samman i själva namnet ”biblioteks- och informationsvetenskap”. De olika paradigmen utgörs då av ett biblioteksorienterat paradigm, gentemot ett informationsvetenskapligt.⁷ Detta visar på en annan syn än den som talar om ett B&I-perspektiv.

Det som intresserat mig är bland annat huruvida man i val av inriktning/kollegium i utbildningen i B&I på BHS inte bara väljer intresseområde, utan dessutom metoder att inspektera det med, samt epistemologiska och teoretiska perspektiv.⁸ Bakomliggande funderingar om fruktbara vetenskapliga lån från inom och utom disciplinen, som är möjliga men inte alltid görs, är delvis inspirerade av artikeln “Empiricism, rationalism

¹ Bourdieu (1991), s 239

² Acid Ranch (2002)

³ *Handbok för kandidat- och magisteruppsatsförfattare vid biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan* (uppdaterad 2004-02-23), s 33. Denna upplaga är i skrivande stund inte den senaste versionen, utan den näst senaste, men den har använts under en stor del av den utbildning jag själv läst.

⁴ Höglund (2000), s 2

⁵ Klasson (1990), s 48

⁶ Gilje & Grimen (1992), s 107

⁷ Jfr text Ginman (1995), s 10f

⁸ Här används ’perspektiv’ i betydelsen *hur* man ser på något, ett synsätt eller liknande.

and positivism in library and information science”.⁹ Den är skriven utav B&I-professorn Birger Hjørland. Där pekar han på att B&I-studier traditionellt brukat vissa metoder och teorier som Hjørland anser kan, och till och med bör, bytas ut mot andra.¹⁰ Att somliga problemområden enbart betraktas utifrån de metoder och synvinklar som utgör konventionen i det området gäller förmodligen också andra slags studier, än de som nämns där.

Omvänt påverkar perspektivet eller perspektiven inom en vetenskap inte enbart hur man betraktar saker och ting, utan vad man överhuvudtaget ser för problem och ställer för frågor. Detta gör vetenskapsteoretiska reflektioner betydelsefulla, då de kan visa fram underförstådda antaganden och synliggöra alternativ. Även förment neutrala observationer bygger på och får sin relevans utifrån någon slags teoretisk grund.¹¹ Härtill kan man med vetenskapsteoretiska utgångspunkter begrunda hur tvär- eller mångvetenskap kan gestaltas på olika sätt, där B&I utgör ett exempel.

I en utvärdering av B&I- och besläktade utbildningar, som Högskoleverket gjorde år 2004, står bland annat skrivet om ”den stränga kollegieindelningen”.¹² Med relation till ovannämnda tankar väcker det ett intresse av att undersöka hur solida gränserna är mellan kollegierna, något som i sin tur kan ha betydelse för tvär- eller mångvetenskapligheten. I samma källa påpekas därtill att ”[i] grundutbildningen (som nu är organiserad i fyra kollegier) behövs integration av undervisningen för att uppnå en ämnesmässig B&I-helhet.”¹³ En ståndpunkt som förespråkas där förefaller alltså vara lägre grad av den specialisering de menar gestaltas exempelvis genom separerade kollegier. Häri avser jag försöka granska frågan om vi i de olika kollegierna lever i ”skilda världar”, inte bara när det gäller vad vi fokuserar på utan dessutom hur vi ser på det.

1.2 Problemformulering och syfte

Denna uppsats innebär en ansats att, genom att studera biblioteks- och informationsvetenskapliga magisteruppsatser, ta reda på en del av vad som inom omtalade vetenskap framstår såsom *möjligt* att göra och alltså förekommer, även som smärre undantag i området, och därtill vad som är *vanligt* att göra. Med detta vill jag visa på vilket eller vilka särdrag som dominerar, och åtminstone kvantitativt utgör någon slags kärnpunkt(er). Dessutom kommer granskas hur dessa relaterar till varandra.

Målet med förevarande skrift är således att skaffa kunskap om vad den akademiska biblioteks- och informationsvetenskapen och dess lärjungar utför för slags studier; vad för problem som behandlas och med vilka olika perspektiv. Detta genom att betrakta ett utsnitt av B&I-texter, där ett flertal varianter av denna disciplin kan komma med. En studie av BHS’ magisteruppsatser från 2005, som jag avser genomföra, utgör en typ av fallstudie som exemplifierar området. Ett övergripande spørsmål är hur B&I förvaltar sin ganska ofta betonade tvärvetenskapliga orientering, vilket jag återkommer till i

⁹ Hjørland (2005b)

¹⁰ Hjørland (2005b), t ex s 130f och s 147

¹¹ Jfr Hjørland (2005b), s 133

¹² Högskoleverket (2004), s 60

¹³ Högskoleverket (2004), s 48

avsnittet om tidigare forskning.¹⁴ Den skulle kunna kallas mångvetenskaplig om olika perspektiv finns men är relativt separata, och tvärvetenskaplig om de i högre grad kombineras med varandra på olika sätt. Trots innebördsskillnaderna tillämpas termen ”mångvetenskaplig” i uppsatsens huvudfråga. Det görs eftersom det inte tycks finnas någon lämplig övergripande term över både tvär- och mångvetenskap, och grundar sig dessutom i uppfattningen att mångvetenskap är mer av en nödvändig förutsättning för tvärvetenskap än tvärtom. Ordet kan därför användas som ett tentativt, hierarkiskt överordnat, begrepp för dem båda. Så görs i och för sig ofta med ”tvärvetenskap” i andra sammanhang, men med tanke på ovanstående tycks det mig något olämpligare.

Frågeställningarna, som kommer tas till hjälp för att ge besked, handlar om vad det finns för fördelningar, mönster och samband mellan epistemologier, teorier, metoder, teman och inriktning/kollegium i uppsatserna jag undersöker. Detta kommer att ske genom en innehållsanalys.

Jag försöker undvika att analysen enbart blir en deskriptiv översikt av vad som skrivits i BHS-uppsatser under förra året genom att problematisera detta resultat. Det kommer därför att tolkas i en teoretisk belysning, vilken utgörs av vetenskapsteori, teorier om tvärvetenskap, samt Pierre Bourdieus teorier om akademiska och sociala fält. Därtill kommer resultatet att betraktas i ljuset av en del av ”sin egen”, biblioteks- och informationsvetenskapliga, kontext. Litteratur som kommer att kopplas till är sådan som handlar om B&I och dess vetenskapsteori, samt om hur uppdelningar och även föreningar mellan delområden inom B&I har växt fram, och hur de betraktas. Dessa indelningar har bitvis paralleller till kollegiernas olika fokus. Dessutom används en del litteratur om B&I-utbildningar i Sverige, bland annat på BHS.

Resultaten kan vidare tolkade visa något av hur B&I, om också formad inom en begränsad arena, ser ut idag mer allmänt, men eventuella generaliseringar bör göras sparsamt.

1.3 Frågeställningar

Min övergripande fråga lyder: Vad är B&I för slags mångvetenskaplig disciplin? Jag är medveten om och vill påpeka för läsaren att denna fråga inte kommer få något uttömmande svar i den här undersökningen – ändå utgör den en riktning för vad jag intresserar mig för i det avgränsade underlaget.

Delfrågor till just mitt material, vilka åskådliggör detta, kommer att vara: Vilka epistemologier, teorier, metoder och teman finns och vilka dominerar, inom varje kollegium och överhuvudtaget? Vilka konstellationer av epistemologi-teori-metod-tema-kollegium är vanliga/ovanliga? I vilken grad kan man urskilja avgränsade kärnor, respektive gränsöverskridande korsningar, bland konstellationerna?

¹⁴ Som ett exempel kan redan här nämnas *Handbok för kandidat- och magisteruppsatsförfattare vid biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan* (uppdaterad 2005-11-22), s 24 – där B&I kallas ett mång- eller tvärvetenskapligt ämne, och redan nämnda text av Höglund (2000), s 2, som benämner B&I ”[...]ett brett och tvärvetenskapligt sammansatt fält”

Med utgångspunkt i teori och bakgrundsmaterial ämnar även göras en del tolkningar av hur det kan komma sig att det ser ut som det gör, och vilka konsekvenser dessa förhållanden kan tänkas medföra. Detta inkluderas i en fjärde, mer tolkande delfråga; Hur kan resultatet förstås, tolkat genom teorier om tvärvetenskap, om akademiska fält och om disciplinen B&I? Genom den sista frågan försöker jag, efter att ha analyserat delfrågorna, återanknyta till huvudfrågan och göra mer övergripande resonemang, men med en grund i mitt material och de teorier jag valt att använda.

1.4 Avgränsningar och materialinsamling

Avgränsningar i materialet som analyseras har gjorts i "rummet" till BHS och i tiden till år 2005. Ytterligare en precisering finns i att enbart magisteruppsatser utgör primärmaterial, inte annat som har producerats inom B&I på BHS under 2005. Magisteruppsatserna vilka tillgängliggjorts inom denna period och plats uppgår till 141 stycken. Uppsatserna har jag antingen lånat på Högskolebiblioteket i Borås eller läst i form av PDF-filer.¹⁵

Just detta underlag har uppfattats som intressant med anledning av att det utgör ett aktuellt exempel på B&I. Det kan sägas befinna sig mittemellan, och visa lite av varje av, både B&I-forskning och -utbildning. Att välja just BHS-uppsatser känns också särskilt relevant för en student vid institutionen i fråga. En självreflekterande aspekt blir även särdeles påtaglig i och med detta materialval. En totalpopulation, vilket materialet åtminstone i en del hänseenden utgör, är gynnsam att undersöka för att inkludera undantag och se skillnader mellan mindre grupper. De avgränsningar som görs är emellertid, förstås, nödvändiga även av praktiska skäl. Ett större material kunde med andra ord ha givit ytterligare intressanta resultat, men hade inte rymts inom den här studien.

Den tidigare forskningen som kommer att beskrivas handlar om B&I som ämne, dess bakgrunder och underavdelningar. Här återges relativt (mot vad som finns) mycket svensk forskning om sådant. Detta urval har gjorts med ambitionen att ha relevans för det avgränsade området, vilket också det är lokalt. Därför behandlar forskningen som handlar om B&I-utbildning framför allt svensk utbildning. Det finns en stor mängd material, både utifrån en vetenskapsteoretisk vinkel och gällande ämnet mer i stort. Att det föreligger rikligt med forskning och andra tankar om ämnet har också medfört att jag inte kunnat ta del av allt. Redan innan en fullständig, ens översiktlig, forskningsöversikt kunnat göras har jag varit tvungen att välja bort en del. Urvalet litteratur som gjorts har samlats in genom återblickar i relevant kurslitteratur från tidigare skeden av denna utbildning, sökningar på bibliotek och i elektroniska databaser, referenser som funnits/återkommit i vad som tyckts mig vara angelägna källor, och råd från min handledare.

En problemavgränsning sker genom att jag framför allt intresserar mig för teorier, metoder och teman ur ett innehållsanalytiskt perspektiv. Därpå tolkas statistiken ur vissa teoretiska perspektiv och i relation till vissa andra faktorer som också valts ut och därmed uteslutit andra tolkningsmöjligheter. De teoretiska perspektiven som anlagts har

¹⁵ PDF-versioner av de flesta uppsatserna finns att tillgå via Internet, ett index finns på sidan Högskolan i Borås: "Magister/Kandidatuppsatser 2005": <http://www.hb.se/bhs/upps-05.htm> [2006-05-10]

växelverkat med valen av metod och frågeställningar. De har därtill syntts tankeväckande att kombinera med varandra och utsetts också på grund av detta intresse.

Vad gäller varianten av tvär- eller mångvetenskap som kan visa sig i resultatet, utgörs ännu en fokusering av att jag inte kommer se så mycket på vad som är lånat från andra discipliner och vad som är "eget" för B&I, och hur starka och många kopplingarna utåt är. Häri kommer snarare att betraktas vad som finns i materialet, hur stort spektrat är och hur fördelningarna ser ut inom disciplinen – eller den del av den jag undersöker. Dock finns även där en stor andel metoder, teorier och problemområden som är lånade från och/eller tangerande emot andra vetenskaper. Vilka, varifrån och hur stor del, kommer att beröras något i anknytning till vilka förekommande teorier som är mer och mindre lokala och inomvetenskapliga. Relationerna utåt analyseras däremot inte djupgående, emedan det inte finns utrymme att ta reda på och diskutera exakt varifrån teorier och andra faktorer kommer.

Ett alternativt, härur exkluderat, tillvägagångssätt som kunnat besvara närliggande eller samma frågor är att betrakta fältet kronologiskt och se om tendenserna förändrats. Det skulle fordra ett annat material, för att exempelvis jämföra med uppsatser från något annat år. Mig tycks det dock lika eller mer intressant att se hur det ser ut just nu, och vara en lämplig avgränsning, även om det andra förstås också varit görbart. Att granska metodologierna och perspektiven inom BHS i jämförelse med B&I-utbildningar på andra orter vore en annan tänkbar möjlighet.

Ytterligare ett sätt vore att avgränsa materialet mer och istället gå mer på djupet, vilket givit en mer kvalitativ analys. Ett alternativt analytiskt tillvägagångssätt/teori, som jag avvisat delvis då det inte är så applicerbart på kvantitativa och generella data, är diskursanalys. Genom detta perspektiv kunde problemområdet uppsatser på BHS ha analyserats på ett annat sätt. En anledning för mig att inte göra det är att jag vill se på mönster i materialet, och att jag genom att komplettera med orienteringar i andra texter tror mig kunna göra det utan att förtyliga resultatet och materialets innehåll alltför mycket. Dessutom finns redan, i magisteruppsatsformat, mer djupgående och snäva diskurs- och textanalyser av ämnet och dess teoretiska fundament – vilka jag återkommer till i genomgången av tidigare forskning – men såvitt jag sett ingen innehållsanalys gjord på denna nivå av liknande frågor. En sådan kan därmed visa hur utbredda de särdrag, som andra beskrivit utifrån enskilda texter, är.

Jag hade å andra sidan kunnat räkna än mer statistiskt och kvantitativt på de faktorer jag undersöker. Också det hade troligen krävt en förändring i urvalet av material och frågorna ställda till det. Som jag ser det är detta mindre intressant än att se i stort på skillnaderna och att istället försöka resonera runt resultatet.

1.5 Definitioner av väsentliga begrepp

Disciplin: Termen disciplin är i min uppsats relevant i både betydelse och vetenskaplig gren, samt undervisning, en term som också gränsar till uppfostran.¹⁶ BHS-studenterna/uppsatsförfattarna ses därmed, i någon mån, som disciplinerade. **Disciplinerad** förklaras

¹⁶ Nationalencyklopedins Internettjänst; uppslagsord "Disciplin", Husén [2006-05-30]

av Nationalencyklopedin som "[...] har förmåga att underordna sig vissa regler och att lyda order".¹⁷ Framför allt ses disciplin dock som det förstnämnda – ett ämnesområde eller en vetenskap. Området, disciplinen, försöker jag häri åskådliggöra genom de faktorer som undersöks, sammantagna till en helhet.

Tvärvetenskap och mångvetenskap: Olika idéer om tvärvetenskap beskrivs också i mitt kommande teoriavsnitt. För en orientering, och förklaring av mina frågeställningar, definieras de två uttryck jag kommer att använda mest redan här. Göran Walléns *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, ger liksom titeln antyder en överblick över olika vetenskapsteorier och strategier i forskning.¹⁸ Den innehåller ett kapitel om tvärvetenskap. Däri nämns bland annat en pågående och fortgående specialisering av vetenskaper, som både en kontrast och en anledning till tvärvetenskapens existens. Vidare beskriver han tvärvetenskap och mångvetenskap som i olika grad integrerade former av sådan gränsöverskridande forskning. Tvärvetenskap är den mest över-skridande och växelverkande av dessa. Mångvetenskapliga anspråk är mindre och kan istället försöka se ett tema ur flera olika discipliners perspektiv, ställda bredvid varandra. Även samordnad forskning med en tydlig arbetsfördelning mellan ämnena kallas mångvetenskaplig, av Wallén.¹⁹ Av honom görs det då det gäller tillämpad forskning, vilket kan tolkas som mer projektartad sådan som gäller ett specifikt praktiskt problem, men för detta fall kan det även hållas i tanken mer allmänt i en mång- eller tvärvetenskaplig disciplin. Detta då graden av "arbetsdelning" ter sig möjlig och relevant att ta reda på i det här materialet. Härutöver kan sägas att tvärvetenskap ungefär motsvarar det i en del referat och citat framöver förekommande ordet interdisciplinär eller på engelska "interdisciplinary", medan termen mångvetenskap förefaller användas liktydigt med multidisciplinär/"multidisciplinary".

Metavetenskap, vetenskapsteori och kunskapsteori: Min egen utgångspunkt är metavetenskaplig. Det innebär att den utgör vetenskap (i detta fall på den ödmjuka nivån av en magisteruppsats) *om* vetenskap (häri även den på samma blygsamma nivå). Ett annat begrepp som kan beskriva synvinkeln häri är vetenskapsteori, vilket är en typ av metavetenskap. Också vetenskapsteori har vetenskap som forskningsobjekt, men fokuserar vissa bitar av och förutsättningar för vetenskapen och har grenar som vetenskapsfilosofi, vetenskapssociologi med flera. Utav dessa befinner sig föreliggande studie närmast deskriptiv vetenskapsteori eller vetenskapssociologi. Jag försöker däremot inte utreda filosofiskt vad kunskap och vetenskap i sig bör vara. Vetenskapsteori är därtill en variant av kunskapsteori. Vetenskapsteori gäller också den kunskap, men den speciella typ av kunskap som vetenskap utgör. Kunskapsteoretiska resonemang är mer generella och kan gälla kunskap överhuvudtaget. Häri används dessa tre begrepp som ungefär likvärdiga, eftersom kunskapen som fokuseras är just vetenskaplig sådan.

Metod, teori, epistemologi och tema: I Michael Crotty's bok *The Foundations of Social Research*, ytterligare en vetenskapsteoretisk och metodologisk exposé, nämns fyra olika element i en forskningsprocess; epistemologi, teoretiskt perspektiv,

¹⁷ Nationalencyklopedins Internettjänst; uppslagsord "Disciplinerad", ej signerad artikel [2006-05-30]

¹⁸ Wallén (1996)

¹⁹ Wallén (1996), s 102ff

metodologi och metoder.²⁰ De definieras på ganska öppna sätt som är användbara här, och som återges i kommande stycken. Metodologi finns inte med som en faktor bland de jag undersöker, men kan likväl förklaras kort, då det därmed utgör en del i forskningsprocessen som valts bort. Termen betecknar enligt Crotty en strategi som ligger bakom val och användning av vissa metoder.

Metod: Metoder förklarar Crotty som tekniker eller procedurer som används för att samla och analysera data, i syfte att besvara en forskningsfråga eller hypotes.²¹ Denna beskrivning stämmer med mina utgångspunkter; beroende på vad som framställs i mitt material kan kategorin metod innebära en teknik antingen för insamling eller för analys av materialet, eller båda.

Epistemologi: Epistemologi definieras som den kunskapsteori som det teoretiska perspektivet, och därmed även metodologin, innebär eller har inbäddade i sig. Innehållet i de återgivna epistemologierna hos Crotty påminner om de jag kommer använda, och som kommer att förklaras mer ingående i teoriavsnittet. Av Crotty kallas de 'objectivism' (som motsvarar vad som framöver kommer att beskrivas som den objektivistiska diskursen), 'constructionism' (ungefär motsvarande den konstruktivistiska diskursen) och 'subjectivism' (ungefär motsvarande den kognitivistiska diskursen), vilka också har undervarianter.²²

Teori: Teori är här ungefär likvärdigt med vad Crotty kallar det teoretiska perspektivet. Det beskrivs som en filosofisk ståndpunkt vilken utgör en kontext och grund för metodologin.²³ Begreppet teori fokuseras också i mina problemställningar och sorteringar. Teori används häri i en bred bemärkelse, och utgår som omtalats från vad som beskrivs i uppsatserna själva. En smalare definition kunde exempelvis ha uteslutit mer lokala teorier eller begränsade modeller ur begreppet teori. Avgränsningar av vad en (vetenskaplig) teori innebär är även det sådant som vetenskapsteori – men då kanske snarare vetenskapsfilosofi – kan ägna sig åt, och är en fråga som finns med då man diskuterar vad en vetenskap är.

Tema: Till Crottys delar i forskningsprocessen kan läggas en till vilken jag har för avsikt att notera, nämligen teman. Dessa definieras här som det uppsatsen handlar om och som studeras med ovanstående delar som redskap; uppsatsens "ämne" eller forskningsobjekt kunde vara en annan benämning för samma sak. Dock framstår termen ämne som ännu mer mångtydig, och forskningsobjekt i sin tur som aningen snävt, tema har därför framstått som en lämplig beteckning för denna beståndsdel.

1.6 B&I-utbildningens struktur på BHS

Nedan beskrivs hur BHS' variant av B&I är utformad, vilket jag funnit motiverat att utveckla något, då det tillmäts en betydande roll i texten framöver. I utbildningen på BHS väljer eleverna efter första terminen, som är gemensam för alla, en av fyra

²⁰ Crotty (1998), s 2ff. Översättningar av termerna Crotty använder är mina egna, och har gjorts direkt från ett engelskt ord till det motsvarande svenska.

²¹ Crotty (1998), s 3

²² Crotty (1998), s 3

²³ Crotty (1998), s 3

inriktningar. Inom dessa så kallade kollegier läser man resterande 60 poäng, i de fall man tar ut en magisterexamen. Man kan naturligtvis också läsa kortare tid, och man kan även ta ut kandidatexamen. De olika inriktningarna är, för närvarande:

~ Kollegium 1: Bibliotek, kultur och information i ett samhällsperspektiv.

~ Kollegium 2: Kunskapsorganisation.

~ Kollegium 3: Individens och grupperns interaktion med bibliotek och informationssystem.

~ Kollegium 4: Organisationen och dess informationsresurser.²⁴

Kollegietillhörighet kommer i denna undersökning delvis ses som en bakgrundsfaktor som omfattar de andra, även om jag inte ser något kronologiskt orsakssamband; val av kollegium kan också bero på tidigare intressen och inriktningar hos individerna. Detta gäller inte minst de distansstudenter som läser B&I genom BHS, vilka inte tilldelas något kollegium förrän just under magisteruppsatsen. Dock visar även dessa tilldelningar på vad som anses höra till varje inriktning/kollegium. För de som läser utbildningen på plats vid BHS ges, förutom den första terminen, teori- och metodkurser på sammanlagt 10 poäng gemensamt för alla kollegier.²⁵ Dessutom finns möjlighet att byta kollegium i samband med uppsatsskrivandet om det man vill utforska hör till en annan inriktning. Hur många som gör detta har jag dock inte undersökt.

Det bör också poängteras att indelningen i kollegier förefaller vara specifik för just BHS, även om den utgår från delområden som kan vara mer generellt förekommande.²⁶ På andra platser i Sverige där B&I-undervisning finns är jämförelsevis utbildningen gemensam för alla. En sådan här, aningen artegen, vetenskaplig och utbildningsmässig strategi är likväl intressant att ha med i undersökningen. Den visar ett sätt att hantera B&I och en del effekter utav dess mångvetenskaplighet, administrativt och praktiskt. Denna teknikalitet kan sedan ha inflytande på de möjliga sätten att tänka om kunskapsinhämtningen och forskningsobjekten. Dessutom ser jag på materialet också från andra håll, vilka troligen har vidare spridd giltighet.

Vad för slags kunskaper som hör till de olika kollegierna kommer att beröras ytterligare i själva analysen framöver. Därtill beskrivs i bilagorna till denna uppsats kollegieindelade teman, som ger exempel på de kurser man läser.

1.7 Förförståelse

En föreställning jag haft sedan innan är att det finns skillnader och mönster, vilket skulle kunna påverka projektet i den riktningen att jag, medvetet eller omedvetet, främst letar efter sådana, som då bekräftar detta. För att motverka sådana tendenser kommer jag sträva efter att också skildra sådant som går emot dessa förväntningar. För-

²⁴ Högskolan i Borås, "Närutbildningens struktur: översikt" <http://www.hb.se/bhs/nyutb/grafisk.htm> [2006-09-20]

²⁵ Högskolan i Borås, "Biblioteks- och informationsvetenskap 1-20, 21-40, 41-60, 61-80 poäng": <http://www.hb.se/bhs/utb-new.htm> [2006-09-20]

²⁶ I avsnittet om tidigare forskning kommer bland annat tas upp en magisteruppsats av Olausson (2005) som hävdar att det finns fyra diskurser i B&I, vilka är ungefär parallella med kollegierna, och som torde kunna vara vidare spridda än kollegieindelningen i sig.

förståelsen har likaså påverkat mitt val av ämne; även om möjligheten finns att skillnaderna är mer subtila än vad jag tror så hade jag förmodligen om jag antagit det från början inte intresserat mig så mycket för frågan.

Mitt perspektiv influeras dessutom av att jag fostrats inom ett av de berörda kollegierna, nummer 1. Kanske ser jag därmed saken inifrån på ett annat sätt än en mer utifrån kommande undersökning av samma sak skulle ha gjort, vilket kan ha både för- och nackdelar. Nackdelar kan vara mindre distans och partiskhet, vilka jag ska försöka undvika, bland annat genom att reflektera över dem och vara på min vakt. Fördelar kan å andra sidan vara en viss insikt i ämnet, och i åtminstone en av inriktningarna, men även på ganska nära håll i de andra. Detta kan hjälpa till att tolka hur det kan komma sig att det är som det är. Jag kan dessutom knappast undgå en vetenskapsteoretisk självkritik utan tvingas in i en sådan. Ju mer jag finner BHS-studenter, deras tillvägagångssätt och kunskap vara konstruerade av sina kontexter och omedvetna dispositioner, desto mer måste jag själv, liksom denna min egen stilövning i ämnet och sysslan att skriva uppsats som jag betraktar men även utför, vara det.

1.8 Disposition

Uppsatsen består av sju kapitel. I kapitel ett, som framlagts ovan, ges först en inledning inrymmande motiven till mitt ämnesval. Därpå beskrivs syfte och frågeställningar, avgränsningar och materialinsamling, definitioner av en del betydelsefulla koncept, en översikt över BHS-utbildningens struktur, och några korta resonemang kring min förståelse.

Kapitel två berättar om metoden jag använder. Det är indelat i fyra underavsnitt som behandlar innehållsanalys, statistik, ett urval metodologiska föregångare inom B&I, som gjort studier jag inspirerats av, samt en presentation och förklaring av hur mitt kodningsschema används. Det sista underavsnittet är i sin tur indelat i avsnitt som behandlar olika kategorier i kodningsschemat. Strukturen i metodavsnittet leder således från ganska övergripande och grundläggande resonemang kring metoden, till mer konkreta beskrivningar av hur andra använt den i det mindre sammanhanget B&I, och därpå till en beskrivning av hur jag själv, mer precist, går tillväga.

Det nästkommande kapitlet, nummer tre, tar upp tidigare forskning. Det har två underkapitel. Under rubriken *Internationell forskning om B&I som ämne* introduceras en del utländsk forskning med fokus på internationell B&I och informationsvetenskap. I *Svensk forskning om B&I och svensk B&I-utbildning*, beskrivs svensk forskning om liknande spörsmål, men med lokala frågor i fokus. Dessa två har i sin tur underrubriker, efter de teman som fokuseras.

Avsnitt fyra beskriver mina teoretiska underlag, vilka utgörs av teorier om kunskap och tvärvetenskap, samt Pierre Bourdieus teorier om akademiska och sociala fält. Turordningen här går från det som tyckts mest grundläggande för mina syften, till det som snarare använts för att tolka och analysera. Kunskapsteorier är betydelsefulla för mitt ämnesval, och för hur jag ser på mina och andras kunskaper. Kunskapsteori kan därtill ses som ett överordnat område, vari både teorier om tvärvetenskap och om akademiska fält kan sägas ingå. Teorierna om tvärvetenskap är delvis inbäddade i mina frågeställningar, och är väsentliga för att förstå både frågorna och svaren på dem. Bourdieus

teorier utgör främst en ram för reflektioner, både runt förberedelser för analysen, och i tolkningar av den i efterhand.

Därpå följer kapitel fem. Detta avhandlar resultatet, i form av diagram och tabeller, och analys av dessa. Där görs också återkopplingar till teorierna och den tidigare forskningen som skildrats. Kapitlet har underavsnitt som följer frågeställningarna jag försöker besvara, vilka delas in ytterligare efter vad som specifikt tas upp. Dessutom diskuteras, i ett avslutande underavsnitt, problem som uppstått under analysens gång. Det har förlagts efter analysen för att vara lättare för läsaren att förstå och kunna ta upp konkreta omständigheter som inte omtalas innan resultatet. Detta underavsnitt har dock även förbindelser med metodavsnittet, och innehåller en del tankar som hade kunnat platsa på båda ställena, då de rör metodologiska svårigheter.

I kapitel sex ges först en diskussion, med egna synpunkter och spekulationer kring vad resultatet visar och vad det kan innebära. Därpå presenteras förslag till framtida forskning. Dessa förslag bygger delvis på tendenser jag själv sett och som kan analyseras vidare, och även på tillvägagångssätt jag avgränsat mig från som skulle kunna ge resultat som vore intressanta att jämföra med. Slutligen består avsnitt sju av en sammanfattning av uppsatsen.

Utanför uppsatsens kapitelindelning tillkommer en källförteckning och två bilagor. Källförteckningen innehåller, förutom sekundärkällor, en hänvisning till var man kan hitta uppsatserna jag analyserat. Av utrymmesskäl har titlar och författare till dem inte tyckts rimligt att inkludera. Bilaga ett består av en kodningsbeskrivning, som förklarar förkortningar och indelningar i kodningsschemat. Kodningsschemat återfinns i bilaga två. Det inrymmer dessutom det resultat statistiken bygger på.

2. Metod

Metoden har, som sagt, valts i enlighet med mina syften. Jag vill urskilja mönster och strukturer i ett ganska stort antal texter, vilket motiverat en kvantitativt inriktad analys. Den håller sig därmed på en relativt ytlig nivå, jämfört med vad en kvalitativ textanalys kunde ha gjort. Jag har främst utgått från det som uttryckligen skrivs i texterna. Dock har en del tolkningar gjorts, när texten i sig inte gett svar på mina frågor. Detta resoneras vidare kring nedan.

Arbetsmetoden mer konkret innebär att jag utsett vissa variabler som sedan antecknats för varje uppsats. Likt vad som gjorts i Klassons *Biblioteksforskning i Sverige. En innehållsanalys av svensk biblioteksforskning/biblioteks- och informationsvetenskap 1900-1988*, har jag kombinerat ett analytiskt arbetssätt, som utgår från ett förutbestämt schema, med vad Klasson benämner en syntetisk metod, som bygger upp kategoriseringen efter viss bearbetning av materialet.²⁷ Det har därmed grupperats delvis efter vad för tendenser som syns – vilka grupper som befunnits relevanta, men också enligt vissa förslag som fastslagits innan analysen påbörjats.

Läsningen av materialet har fokuserat på att urskilja uppsatsernas teorier, metoder, kollegietillhörighet och teman. Inom vilket kollegium de är skrivna beskrivs i begynnelsen av varje uppsats.²⁸ I övrigt baseras kategoriseringarna främst på deras teori- och metodavsnitt, abstracts och sammanfattningar. Turordningen bland dessa har varit att jag först läst alla uppsatserns abstracts, och antecknat de bland mina variabler som står utskrivna redan där. Därpå har jag läst uppsatserna var och en. Jag började då med att se på deras sammanfattningar, och även nyckelord och innehållsförteckningar. Därefter har jag gått vidare med att läsa teori- och metodavsnitt och därpå, såvida dessa inte räckt till för att få svar, analysavsnitt och andra delar av uppsatsen.

2.1 Innehållsanalys

Innehållsanalys är en bruklig beteckning för den metod jag använt.²⁹ I mitt fall finns inom innehållsanslysens förfarande både kvantitativa och kvalitativa drag, på sätt som ska beskrivas här. Den kan, enligt mitt tycke, därmed inte entydigt kallas 'kvantitativ innehållsanalys' eller 'kvalitativ innehållsanalys', termer som ibland används i andra sammanhang för att mer nyanserat definiera varianter av innehållsanalyser. Ställd mot de analyser jag påträffat som kallar sin metod 'kvalitativ innehållsanalys' framstår föreliggande variant dock som huvudsakligen kvantitativ.

Textanalyser, en grupp metoder vari innehållsanalys brukar inkluderas, kan relatera den iaktagna texten till olika saker. Ingen av dem är dock renodlad, enligt Göran Bergströms och Kristina Boréus' verk *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*.³⁰ I min analys kommer jag, i termer av de olika tillvägagångssätt

²⁷ Klasson (1990), s 25f

²⁸ Med två undantag – om dessa har jag frågat handledarna till dessa uppsatser, varmed den enas kollegietillhörighet utretts, medan den andra enligt dess handledare inte tillhör något kollegium.

²⁹ Jag utesluter däremot längre beskrivningar av de övriga metoder jag kategoriserar in mitt material i. Detta för att tydliggöra att jag här enbart beskriver min egen metod.

³⁰ Bergström & Boréus (2000), s 25

som beskrivs av dem, företrädesvis att relatera till den omgivande diskursen eller diskurserna. Detta främst i en ”enkel”, och inte diskursanalytiskt teoretiserad, betydelse av termen diskurs – alternativt att beteckna som texternas kringliggande sammanhang, och vad som sägs och görs däri. Jag uppmärksammar däremot inte så mycket av motiven hos de enskilda aktörerna eller som ett annat alternativ hos Bergström och Boréus lyder, hur mottagarna av dem kan tänkas påverkas av texterna, utan snarare till normer som finns. Dessa kan antas påverka innehållet i uppsatserna (minst) lika mycket som aktörerna själva. Dock ingår och formas förvisso författarna, och åtminstone i det här fallet likaså många av mottagarna, i och av dessa diskurser.³¹ Dessutom nyanseras gränserna mellan kontexter, diskurser och individer i och med Bourdieus begrepp habitus, som kommer utnyttjas framöver.

Tillvägagångssättet (kvantitativ) innehållsanalys innebär att något ska räknas. I mitt fall påminner behandlingen av det som kvantifieras i forskningsobjektet om hur man enligt Bergström och Boréus kan beräkna uppmärksamhet för ett visst ämne eller tema.³² Där används termen ’tema’ i en betydelse som utgör en kontrast till att räkna ord, vilket är en annan möjlighet vid innehållsanalys. Temana tolkas och räknas här manuellt. Ett alternativt innehållsanalytiskt tillvägagångssätt är att med dator beräkna något i materialet, ofta i så fall just vissa utvalda ord. Bergström och Boréus skriver också att innehållsanalys med fördel kan kombineras med andra slags analyser av samma material.³³ Detta har uteslutits härur, i brist på tid och utrymme för en kvalitativ analys utöver den kvantitativa, men jag försöker åtminstone göra en kontextualisering av resultaten. Denna fyller ut innehållsanalysen som i sig själv bara kan visa *vilka* metoder, teorier och så vidare som finns samt *av vem* de används eller *i vilka grupper* de förekommer – inte några möjliga tolkningar av vad detta resultat innebär.

I *Innehållsanalys som idé och metod*, en framställning av innehållsanalysens bakgrunder och hantverk, beskriver Tom Bryder att man i den klassiska innehållsanalysen begränsade sig till manifest innehåll. Frekvenser av ord sågs till exempel som sammanhängande med intensitet i attityder – vilket han finner vara en olämplig utgångspunkt.³⁴ Även jag anser att man också vid bruk av en sådan här relativt kvantitativ metod kan tillåta sig att göra, och erkänna att man ändå gör, vissa tolkningar av materialet även under själva analysen. I mitt fall kan detta framför allt hållas i minnet när det gäller hur uppsatserna förs till olika epistemologiska diskurser, samt att en bland flera teorier och teman stundom med visst vankelmod väljs ut, tolkad som huvudsaklig. Detta, i synnerhet att utse epistemologi som ofta inte är explicit, skulle kunna jämföras med vad Bryder kallar latent mening och kodning därav. En sådan förutsätter en något djupare tolkning, än för att enbart finna den manifesta meningen.³⁵

Samme skribent påpekar vidare att vetenskaplig verksamhet nödvändiggör selektivitet och att man vid innehållsanalys bör försöka finna de mest representativa nyckelsymbolerna för det man vill studera.³⁶ Detta försöker jag efterfölja i frågorna om vad som utgör

³¹ Jfr Bergström & Boréus (2000), s 25

³² Bergström & Boréus (2000), s 47

³³ Bergström & Boréus (2000), s 46

³⁴ Bryder (1985), t ex s 10

³⁵ Bryder (1985), s 42

³⁶ Bryder (1985), s 18

huvudteori, epistemologisk diskurs etcetera; *alla* vinklar och aspekter hos varje uppsats hade blivit svåröverskådligt, om inte orimligt, att få med.

Bryder poängterar även att innehållsanalysen inte har någon bestämd teori knuten till sig, bland annat i följande ordalag, som också har beröringar till mitt uppsatsämne i stort; "Eftersom innehållsanalysens objekt är kommunikationsinnehåll, och eftersom alla humanistiska, samhällsvetenskapliga och beteendevetenskapliga discipliner på ett eller annat sätt använder sig av kommunikationsinnehåll, måste innehållsanalysen nödvändigtvis vara tvärvetenskaplig. Tvärvetenskap fordrar emellertid specialiserade disciplinkunskaper."³⁷ Som jag tolkar det bör med andra ord en lämplig teorianslutning, vilken kräver kunskaper om disciplinen den hämtas från, utses och tillämpas i varje enskild innehållsanalys. Man bör trots innehållsanalysens sagda tvärvetenskaplighet, ovan använt på ett lite annat vis än tidigare häri, inte nöja sig med teorilöshet.

2.2 Statistik

Jag utför med statistiska termer en multivariat analys av kvalitativa variabler, vilka befinner sig på en nominalskala. Multivariat analys innebär att variablerna är flera. Den skiljer sig därmed från univariat analys med en variabel, där dess frekvens mäts, eller bivariat med två variabler, där både frekvens i sig och i förhållande till varandra kan mätas. Kvalitativa variabler kan till skillnad från kvantitativa inte rangordnas, så gäller även den av mina variabler som benämns med en siffra; kollegietillhörighet. En klassifikation men ingen rangordning kan alltså genomföras. Detta är också innebörden av att de befinner sig på en nominalskala. Omständigheter som dessa har betydelse för möjligheterna att räkna statistiskt på och åskådliggöra materialet.

Ett sätt, som kommer användas, att framställa mitt resultat är i form av multivariata korstabeller.³⁸ Även enskilda frekvenser kan beräknas – också den informationen går att läsa ut ur en korstabell, om endast en kolumn eller rad studeras. I diagram kan man plocka ut två variabler i taget, vilket ger en bivariat (istället för, som då alla variabler finns med, multivariat) skildring. I de diagram jag kommer att skildra har jag som sagt försökt få med så många variabler som möjligt i varje genom att använda staplade diagram. Där ryms två variabler i förhållande till helheten, i stället för enbart en och frekvensen av denna inom olika grupper. För variabler på nominalskalan, såsom de häri, gäller som centralmått enbart typvärdet, alltså det vanligast förekommande värdet.³⁹ Detta kan i min undersökning åskådas ganska lätt i diagram och tabeller utan att räknas ut för sig, inom hela uppsatsskaran eller inom olika kategorier av dem (i relation till varandra); kollegium, epistemologisk diskurs, teori, metod och tema. Detta för att besvara frågan om vilka bland de andra faktorerna som är vanligast, inom varje kategori.

Det kvantitativa resultatet av innehållsanalysen framställs framöver alltså i form av diagram och tabeller. I de fall inga betydande skillnader finns framgår åtminstone vad som förekommer överhuvudtaget, och vad som allmänt i uppsatserna är mer och mindre vanligt. Även det kan diskuteras kring. Satt i samband med teorin och den tidigare

³⁷ Bryder (1985), s 36

³⁸ Jfr t ex Djurfeldt m fl (2003), kap 10

³⁹ Djurfeldt m fl (2003), s 47

forskningen kommer jag att resonera om hur resultaten kan analyseras, förstås och till viss del förklaras.

I förhållande till hela det biblioteks- och informationsvetenskapliga området bör den här studien lämpligen benämnas fallstudie, i bemärkelsen att den ger ett resultat som inte kan eller är menat att generaliseras i alltför omfattande grad. Det visar trots det på en version av B&I. Dessutom indikeras hur vetenskapliga/administrativa indelningar som exempelvis de i kollegier, vilka i sin tur torde bygga på en idé om att B&I kan och bör bestå av ganska separerade delområden, kan påverka aktörernas handlingar.

Ur en annan synvinkel kan man dock också säga att jag gör en totalstudie – nämligen av hela populationen utav 2005 års magisteruppsatser i B&I på BHS. En slags ögonblicksbild, men ändå en förhållandevis helhetlig sådan, av detta lilla område ges. Jag har jämförelsevis inte gjort något slumpvis eller annat urval ur denna population, varför jag avstår från att till exempel beräkna hur representativt mitt urval är för hela populationen. Ögonblicksbilden kan emellertid också betraktas som ett resultat av sin historia och kontext. Det gör denna ringa del intressant som utgångspunkt för att kunna resonera, om också inte dra slutsatser, om större sammanhang.⁴⁰

2.3 Metodologiska föregångare inom ämnet

För kategorisering av uppsatsernas teman, teorier och metoder, har jag delvis inspirerats utav Kalervo Järvelins och Pertti Vakkaris *Innehållsanalys av forskning inom biblioteksvetenskap och informatik i Finland 1970-1988*.⁴¹ Ännu en föregångare finns, vilket omtalats, i den av nyssnämnda analys influerade Klasson. Metoder, synvinklar och teman finns med som variabler hos dem också, även om de har med fler alternativ och analyserar större material än det här. Också framställningarna av resultaten görs av mig ungefär som hos ovanstående – med korstabeller och diagram. De räknar andelar (utav teman, metoder och så vidare) både av helheten och inom vissa grupperingar. Järvelin och Vakkari har bland annat som syfte att leta efter möjliga traditioner i forskningen.⁴² Sådana traditioner, eller framträdande tendenser, kan jag också se något utav om det finns.

Här kan också nämnas ”Library and information science research in the Nordic Countries in 1965-89”.⁴³ Den utgör ovanstående tre samt ytterligare två forskares sammanställning av innehållsanalyser och jämförelse mellan fyra nordiska länders B&I-forskning, där även Norge och Danmark finns med. I den användes i princip samma slags metoder som hos, de alltså likaledes däri deltagande, Klasson, Järvelin och Vakkari.⁴⁴

⁴⁰ Jfr Broady (1991), s 465

⁴¹ Järvelin & Vakkari (1989)

⁴² Järvelin & Vakkari (1989), s 2

⁴³ Aarek m fl (1992)

⁴⁴ Aarek m fl (1992), s 32f

2.4 Kategorierna och sorteringarna i kodningsschemat

2.4.1 Kodningsschemat

I analysen och i kodningsschemat sker med nödvändighet en operationalisering och konkretisering av vetenskaps- och metateoretiska resonemang, liksom av metodologiska tankegångar. Hur denna ser ut ska jag härmed försöka klargöra, genom att beskriva de indelningar som görs och hur de utförs.

För att borga för validitet; att välja rätt verktyg och mäta rätt sak, i relation till utsedd teoretisk utgångspunkt, har det som nämnts sett sig lämpligast att inledningsvis förhålla mig ganska flexibel. Verktygen har därmed varit beredda att förändras om de efter en översyn av materialet syntes olämpliga. Reliabiliteten, som då skulle kunna sägas vara i riskzonen, kan upprätthållas genom en fortgående medvetenhet om och beskrivning av vad jag gjort och med vilket material. Detta även om mina kategorier, och vad de i sin tur delas upp i för innehåll, förändrats efterhand. Sålunda har de möjliga etiketterna inom varje kategori i mitt kodningsschema delvis växt fram efter vilka alternativ som hittats, och inte enbart utgått från ett helt färdigt schema vari de placerats in. Detta anser jag ha fördelarna att irrelevanta beteckningar⁴⁵ uteslutits, samt att å andra sidan tillämpliga och ej förutsagda fack, kunnat läggas till. Dessas avsaknad i de redan gjorda analyserna kan delvis bero på att de är mer nytillkomna och/eller lokala för det här materialet.

Kodningsschemat, i komprimerad och icke ifylld form, ser ut som följer:⁴⁶

Uppsats	Metod(er)	Metodgrupp	Teori	Teorigrupp	Epistemologisk diskurs	Eventuell sekundär teori	Tema	Kollegium
1								
...								
141								

En på förhand stipulerad idé som används är indelningen i tre epistemologiska diskurser; kognitivistisk, objektivistisk och konstruktivistisk. Huvudteorin kategoriseras i grupperna metateorier, normativa/kritiska teorier samt deskriptiva teorier; den sista i sin tur i generella deskriptiva respektive avgränsade deskriptiva teorier. Huvudteorin innebär antingen den enda teorin eller den teori jag funnit framträda starkast, i varje uppsats.⁴⁷ Metoderna grupperas i kvantitativa, kvalitativa och textanalytiska metoder och en egen grupp för kombinationer. När uppsatsförfattarna är från två olika kollegier skrivs kombinationen ut. I en del tabeller slås de dock ihop – till 'kombinerat/inget kollegium' – eftersom förekomsterna i dessa grupper är ganska få. När flera teorier används har jag inte funnit det lika lämpligt att göra så, bland annat eftersom teorier kombineras oftare, och emedan en identifiering av teoriernas karaktär är betydelsefull för att kunna genomföra analysen. Istället försökte jag se vilken som verkar vara den dominerande teorin och ordnat sekundära teorier, där de förekommer och har en betydande plats, i ett eget fack i kodningsschemat.

⁴⁵ Såsom, i förhållande till mitt fall, finns exempel på i Järvelin & Vakkari (1989), s 25-28 och Aarek m fl (1992), s 43-47 (texternas kategorier är ungefär desamma som varandras och även som Klassons).

⁴⁶ En komplett version av schemat finns, som nämnts, i bilaga 2.

⁴⁷ Jfr även bilagorna 1 och 2, samt nedan i detta avsnitt.

Nedan kommer innebörden av termerna teori, metod, med mera, vilka nämnts i definitionerna, att utvecklas och konkretiseras. I analysen ämnar jag dock i första hand utgå från det uppsatserna själva hävdar att deras sådana beståndsdelar är.

2.4.2 Teman

De **teman** jag kodar uppsatserna efter utgår till stor del från de kurser som finns på BHS. Detta fann jag lämpligt då många uppsatser har en grund i någon av dessa. Dessutom motsvarar de förhoppningsvis det som lärs ut och skrivs om just här ganska väl. Efterhand har de första kursbaserade förslagen till temaindelning förändrats något, ursprungskategorierna tycktes lämpligare att anpassa något ytterligare efter materialet än att en del skulle bli helt tomma och vissa uppsatserns teman inte passa in i någon kategori. Somliga utav de tillagda eller sammanslagna kategorierna jag har med, med en grund i de som ursprungligen var kursbaserade, har även inspirerats utav de metodologiska föregångare som nämnts.⁴⁸ I Bergström och Boréus' avsnitt om innehållsanalys skrivs om strategin att slå samman kategorier som lämplig i de fall några av dem är särskilt svåra att skilja åt.⁴⁹ Sammanslagningar av kategorier gör dessutom ett från början ganska stort antal kategorier, med få representanter i varje, något färre. Därmed blir det mer överblickbart och statistiskt talande.

2.4.3 Metoder

Metoder och **metodgrupper** är sannolikt inte särdeles problematiska att förstå, och sorteringen i kvantitativa metoder, kvalitativa dito och textanalys är ganska vanlig (även om ett strikt särhållande utav dem, metodologiskt sett, ofta kritiseras). Vilka metoder som placerats inom vilken metodgrupp framgår av kodningsbeskrivningen.⁵⁰ Indelningen av metoder i kvantitativa, kvalitativa och textanalys har delvis influerats av att metoderna delas upp så i de kurser i vetenskapsteori och metod som givits inom den här utbildningen. Därutöver har den syntts vara en lämplig indelning utifrån en förberedande översikt av materialet. Textanalys hade, med undantag för kvantitativ innehållsanalys, alternativt kunnat betraktas som en underavdelning av kvalitativ metod. Att så inte gjorts här har till viss del att göra med min förförståelse, av vad som förmodats vara relevant för materialet. Jag tror, och har tyckt mig märka, att det finns skillnader mellan i vilka inriktningar av B&I man använder textanalys respektive andra kvalitativa metoder, såsom intervjuer och observationer. Sådana skillnader hade inte syntts, åtminstone inte i diagram och tabeller, om textanalys och kvalitativ metod slagits samman till en metodgrupp. De hade därmed varit svårare att vare sig kunna bekräfta eller avfärda.

2.4.4 Teorier

Utöver den beskrivning av vad som här menas med "teori" som redan gjorts, kan avdelningarna teorigrupp och epistemologisk diskurs förklaras mer ingående. Grupp nummer fyra i kodningsschemat; kallad **teorigrupp**, bygger på indelningar i *Att förklara samhället*, en bok om samhällsvetenskaplig metodologi utav Berth Danermark med flera.⁵¹ Med referens till och inspiration från Raymond Morrow och David Brown,⁵² formuleras där följande preciseringar:

⁴⁸ Text Aarek m fl (1992), s 43

⁴⁹ Bergström & Boréus (2000), s 52

⁵⁰ Bilaga 1

⁵¹ Danermark m fl (1997)

⁵² Morrow & Brown (1994), s 40

Metateori innebär "[...] teorier om teorier. Vetenskapsteorin är ett exempel på en sådan. [...] Den kritiska realismen, fenomenologin, hermeneutiken och positivismen är metateorier, vilka bygger på ontologiska och epistemologiska grundantaganden."⁵³ När det gäller metateori har jag huvudsakligen utgått från den första av ovanstående betydelser. Metateorier är då teorier som används för att se på vetenskapens (i detta fall B&Is) grundläggande antaganden och förutsättningar. Vetenskapsteori hade därmed varit en annan tänkbar benämning på samma kategori.⁵⁴ Metateorier finns förmodligen underförstått i var och en av uppsatserna, men som sagt har jag först utsett huvudteori och sedan sett vad just den behandlar och hur den begagnas.

Normativ eller kritisk teori avser "[...] det teoretiska språk och den argumentation som granskar men också underbygger olika idéer om hur något *bör* vara. Det kan vara teorier med fokus på moraliska, politiska eller ideologiska frågor." De sägs vidare vara "[v]ägledda av begrepp som socialisation, kulturell kod, symboliskt kapital, hegemoni, genusstruktur, ideologi osv [...]"⁵⁵

Deskriptiva teorier "[...] gör anspråk på att kunna beskriva och karakterisera mer grundläggande egenskaper, strukturer, interna relationer och mekanismer."⁵⁶ *Avgränsade* deskriptiva teorier kan t ex behandla sakområdena arbetslöshet, boendesegregation, missbruk, yrkesgruppers professionalisering och så vidare. *Generella* deskriptiva teorier "[...] karakteriserar grundläggande aspekter av det sociala handlandet, social interaktion och samhällsliga utvecklingsprocesser. Goffmans teori om det dramaturgiska handlandet, Meads teori om symbolisk interaktion, och Giddens strukturerings-teori är exempel på generella teorier."⁵⁷

När jag kategoriserar utgår jag från hur teorierna används och ser ut i uppsatserna. Detta till viss del eftersom jag inte har möjlighet att studera varje teori i sig mer detaljerat och se om de används, exempelvis, kritiskt eller deskriptivt i sina originalsammanhang. Dessutom säger det förhoppningsvis mer om föreliggande material, och de bitvis egna teoribruk de kan sägas skapa med hjälp av sina referenser.

2.4.5 Epistemologisk diskurs

Epistemologiska diskurser, avdelning nummer fem i mitt kodningsschema, är hämtade från magisteruppsatsen *Hur tre epistemologiska diskurser och hur synen på kunskapsorganisation inom dem manifesteras i text*, av Elisabeth Andersson och Isabelle Andersson.⁵⁸ De har i sin tur lånat dem från Joacim Hanssons avhandling *Klassifikation, bibliotek och samhälle: en kritisk hermeneutisk studie av "Klassifikationssystem för svenska bibliotek"*.⁵⁹ Andersson och Andersson framställer tre diskurser, som där beskrivs i förhållande till kunskapsorganisation, även om detta område ses som ett exempel på B&I i stort. Min tolkning av diskurserna blir därmed bredare än deras. I de fall uppsatserna skulle kunna passa i flera diskurser tänker jag även här gå efter vad som dominerar. Här kan också inflytandet av min egen tolkning förmodligen bli mer

⁵³ Danermark m fl (1997), s 177

⁵⁴ Jfr Danermark m fl (1997), s 177f

⁵⁵ Danermark m fl (1997), s 178

⁵⁶ Danermark m fl (1997), s 179

⁵⁷ Danermark m fl (1997), s 179

⁵⁸ Andersson & Andersson (2005), kap 4

⁵⁹ Hansson (1999), s 31f

markant än vad gäller de andra kategorierna. En ”ursäkt” och föregångare jag har beträffande att kategorisera in materialet i diskurser, utan att dessförinnan utföra en regelrätt diskursanalys, är att till exempel ovan nämnda Andersson och Andersson gjort detsamma med sitt material, redan innan de betraktar det mer ingående på diskursanalytiskt vis. Det är hur som helst mycket möjligt att jag vid en diskursanalys av uppsatserna funnit andra slags diskurser i dem, än de som på förhand stipulerats för denna studie. Här används de alltså på ett annat, mer innehållsanalytiskt sätt.

Epistemologisk diskurs beskriver de nämnda författarna, vilket medför liknande antaganden i mitt kodningsschema, som ett synsätt på hur kunskap kan inhämtas – alltså epistemologin. De kan bli till diskurser genom att de sätter ramar för vad som sägs och utesluter andra synsätt.⁶⁰ Att som ovanstående benämna det en diskurs och inte enbart ”epistemologi” ter sig lämpligt även eftersom termen diskurs aningen naturligare kan associeras till något mer öppet och socialt betingat – såsom strategin i en uppsats, samt till omkringliggande tankeutrymmen. Detta torde i de här texterna vara rimligare än att epistemologin kopplas till en person, uppsatsförfattaren, och dennes individuella föreställningar om världen.

Den objektivistiska diskursen implicerar, som Andersson och Andersson berättar, en syn på kunskap som objektiv och evig. Fakta hör då samman med objektet och inte subjektet.⁶¹ Den kognitivistiska fokuserar ett kognitivt tillstånd, och är ofta användar-baserad, individuell och subjektiv.⁶² Den konstruktivistiska diskursen ser kunskap och information som en *konstruktion*, betonar i analyser *kontexter* där denna konstruktion sker, och kan bland annat innefatta poststrukturella metoder för dekonstruktion.⁶³ Här kan (igen) läggas märke till att kognitivistisk ligger nära ungefär vad jag nämnt att Crotty lägger in i ’constructivism’, medan konstruktivistisk diskurs hos Andersson och Andersson används mer som Crotty begagnar ’constructionism’. Den sistnämnda kan här dock ses som en variant inom den konstruktivistiska diskursen.⁶⁴ Termerna har som sagt ingen entydig bestämning, vilket ger upphov till definitionsresonemang som kan vara förvirrande. Jag tycker ändå inte de bör undvikas utan hellre ventileras en aning, som jag försökt göra ovan – också eftersom liknande variationer i hur uttrycken används kan tänkas återkomma i mina studieobjekt.

Till den objektivistiska diskursen räknar jag sådant som studerar företeelser ”utifrån”, och diskuterar hur de kan göras mer effektiva, hur de kan tolkas genom en viss modell, eller dylikt. Till den kognitivistiska förs sådant som fokuserar hur någon/några individer upplever eller hanterar en situation. Materialet där kan därför ofta vara insamlat genom intervjuer. Exemplet intervjuer kan dock även analyseras på annat vis, såsom genom diskursanalyser, och vid sådana tillfällen hör de snarare till den konstruktivistiska diskursen. I den sistnämnda placeras därutöver sådant som, vilket redan berörts, ser både upplevelser och mer utifrån betraktade förhållanden (eller endera av dem) som konstruerade entiteter, vilka dekonstrueras och problematiseras på mer ”skeptiska” sätt i förhållande till det beskrivna.

⁶⁰ Jfr Andersson & Andersson (2005), s 13

⁶¹ Jfr Andersson & Andersson (2005), s 24

⁶² Jfr Andersson & Andersson (2005), s 25f

⁶³ Andersson & Andersson (2005), s 28f

⁶⁴ Eller tvärtom, som Crotty hellre vill se det., jfr Crotty (1998), s 58

2.4.6 Statistisk bearbetning av kodningsschemat

De resultat som producerats genom ovanstående förfaranden har i nästa steg förts in i statistikprogrammet SPSS 13. Det har varit användbart med anledning av att man tämligen enkelt kan mata in ett ifyllt kodningsschema däri och producera illustrationer av resultatet. Så även om jag inte haft anledning att utnyttja alla de avancerade analysmöjligheter som programmet innehåller. Förkortningen SPSS står för **Statistical Package for the Social Sciences**, och 13 för dess upplaga. Programmet finns på datorerna vid Högskolan i Borås, vilket är ytterligare en anledning till att jag kunnat utnyttja det.

Jag har alltså fört över det ifyllda kodningsschemat till detta program, och däri gjort en del förändringar i den nya tabellen. Detta för att få variabelernas utformning att passa SPSS' egna inställningar. De behövde bland annat förändras för att skildras i den ordning jag ville ha dem, och för att analyseras som kvalitativa eller textbaserade variabler, till skillnad från numeriska. Därefter har jag främst använt funktionerna för stapeldiagram och korstabeller. Stapeldiagrammen som gjorts är därtill av en variant där staplarna delas upp, för att få med fler variabler. Jag har även testat huruvida andra slags diagram och tabeller varit tydliga och användbara, genom att jag gjort och tittat på andra varianter, men fastnat för dessa två former. I nästa steg har tabellerna och diagrammen redigerats vad gäller format och färg, för att passa i uppsatsen – färgerna har jag bytt ut till olika mönster för att de ska kunna ses vid en svartvit utskrift. Därigenom har så olika tabeller och diagram åstadkommit och en del av dem valts ut för att skildras i resultatet. Dessa har slutligen ”klippts ut” ur SPSS och klistrats in i uppsatsens text.

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras framför allt material som behandlar B&I som ämne. Litteraturen utgör varierande exempel på idéer om ämnet och vilka delområden inom det som finns, samt hur dessa benämns. Trots en del källors relativt höga ålder, framstår dessa tankar som relevanta att ställa i relation till min ansats och senare mitt resultat.

3.1 Internationell forskning om B&I som ämne

3.1.1 B&I och vetenskapsteori

En av de mer närliggande texterna för vad jag ska undersöka är ”Interdisciplinarity: approaches to understanding library and information science as an interdisciplinary field”, Linda C Smiths bidrag till antologin *Conceptions of Library and Information Science*.⁶⁵ Författaren i fråga är ’Associate Professor’ vid ’Graduate School of Library and Information Science’, som hör till universitetet i Illinois. Smith resonerar kring tvärvetenskap och B&I, och frågar sig bland annat huruvida det går att undervisa tvärvetenskapligt och om man på så sätt kan frambringa tvärvetenskapliga individer (”interdisciplinary individuals”).⁶⁶ Hon diskuterar likaså hur sådana individer kan karaktäriseras och i vilken grad utbildningar i B&I är befolkade av dem, vilket tangerar det jag vill undersöka.⁶⁷ Smith presenterar, med inspiration från Julie Thompson Klein, fyra grader av tvärvetenskaplig utbildning;

1. Studenterna läser ett urval kurser i olika avdelningar, 2. Studenterna förses med möjligheter att mötas och dela insikter från olika disciplinära (möjligtvis, enligt mig, med en parallell i kollegieanknutna) kurser, men ansvaret för att integrera dem lämnas upp till studenterna, 3. Fakulteten förenar sig med studenterna i processen att syntetisera kunskaperna, 4. Medvetna försök görs att integrera material från olika kunskapsfält till en ny sammanhållen intellektuell enhet. Det sistnämnda kräver förståelse för epistemologierna och metodologierna från andra discipliner och uppbyggnad av en gemensam vokabulär. Syntesen är det som i sista hand skiljer tvärvetenskaplig utbildning från inom-/monovetenskaplig eller mångvetenskaplig sådan.⁶⁸

Till skillnad från, men även med beröringspunkter till, min avgränsade frågeställning som rör fördelningarna inom B&I betonar Smith att denna vetenskap synes vara anmärkningsvärt isolerad från andra discipliner. Detta skiljer sig från den tvärvetenskaplighet man hävdar.⁶⁹ Isoleringen visar sig enligt Smith då man jämför utsagorna om de många discipliner B&I säger sig ha anknytning till, med citeringsanalyser som ådaga-lägger att man inte drar nytta av dessa discipliners vetenskapliga litteratur.⁷⁰

⁶⁵ Smith (1992)

⁶⁶ Smith (1992), s 262

⁶⁷ Smith (1992), s 253 och s 263

⁶⁸ Smith (1992), s 262. Jag har översatt denna bit av texten från engelska till svenska, och anpassat en del formuleringar till svenska men i övrigt citerat Smith nästan ordagrant. Kommentaren inom parentes är dock min egen, vilket förmodligen framgår.

⁶⁹ Smith (1992), s 263

⁷⁰ Smith (1992), s 253

I Journal of Documentations (JDoc) temanummer från 2005 beskrivs olika (vetenskaps)teoretiska fundament som används i B&I, och stundom enligt deras språkrör i denna skrift sägs kunna användas mer. Exempel på positioner som nämns är strukturalism, poststrukturalism, fenomenologi, kritisk realism, grounded theory och hermeneutik, samt som jag kommer att återanknyta till, kognitivism, konstruktivism och konstruktionism. Vetenskapsteoretiska bakgrunder av dessa slag var för övrigt något jag inledningsvis funderade på att anteckna mer finfördelat i mitt kodningsschema. Det har jag dock sedan fjärmat mig från – förutom vad gäller kognitivism och konstruktivism, som jag har med.⁷¹ De andra förekommer i magisteruppsatserna, men att urskilja dem alla hade krävt ett i högre grad tolkande och närläsande tillvägagångssätt. De flesta är därtill, för de syften den här studien har, möjliga att tolkas som underavdelningar utav de övergripande epistemologiska perspektiv jag har med. Emellertid förtjänar detta nummer av JDoc uppmärksamhet i och med de olika synpunkter som framförs om vad som utgör vetenskapsteoretiska grunder i B&I, och genom att vara en relativt ny källa som tar upp B&I och vetenskapsteori. Somliga av författarna förespråkar också här mer eklekticism och föreningar – tvärvetenskap i vetenskapsteoretisk bemärkelse. Andra tar upp problem med just detta.⁷²

Boken *Knowledge and Knowing in Library and Information Science* av John M Budd, 'Associate Professor' vid 'School of Library and Information Science', universitetet i Louisiana State, beskriver genealogiskt/historiskt olika vetenskapsteoretiska positioner inom B&I och närliggande vetenskaper. Därtill framför han egna åsikter om dessa, bland annat den att positivism oberättigat har dominerat fältet och att hermeneutik och fenomenologi borde få större utrymme.⁷³ I hur hög grad positivismen rådde då boken kom ut, 2001, vet jag inte. Om dominansen var överhängande tycks mig utvecklingen ha gått mot att bättre motsvara Budds ideal. Delvis skulle denna utveckling kunna bero just på dennes och andras kritiska synpunkter.

3.1.2 Informationsvetenskap och dess delområden

Den internationella forskningen diskuterar ofta informationsvetenskap, 'information science', snarare än B&I eller LIS. Dock utnyttjas termen 'information science' i de omskrivna texterna i en ganska bred mening, vilken därmed har relevans för den här uppsatsens ämne. Forskningen exemplifierar perspektiv på ämnet vilka går att relatera till mitt angreppssätt. Jag har därför inte sållat bort sådant som skriver om 'information science' snarare än 'library and information science'.

Marcia J Bates, professor vid 'the Department of Information Studies' vid ett universitet i Kalifornien, har skrivit artikeln "The invisible substrate of Information Science".⁷⁴ Där resonerar hon kring informationsvetenskap och dess dolda paradig, vilket finns parallellt till här. Ett dominerande drag hon menar karakteriserar området är att det utgör en metavetenskap som handlar om informations- och kunskapsorganisation.⁷⁵ Att undersöka ett eller flera mer eller mindre dolt/dolda paradig och hur det kan gestaltas på olika sätt är även det jag vill göra. Bates' artikel täcker dock inte den mer biblioteksvetenskapliga grenen av B&I, alltså skulle fler paradig eller varianter på

⁷¹ Där i den sistnämnda, påminnelsevis, också konstruktionistiska uppsatser i mitt material placerats.

⁷² T ex Hjørland (2005c), s 161

⁷³ Budd (2001)

⁷⁴ Bates (1999)

⁷⁵ Bates (1999), s 1044ff

samma paradigmen kunna finnas. Artikeln av Bates, liksom den här uppsatsen, ingår också i det sammanhang vi studerar, och hennes definition av ämnet är inte heller den naturgiven eller "egentlig".

I B&I på BHS ingår därtill sådant som inte direkt behöver kopplas vare sig till bibliotek eller kunskapsorganisation, som litteratursociologi och kulturpolitik. I till exempel litteratursociologi som finns i "vår" slags B&I är det inte alltid, som Bates menar, så att den utgör en metavetenskap som handlar om organisering och representation av information. Den kan också handla om vad det är för information som representeras och organiseras, på bland annat bibliotek.⁷⁶ Informationen betraktas då ofta ur ett vidare samhällsrelaterat perspektiv – men inte nödvändigtvis ett metaperspektiv som är mer oavhängigt informationens innehåll.

Tefko Saracevic, andre professor och 'Associate Dean' vid 'School of Communication, Information and Library Studies', universitetet i New Jersey, har författat artikeln "Information Science".⁷⁷ I denna benämning inkluderar han, som jag förstår det, biblioteksvetenskap, mer än vad Bates gör. Han hävdar där att informationsvetenskapen är polariserad i två alltför separata områden; 'the domain cluster' och 'the retrieval cluster'. Det förstnämnda, domainklustret, betecknar analys av "litteratures", deras strukturer, texter, social kontext runt texter och information, informationssökning och -beteende, med mera. Självt finner jag det en aning anmärkningsvärt att han menar att informationssökning och -beteende finns i domainklustret medan "user studies" hänförs till retrievklustret. De avser dock förmodligen olika saker – liksom termen 'användare' inom information retrieval (IR) skiljer sig från 'användare' inom mer utpräglade användarorienterade perspektiv.⁷⁸ Retrievalklustret består i övrigt av, som kan anas av dess beteckning, IR; teorier och algoritmer, bibliotekssystem, OPACs, med mera. Retrievalklustret sägs därtill vara mer applicerat och domainklustret mer grundläggande ("basic").⁷⁹ I ett avsnitt tar Saracevic upp att retrievklustret i sin tur tenderar att dela upp sig, i ett system- och ett användarcentrerat perspektiv.⁸⁰ Möjligen kan dessa orienteringar, både de sistnämnda perspektiven och de tidigare klustren, sägas ha paralleller i indelningar jag återkommer till nedan, exempelvis i ett institutions- respektive ett processperspektiv inom B&I.

B&I-forskarna Howard D Whites och Katherine W McCains, den förre professor emeritus och den senare professor och 'Associate Dean', båda vid universitetet i Drexel, har gjort en co-citeringsanalys av informationsvetenskap; "Visualizing a Discipline".⁸¹ Denna ingår i vad Saracevic bygger sina tankar på, framför allt vad gäller klustren, som identifieras där. De pekar liksom honom på att det inte kan sägas finnas någon enhetlig kärna för informationsvetenskapen utan spridningen, enligt dem mellan främst två subdiscipliner/kluster, är ansenlig och polariserad. Av relevans för min studie kan även vara att polariseringen mellan vilka som använder kvantitativa eller kvalitativa metoder av White och McCain däremot påstås vara liten.⁸²

⁷⁶ Jfr Furuland (1990), s 41

⁷⁷ Saracevic (1999)

⁷⁸ Jfr Olausson (2004), s 58 och s 62

⁷⁹ Saracevic (1999), s 1055

⁸⁰ Saracevic (1999), s 1057

⁸¹ White & McCain (1998)

⁸² White & McCain (1998), s 350

Med de begrepp jag utgår från skulle detta, i fråga om Saracevics och White och McCains resultat och den typ av informationsvetenskap de undersökt, kunna uttryckas som att de identifierat drag av mångvetenskaplighet, där deldiscipliner existerar sida vid sida.

3.1.3 Biblioteksvetenskap

Informationsvetenskap ses, som tagits upp, av en del som mer eller mindre synonymt med B&I, av andra som avskilt från biblioteksvetenskap. Även då de betraktas som en vetenskap, tas ofta en skillnad i fokus och perspektiv upp, även mellan dessa. Därför diskuteras kort här nedan vad ett mer biblioteksinriktat perspektiv kan innebära.

Angående sammanslagningen och den eventuella fortsatta skiljelinjen mellan biblioteksvetenskap och informationsvetenskap, beskriver Richard Rubin i *Foundations of Library and Information Science* hur bibliotekarien historiskt har varit starkt förknippad med sin institution – biblioteket. Rubin är professor vid 'School of Library and Information Science', universitetet i Kent State. Han menar vidare att bibliotekariens starka band till sin institution kan förändras, men inte riktigt gjort har det än. Det kan till en del hänga ihop med att utbildningen för bibliotekarier lång tid varit pragmatisk och praktiskt inriktad på arbetet i biblioteken.⁸³ Informationsstudier har tillkommit på senare tid, men spelar nu en viktig roll och har fört med sig ett flertal förändringar.⁸⁴ Informationsstudier har alltså inte växt fram ur behovet att utbilda bibliotekarier, vilket biblioteksvetenskap som ofta varit mer institutionell har. Informationsperspektivets relation till bibliotekarieyrket och biblioteket är ännu inte, enligt Rubin, helt uppenbar. Snarare finns en konkurrens mellan bibliotekarier och andra yrkesgrupper om vem som kan kallas informationsspecialist eller liknande.⁸⁵

En normativ inställning till vad B&I innebär finns hos Michael H Harris (nu avgången professor i B&I, vid universitetet i Lexington, Kentucky) och Masaru Itoga (professor i B&I vid Keio University, Tokyo). De förespråkar en inkluderande attityd till inslag från andra sociala och humanistiska vetenskaper, och att "library science", biblioteksvetenskap, inte är eller bör vara ett separat ämne. De anser därtill att man bör se bortom den pragmatiska ytan och analysera politisk och social kontext.⁸⁶

3.2 Svensk forskning om B&I och svensk B&I-utbildning

3.2.1 Paradigm och perspektiv

Antologin *Biblioteken, kulturen och den sociala intelligensen: aktuell forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap* samlar en del skiftande syner på B&I i Sverige.⁸⁷ Texterna är skrivna av olika författare och forskare i ämnet. Även om boken numera är över tio år gammal är mycket av det som skrivs fortfarande relevant – om inte annat så för att se vad som fortfarande stämmer och om framtidsutsikter och förhoppningar slagit in. Av störst intresse i den här kontexten är första delen av boken som består av sex

⁸³ Rubin (1998), s 351 ff

⁸⁴ Rubin (1998), s 369

⁸⁵ Jfr Rubin (1998), s 377

⁸⁶ Harris & Itoga (1991), s 348

⁸⁷ Höglund (red) (1995)

kapitel under benämningen ”Nordiska utblickar över ämnet biblioteksforskning”. Bland dem har jag funnit de som handlar om Sverige tillämpligast. I det första kapitlet skriver Mariam Ginman (professor vid ’Department of Information Studies, Åbo Akademi University’) om paradig och trender inom B&I, och menar bland annat att forskningen står inför sitt tredje paradigm. Detta flyttar enligt Ginman fokus till ”resultatet”, genom en sammanfogning av föregående paradigm, vilka var ett systemorienterat respektive ett användarorienterat.⁸⁸ För min undersökning kan det vara tänkvärt att ha detta i bakhuvudet och se om det verkar stämma, och huruvida det överhuvudtaget finns ett enda, eller några, paradigm som uttrycks i föreliggande material.

I ett annat kapitel av nämnda antologi skriver Höglund om institutionaliseringen och utvecklingen av ämnet. Han ger exempel på områden varifrån B&I inspireras och därjämte, som Höglund ser det, i sin tur skulle kunna bidra till med teoriutveckling; beteendevetenskap, masskommunikationsteori, vetenskapssociologi, organisationsteori och studier med anknytning till utbildning/pedagogik.⁸⁹ En annan, för den här utredningen relevant, synpunkt som Höglund delger är att B&I har både en samhällsvetenskaplig, en humanistisk och en informationsteknologisk aspekt.⁹⁰ Angående institutionaliseringen beskriver Höglund att ämnet är ungt, utvecklas snabbt, och innehåller flera olika paradigm och delområden, varav en del är specifika för ämnet och andra, såsom de ovan nämnda, har förbindelser till andra områden. Institutionaliseringen, i form av en mer akademisk utformning än tidigare biblioteksutbildningar, är av viss betydelse för föreliggande uppsats, genom att perioden då magisteruppsatser på BHS har skrivits inte är så lång. Just denna förändring kan vara en del i en akademisk institutionalisering. Här kan påminnas om källans ålder, påståendena gällde alltså situationen runt 1995, men att ämnet inte är enhetligt eller ”färdigutvecklat” torde fortfarande stämma. De mer ämnesspecifika delområdena menar Höglund är bibliometriska teorier och metoder samt sådana som rör till exempel kunskapsorganisation, beståndsutveckling, läsande, bokdistribution och informationsbehov.⁹¹

En annan slags indelning görs av Olle Persson, professor i B&I vid Umeå universitet, som behandlat B&I medelst bibliometri, i en kvantitativ analys av områdets vetenskapliga litteratur.⁹² Han återger tre grupperingar av tidskrifter, som Ronald Rice vaskat fram i en liknande studie: ’Library Science’, ’Information Science’ och ’Librarianship’.⁹³ Persson själv har bland annat funnit att bibliometri står nära vetenskapsstudier, och IR angränsar datavetenskap, då tidskrifter inom dessa områden innehåller referenser till varandra. Tidskrifter som inriktar sig mer på bibliotek uppges däremot vara mindre kopplade till andra fält.⁹⁴ Perssons slutsatser av detta och framställningar över citerade och cociterade författare inom ämnesområdet blir att biblioteksforskningen framstår som ganska separat från bibliometrin och IR-forskningen. Vidare påpekar Persson att biblioteksforskningens intellektuella bas är svagt utvecklad och har få ”toppnamn”, med en lös inbördes koppling.⁹⁵ Underområden som Persson finner att B&I kan indelas i är bibliometri, hård respektive mjuk IR-

⁸⁸ Ginman (1995), s 14

⁸⁹ Höglund (1995), s 40f

⁹⁰ Höglund (1995), s 40f

⁹¹ Höglund (1995), s 45

⁹² Persson (1995), s 47f

⁹³ Persson (1995), s 49

⁹⁴ Persson (1995), s 52

⁹⁵ Persson (1995), s 55

forskning och biblioteksstudier. Därtill menar han att tendenser till specialisering finns, och att en diskussion kan behövas kring samverkan mellan delområdena.⁹⁶

En ytterligare svensk, och än mer lokalt anknuten, studie av bibliotekarier och deras kunskap är Mats Sjölin's magisteruppsats *Bibliotekariens kunskap: en diskursanalys*. I denna undersöks två texter vilka delger olika åsikter om huruvida bibliotekariers kunskap bör vara generell eller specialiserad samt vad den bör innehålla. Olika teman och begrepp som enligt de olika synvinklarna/diskurserna bör eller inte bör stå i relation till bibliotekariers kunskap, finner Sjölin är; "[...] bibliotekariebegreppet, akademisk, information, kunskapsorganisation, kultur, språk, samhällskunskap, ideologi, litteratur, personliga egenskaper och näraliggande områden".⁹⁷

Artikeln "Kunskap, kompetens och utbildning: ett bibliotekariedilemma under 100 år", av Sjölin och Lars Seldén,⁹⁸ tar bland annat upp liknande saker som uppsatsen av den förstnämnde. Förmodligen bygger Sjölin's del däri på hans magisteruppsats. Lars Seldén är doktor och lektor i B&I vid BHS. Artikeln ifråga skildrar också den bibliotekariers kunskap och utbildning, och olika åsikter därom. En slutsats som delges är att relationen mellan folkbibliotek och akademi har blivit allt sämre.⁹⁹ Denna tes har paralleller till att det framför allt är folkbibliotekarier som i en diskurs och av vissa grupper sägs böra avskiljas och ha en mer praktisk och på andra sätt mer folkbiblioteksanknuten utbildning.¹⁰⁰

Erik Joelsson och Mattias Johansson skriver i sin magisteruppsats *Kunskapsteori och kunskapsorganisation: En diskursanalys* om fyra diskurser inom kunskapsorganisation; empiricism, rationalism, pragmatism och konstruktivism (vari ingår ståndpunkts-epistemologi).¹⁰¹ En fundering är om dessa kunnat användas och funnits skillnader i inom underlaget som fokuseras häri, om man försökt urskilja dem. Spontant kan jag ana att de förmodligen är mer relevanta för just kunskapsorganisation, och i övrigt för mer filosofiska typer av vetenskap, än för dessa uppsatser – troligtvis är inte så många BHS-uppsatser urskiljbart rationalistiska eller pragmatiska, på samma sätt som klassifikation och kunskapsorganisation kan vara. Hur som helst utpekas och benämns av Joelsson och Johansson alltså ännu en variant av olika perspektiv, vilka anläggs inom denna vetenskap.

3.2.2 Institutions- och processperspektivet, genom ämnets utveckling

En annan förekommande sortering inom B&I är den i ett institutionsperspektiv respektive ett process- eller informationsorienterat perspektiv. Perspektiven har bland annat beskrivits av de BHS-anknutna forskarna Angela Zetterlund, Joacim Hansson och Magnus Torstensson i de texter som summariskt kommer att refereras i kommande stycken: "Folkbibliotekens förändring: tidigare forskning om folkbiblioteken och teorier om förändringens natur"¹⁰², "The social legitimacy of library and information studies:

⁹⁶ Persson (1995), s 55

⁹⁷ Sjölin (2002), s 55

⁹⁸ Seldén & Sjölin (2003)

⁹⁹ Seldén & Sjölin (2003), s 60

¹⁰⁰ Seldén & Sjölin (2003), s 44

¹⁰¹ Joelsson & Johansson (2005), s 91

¹⁰² Zetterlund & Hansson (1997)

reconsidering the institutional paradigm”¹⁰³ samt ”Folkbibliotekarieyrket: framväxt, utbildning, forskning”¹⁰⁴.

Institutionsperspektivet har sina rötter i humanistiska och sociala vetenskaper, och har haft starka kopplingar till biblioteken, men fokuserar inte nödvändigtvis bara det. En institutionell åskådning kan vara bred och studera bibliotek som institution i sin kontext, politiskt och socialt. Institutionsperspektivet betyder inte heller med nödvändighet primärt fokus på bibliotek, utan kan vara bredare.¹⁰⁵ Bibliotek är också i sig mer komplexa institutioner nu än förr.¹⁰⁶

Process-/informationsperspektivets synvinkel har traditionellt varit mer associerat till positivism och rationalism – vilket kan återkommas till i min analys, för att se hur väl det verkar stämma i det här sammanhanget. Detta uttrycker sig bland annat i att man söker värdenetral, objektiv kunskap, konkret information i form av siffror, till exempel vad gäller IR och dokumentsökning där man försöker mäta resultaten kvantitativt. Dess ursprung finns i bibliografisk verksamhet. Dess historia kan vid första anblick uppfattas som ganska kort, men detta varierar beroende på hur man definierar begreppet och vad man således kallar dess startpunkt. Hur som helst härstammar den från en annan, mer teknisk, kontext.¹⁰⁷ Jämförelsevis har det sagts om biblioteksvetenskapen i övrigt att den hör till ”skönhetens rike”, det vill säga de humanistiska vetenskaperna.¹⁰⁸ Biblioteksstudier har genom historien behandlat vissa konstanta problem, varav Hansson nämner organisation, administration och läsestudier.¹⁰⁹

De två aspekterna har som antytts sina grunder i olika vetenskaper, och har således inte alltid haft ett samband – vilket nu är fallet, åtminstone enligt den sammanslagna benämningen biblioteks- och informationsvetenskap. Dock har de förmodligen kopplats ihop av en anledning, de kan ge olika perspektiv på liknande och sammanhängande frågeställningar.

En anledning till att informationsperspektivet brett ut sig är att den är mer kopplad till ny teknik, vilken handlar mycket om just informationsöverföring.¹¹⁰ Informationsvetenskap har inte så tydliga kopplingar till institutioner, istället motiveras dess existens ofta med referens till ett (ökat) behov i samhället. Informationsvetenskapen har på senare tid vuxit starkt med bland annat IT. Som nämnts, och som även Hansson berör, har biblioteksvetenskap snarare växt fram ur biblioteken och behov att utbilda dess personal.¹¹¹ Det institutionella perspektivet, som biblioteksvetenskap varit mer förknippad med, innefattar bland annat teorier om hur institutioner konstrueras av människor som interagerar med varandra. Institutionsperspektivet betraktar gärna biblioteket som en helhet, till skillnad från de enskilda processerna inom det var för sig.¹¹²

¹⁰³ Hansson (2004)

¹⁰⁴ Torstensson (1991)

¹⁰⁵ Hansson (2004), s 65

¹⁰⁶ Hansson (2004), s 62

¹⁰⁷ Hansson (2004), s 55

¹⁰⁸ Torstensson (1991), s 113

¹⁰⁹ Hansson (2004), s 53ff

¹¹⁰ Zetterlund & Hansson (1997), s 52f

¹¹¹ Hansson (2004), s 57ff

¹¹² Zetterlund & Hansson (1997), s 34 och s 38

Att bibliotekarier har kunnat kallas ”förunderligt ointresserad[e] av teori”,¹¹³ visar på att kopplingen mellan professionen till forskning och mer vetenskapliga ambitioner generellt, åtminstone tidvis, varit svag eller till och med negativ. Angående kontakten med andra vetenskaper, skriver Torstensson att sådana tenderade att försvinna vid mitten av 1940-talet.¹¹⁴ Sådana kontakter har sannolikt ökat igen sedan dess, men en egen synpunkt är att de känns ambivalenta på ett liknande sätt som förhållandet mellan yrket och vetenskapen och mellan informations- och institutionsperspektivet – man bevakar sitt eget område.

Hansson beskriver att termen ”information” ofta används på ett vagt eller problematiskt sätt i informations- eller processperspektivet. Därtill berättas att detta perspektiv ofta haft tolkningsföreträde, samt försökt definiera B&I på ett monovetenskapligt vis.¹¹⁵ Det institutionella perspektivet har på andra vis också det en problematisk eller otydlig relation till B&I; det har sin bakgrund i sociala vetenskaper och humaniora, har starka kopplingar till bibliotekariepraktiserande, som blivit svårare att legitimera och har lagt (för) stor vikt vid biblioteksutvecklingens sociala betydelse. Dessa drag sägs ha hindrat en konstruktiv dialog med andra sociala vetenskaper.¹¹⁶

3.2.3 B&I-utbildning

B&I-utbildningarna och de drag i dem som är intressanta för mig har mycket att göra med B&I som vetenskap, och utbildning har bitvis också berörts ovan. I det följande kommer skildras mer av hur B&I i de svenska utbildningarna ser ut.

För att återkomma till Högskoleverkets rapport om olika utbildningar i B&I, arkivvetenskap med mera, så talas där också om de olika benämningarna på B&I som ibland syftar på olika innehåll; biblioteksvetenskap, informationsvetenskap, bibliografi, dokumentationsvetenskap, med flera.¹¹⁷ De menar dessutom att B&I kan ses som en eller flera discipliner; ”[d]et är en öppen fråga [...]”¹¹⁸.

Emin Tengström, professor emeritus i humanekologi, skrev om hur bibliotekarielinjen borde anknytas till forskning, när denna omvandling begav sig (mer exakt kom hans text 1986).¹¹⁹ Han förespråkade en kombination av innehållsliga och vetenskapsteoretiska kriterier vid identifieringen av B&I och dess delområden. Tengström betraktade detta område som flervetenskapligt snarare än tvärvetenskapligt.¹²⁰ Dock kunde det enligt Tengström finnas smärre tvärvetenskapliga tendenser inom delområden av B&I, genom att de lånar från och korsar olika vetenskapstraditioner.¹²¹ Huruvida det fortfarande stämmer ingår i vad jag kommer att inspektera längre fram.

Angående utbildningen på BHS och andra svenska B&I-utbildningar, kan nämnas Jesper Ducanders magisteruppsats *Quo vadis bibliotekarie?*, vilken beskriver hur dessa

¹¹³ Torstensson (1991), s 101

¹¹⁴ Torstensson (1991), s 102

¹¹⁵ Hansson (1999), s 20f

¹¹⁶ Hansson (2004), s 52

¹¹⁷ Högskoleverket (2004), s 99ff

¹¹⁸ Högskoleverket (2004), s 99

¹¹⁹ Tengström (1986)

¹²⁰ Tengström (1986), s 7

¹²¹ Tengström (1986), s 29

utvecklats och ser ut. Av särskilt intresse är att utbildningen, och skillnader mellan olika grenar av den, förr var kopplade till ett kommande tänkt arbete inom olika slags bibliotek.¹²² Vad skillnader och inriktningar som finns idag motiveras utav är däremot mer oklart. Det gör det tänkvärt att betrakta huruvida de påminner om de gamla indelningarna och därmed bevarar en tradition man inte uttrycker explicit, exempelvis i fråga om huruvida de olika kollegiernas kurser fortfarande är lämpliga för olika slags arbeten. Ett annat betydelsefullt fenomen, som kan ha givit avtryck just i hur uppsatser skrivs, är den alltmer teoretiska anknytningen inom ämnet och utbildningen. Den beror delvis på reformer som rört högskoleväsendet i sin helhet.¹²³ Ducanders uppsats kommer jag att återkomma till i mitt teoriavsnitt, eftersom även Ducander använt Bourdieus teorier i samband med att han undersökte B&I-utbildningar.

En koppling mellan utbildning och yrkesliv görs också av Karin Christensen och Johan Odén i deras magisteruppsats *Biblioteks- och informationsvetenskapens överordnade identitet: ämnets betydelse för studentens yrkesinriktning*.¹²⁴ De beskriver hur B&I-studenters identifikation med och syn på B&Is vetenskapliga identitet senare kan ha betydelse för deras val av eller möjlighet till karriär. En slutsats de drar är att ju mer man som student identifierar sig med B&I, desto fler karriärmöjligheter har/överväger man. Dessa författare definierar som B&Is identitet det deras informanter – studenter på C-nivå – själva anser, och sedan eventuellt säger sig identifiera sig med. Därmed tycker jag det blir något vagt vad själva ämnets identitet egentligen kan sägas vara, och vad innehållet snarare än identifikationen betyder för studenterna, med andra ord vilken B&I-identitet de som ser fler möjligheter har. Det är i och för sig inte huvudfrågan i den uppsatsen, men berörs ändå. Under alla förhållanden är det intressant att ämnet och de bitar utav det man identifierar sig med förmodligen fortfarande betydelse för vilka yrken B&I-utbildade väljer bland, och hur de tar sig an dem. Så även om uppdelningar efter olika arbetsområden slutat göras.

Sofia Olausson kommer i sin magisteruppsats, *Bibliotekarieutbildningen vid BHS 1977 t.o.m 1999. En diskursteoretisk studie*, fram till att det i BHS' utbildning fanns/finns fyra olika diskurser. De sägs ungefär motsvara kollegierna samtidigt som de bildar "[f]yra olika synsätt vilka i vissa delar är fullständigt oförenliga med varandra."¹²⁵ Diskurserna i fråga benämns som samhälls-, kunskapsorganisations-, användar- och verksamhetsorganisationsdiskursen. Vad gäller vissa termer går de visserligen mot konsensus – genom att någon diskurs uppnått ett hegemoniskt tolkningsföreträde av dem – men de är trots det, enligt Olausson, fortfarande åtskilda.¹²⁶

3.3 Summering av tidigare forskning

Som synes finns många olika benämningar på ämnet och dess olika sektioner, och likaledes olika uppfattningar om vad det innehåller eller ska innehålla. I en sådan här studie finner jag det lämpligast att inte ta särskild ställning för någon av dem – snarare är det variationen i beteckningar jag velat visa på. De skilda begreppen för ämnet kan i

¹²² Ducander (1999), s 24ff

¹²³ Jfr Ducander (1999), s 25ff och s 35f

¹²⁴ Christensen & Odén (2004)

¹²⁵ Olausson (2004), s 74

¹²⁶ Olausson (2004), s 69ff

sig antyda de också förekommande olika tolkningarna; av hur sammanhållet och självständigt respektive eklektiskt lånande från andra vetenskaper B&I bör vara, vad som ska dominera och vad som faktiskt dominerar. Alternativa indelningar som berörts är exempelvis ett process- och ett institutionsperspektiv, ett biblioteksvetenskapligt eller ett informationsvetenskapligt, eller skilda epistemologier och teorier. Ytterligare grupperingar, i inflytanden utifrån men också inom B&I, som nämns är teknik/samhällsvetenskap/humaniora. Till viss del uttrycks också idéer om huruvida ämnet är främst tvär- eller mångvetenskapligt – även om det frekventare uttrycket ”tvärvetenskap” när det används ofta troligen kan avse både/antingen tvär- eller mångvetenskap.

En ytterligare synpunkt angående den refererade forskningen är att termen ’paradigm’ används på något olikartade sätt. Tillämpningarna kan dessutom skilja sig från betydelsen den tillskrivs i andra sammanhang. Enligt exempelvis Thomas Kuhn, vilken grundlagt teorier om paradigm, har inte ens samhällsvetenskapen i stort ett paradigm. Den är istället, i och med att inget övergripande sådant finns, förparadigmatisk.¹²⁷ Ställt mot detta kan det tyckas något förmätet att tala om flera olika ”regelrätta” paradigm bara inom B&I. Å andra sidan kan ju ord brukas på olika vis, men återigen kan det vara väsentligt att belysa att detta görs.

Vidare har en hel del ytterligare skrivits om B&I-utbildningar i Borås och på andra ställen. Dock avser jag trots tillgång till material – det material, utredningar och dylikt, dessa källor analyserat samt analyserna själva – inte gå in mer noggrant på detta. För mer information om dem finns alltså källor och åsikter i utredningar, tidskrifter med mera, och dessutom sammanfattningar av dessa och fler synpunkter i flera magisteruppsatser, exempelvis några av dem som också refererats till i ovanstående avsnitt. Jag fokuserar, som förhoppningsvis ådagalagts i texten hittills, något mer på disciplinen B&I som vetenskapsområde än som utbildning. De hänger likafullt nära samman, och jag undviker heller inte utbildningsfrågor helt.

¹²⁷ Jfr t ex Gilje & Grimen (1992), s 108

4. Teori

I kommande avsnitt tas mina teoretiska tolkningsramar upp. Inledningsvis diskuteras en konstruktionistisk eller konstruktivistisk syn på kunskap och vetenskap. Detta förklarar mitt sätt att se på resultatet. Förhoppningsvis visar det även varför det överhuvudtaget är intressant att undersöka olika perspektiv, istället för att se på ”verkligheten” direkt. Ingen kunskap är enligt detta synsätt given, och inte heller något som utformas individuellt, utan istället något som konstrueras av en individ i samspel med de strukturer som omger denne. Därpå beskrivs ett urval av tankar angående tvärvetenskap och mångvetenskap, och hur tvärvetenskapliga områden kan analyseras. Slutligen behandlas Bourdieus teorier, och hur de kan kopplas till den här studien.

4.1 Konstruerade kunskaper

Min vetenskapsteoretiska utgångspunkt är delvis konstruktionistisk/konstruktivistisk. Likväl behöver jag för att kunna utföra undersökningen anta att fenomenen som beforskas kan ses som fixerade objekt, åtminstone vid en viss tidpunkt. Detta dilemma kommer att återkommas till i nedanstående avsnitt om Bourdieus teorier.

Termen konstruktionism, eller ’constructionism’, återfinns i artikeln ”’Isms’ in Information Science: Constructivism, Collectivism and Constructionism”, av Sanna Talja, Kimmo Tuominen och Reijo Savolainen.¹²⁸ En sådan inställning utgår i detta meta-vetenskapliga sammanhang från att vad som räknas som kunskap och vetenskap är en social konstruktion.¹²⁹ Också Crotty tar upp konstruktionism och betonar det sociala och kollektiva i denna synvinkel.¹³⁰ En sådan syn passar min ansats bättre än det mer individuella eller subjektiva hos konstruktivismen, som den beskrivs av Crotty liksom utav Talja med flera.¹³¹

Min fråga är analogt med det hur B&I-studenter, i samspel med de sociala rum de vistas i, konstruerar sin kunskap och sin vetenskap, och även återskapar sammanhangen och de riktlinjer de befinner sig inom. Jag utgår vidare från att skillnader mellan vetenskaper och innehåll i dem är en konstruktion, och även B&I:s sätt att definiera sig själv. Det sistnämnda torde vara ganska okontroversiellt då biblioteks- och informationsvetenskap är svårt att se som något objektivt som ”alltid funnits” oberoende av någon betraktare och av sitt sammanhang, och sedan fått ett namn. Uppsatserna som undersöks konstruerar och återger vissa maktförhållanden, både över hur man ser på världen, vilka möjliga positioner som finns, samt hur man ser på det snävare området B&I, och vad som är möjligt att göra där. De både bidrar till och visar på hur B&I som vetenskap ser ut.

¹²⁸ Talja, Tuominen & Savolainen (2005).

¹²⁹ Talja m fl (2005), s 79ff.

¹³⁰ Crotty (1998), s 58

¹³¹ Talja m fl (2005), s 81. I vissa sammanhang används, som ska återkommas till, konstruktionism och konstruktivism synonymt – men i vissa inte, de skiljer sig alltså t ex hos Crotty och hos Talja m fl. Termen konstruktivism tycks vanligare förekommande på svenska i allmänhet.

Bergström och Boréus framhåller att "[i]dentitetskonstruktion är en process där en sammansmältning av självbild och andras bilder utgör grunden."¹³² Vissa slags identitetskonstruktioner, av identiteten som student i ett visst ämne och i många fall blivande yrkesverksam inom det, kan finnas i uppsatserna. De avspeglar identiteter hos studenter men även i viss mån hos forskare och lärare med flera, vilka sätter gränser för vad som är möjligt att göra/skriva inom olika områden. Styrande föreställningar och kontext kan ha makt över perspektiven.¹³³ I detta fall utgör bland annat skolan en betydelsefull kontext. Att studera uppsatser säger därmed inte bara något om dem eller om studenterna som skrivit dem, utan om vilka riktlinjer och synsätt som finns runt omkring, och inom, dessa.

Också i termer av paradigm, som en del tidigare forskning talar om, ansluter jag mig till mer konstruktionistiska teorier. Paradigmen ligger inte "under" och kan avtäckas utan är snarast de som konstituerar verkligheten – åtminstone den typ av skriven och (mer eller mindre) vetenskaplig verklighet som undersöks här. Jag vill se på hur teori, metod och tema kopplas samman i uppsatser, men kommer inte att testa om teorierna och metoderna verkligen är olika lämpliga för olika slags problem. Därmed undersöks perspektiv men inte vilket som "stämmer" eller kan sägas vara det korrekta. Den ontologiska frågan om hur världen egentligen ser ut blir för mig mindre intressant att beakta, då ingen objektiv sanning rimligen finns om hur B&I bör se ut.

Detta påverkar också synen på statistik, där jag i likhet med min inom kort beskrivna teoretiska källa Bourdieu menar att det inte finns någon annan sannolikhet eller nollhypotes att jämföra med, annat än vad man förväntar sig. I en undersökning som den här förefaller en förväntad fördelning irrelevant att ställa hypoteser om. Med andra ord tycker jag det vore orimligt, och utan större poäng, att anta att det vore sannolikt att faktorerna skulle vara helt jämnt fördelade mellan till exempel kollegierna, för att sedan jämföra det med hur de i själva verket fördelar sig. I så fall skulle dessutom sådant som inte förekommer, såsom andra teorier eller metoder, kunnat ses som att de sannolikt kunde ha funnits. Andra antaganden, som mer kunnat utgå från vad *jag* förväntar mig vara en sannolik fördelning, är även de oskäligen att göra. Åtminstone vore de olämpliga att ställa i relation till statistiska resonemang.

Som berörts i inledningen är diskursanalys ett alternativt tänkbart tillvägagångssätt, som jag valt bort. Med diskursanalys har jag ändå det gemensamt i val av fokus att jag betraktar perspektiv, hur man talar om världen, snarare än världen "i sig". I detta fall är ett sådant metaperspektiv ganska uttalat då perspektiven också, i någon mån, beskrivs och kan plockas fram i uppsatserna. En del med diskursanalys gemensamma grunder kan därmed sägas finnas. Jag brukar likaså termen 'diskurs' inom mina kategorier.

4.2 Tvärvetenskap

Det finns mycket material och många olika benämningar för olika slags tvärvetenskap, här återges ett urval av det som är relevant för mig. Teorier om tvärvetenskap har samband med vetenskapsteoretiska problem, såsom hur gränser sätts mellan och inom vetenskaper, och specifikt hur det görs i fråga om tvärvetenskapliga discipliner. Ett sätt

¹³² Bergström & Boréus (2000), s 236

¹³³ Bergström & Boréus (2000), s 32f

som synbarligen används på BHS är att biblioteks- och informationsvetenskapen trots allt delas upp i mindre kategorier, som kollegier och temaområden. I resultatet återkommer jag till och försöker besvara frågor om hur dessa framstår; är de "egna" vetenskaper med tydliga gränser, eller mer av grenar utav B&I? Finns någon övergripande metadiskurs om metodologi, teorier och epistemologi som kommer till uttryck i resultatet? Eller verkar dessa vara olika?

Ett försök till distinktion mellan tvär-, mång- och inomvetenskap har redan berörts, och kommer nu att utvecklas något ytterligare. Inomvetenskap utgörs av "traditionella" och enhetliga discipliner, vilket innebär en kontrast mot tvärvetenskap. I *Tvärvetenskap – en analys*, skriven inom Vetenskapsrådet utav en grupp bestående av Ulf Sandström med flera, frågas bland annat "[v]ad är en disciplin?".¹³⁴ Några säkra svar och tydliga gränser mellan tvär-, mång- och inomvetenskap samt mellan olika vetenskaper ges inte, utan det handlar snarare om grader och nyanser. De beskriver också att det har funnits ganska lite intresse för tvärvetenskap bland forskningssociologer och vetenskapshistoriker.¹³⁵ De undersökningar som gjorts av tvärvetenskapliga centrumbildningar har visat att de ofta är "multidisciplinära snarare än integrativa och tvärvetenskapliga".¹³⁶

Nämnda källa citerar Schummer, som kallat nanovetenskapen "an artificial composition of different research fields with little to no relation to each other"¹³⁷, vilket exemplifierar en variant av mångvetenskaplighet. Sandström med flera beskriver vidare en enligt deras tycke lämplig terminologi för olika slags tvär- eller mångvetenskap; dessa två termer samt indelningar av dem i sin tur, i *stor* eller *liten*. Detta påvisar bredden eller spannet mellan de discipliner som kopplas samman.¹³⁸ Därmed kan det komma att vara intressant för mina frågeställningar att jämföra med.

I analyser av dylika spörsmål behövs "[...] operationella definitioner av tvärvetenskap",¹³⁹ så också i denna uppsats, för att kunna svara på den övergripande frågan. Här i görs en operationalisering genom vad jag formulerat i mina frågeställningar. Graden av tvärvetenskaplighet försöker jag således avgöra genom att se vilka konstellationer som finns, och huruvida de tycks interagera eller vara åtskilda. Ställt i relation till min huvudfråga kan erinras om att jag kommer att betrakta separata linjer och tendenser, att avskilda grupper gör/studerar olika saker på olika sätt, som ett tecken på mångvetenskap. Interaktion mellan dem ses som mer tvärvetenskapligt. Därtill beaktas alltså mellan hur stort spann dessa finns, vilket visar om det ser ut att röra sig om en stor eller liten mång- eller tvärvetenskap. Kvantitativa empiriska arbeten som studerar hur tvärvetenskap utvecklats utifrån olika aspekter sägs för övrigt, utav nyssnämnda källa, vara sällsynta.¹⁴⁰ Det kan ytterligare motivera en sådan här studie.

Antologin *Tvärvetenskap – fält, perspektiv eller metod* innehåller beskrivningar av tvärvetenskap från olika disciplinära vinklar, samt reflektioner runt dess problem och möjligheter.¹⁴¹ I dess förord tar Fredrik Sunnemark och Martin Åberg upp definitioner

¹³⁴ Sandström m fl (2005), s 20

¹³⁵ Sandström m fl (2005), s 20

¹³⁶ Sandström m fl (2005), s 24

¹³⁷ Sandström m fl (2005), s 23

¹³⁸ Sandström m fl (2005), s 17

¹³⁹ Sandström m fl (2005), s 33

¹⁴⁰ Sandström m fl (2005), s 33

¹⁴¹ Sunnemark & Åberg (red) (2004)

av tvärvetenskap och discipliner – och även där vill författarna skilja på tvärvetenskap och mångvetenskap.¹⁴² Mångvetenskap sägs vara något mer obestämt och beteckna det att se på ett problem ur flera olika vinklar som är disciplinärt specifika. Tvärvetenskap utgör, vilket vid det här laget torde kännas igen, mer av en integration av olika inomvetenskaper.¹⁴³ De nämner också Kuhn och hans begrepp paradigm, vilket jag berört tidigare. Hans begrepp jämförs med Ludwig Flecks, tankekollektiv och tankestilar.¹⁴⁴ Båda dessa teorier pekar på att olika discipliner, paradigm eller tankekollektiv inte alltid är kommensurabla, en egenskap som innebär att de går att kombinera och samordna. Här pekas återigen på att en disciplin dock inte är detsamma som ett paradigm, åtminstone inte enligt Kuhn, som behandlade större enheter än enskilda discipliner som paradigm.¹⁴⁵ Även den möjliga parallellen mellan tankekollektiv och discipliner varnar författarna delvis för att dra, men den ligger dem närmre än den till paradigm. Vad gäller tvärvetenskap framhålls likväl angelägenheten av att beakta att någon tankestil eller något av flera paradigm, framför allt om de inte är kommensurabla, kan tendera att ta över.¹⁴⁶

Ytterligare en beaktansvärd text i sammanhanget är den av Magnus Bergquist, ur ovan nämnda antologi.¹⁴⁷ Han behandlar kombinationer av områdena etnologi och informatik, båda till vissa delar förekommande inom B&I. Bergquist skriver där bland annat om hur hans disciplin etnologi förknippas med en viss metod; etnografi, om hur denna kan skilja sig då den kopplas till de olika bakgrundsdisciplinerna, samt om hur etnologins relativt svaga ämnesidentitet både utgör en möjlighet och ett hot.¹⁴⁸ Dessa aspekter av att ha en obestämd identitet kan även sägas gälla B&I, och tvärvetenskapliga ambitioner i allmänhet.

Ett exempel på litteratur inom B&I som rör tvärvetenskap, vilket jag inte funnit nödvändigt att söka särdeles intensivt efter men stött på och funnit tankvärt, utgör Victoria Farelds magisteruppsats *Kunskapens constellationer – Om ämnesanalys och tvärvetenskaplighet*. Den handlar om hur tvärvetenskap orsakar problem för ämnesanalys och klassifikation, och tvärtom; ämnesanalys kan göra visst våld på tvärvetenskaplig litteratur. Detta då tvärvetenskapliga skrifter tenderar att marginaliseras och delas in i traditionella ämnesstrukturer som de egentligen överskrider, eller inte passar in i.¹⁴⁹ Intressant nog skulle B&I på det viset, genom sin egen tvärvetenskaplighet, kunna skapa problem för sig själv i samband med dess egna klassificering och ämnesanalys. Dyligt ingår i vad B&I ägnar sig åt, men oftast i fråga om andra vetenskaper. Liknande bekymmer har jag själv också tyckt mig märka, redan i den smärre klassifikation mitt kodningsschema använts till. Sådana klassifikationsproblem kan utgöra ett resultat i sig, sett parallellt med Farelds resonemang ovan. Gränsöverskridande och svårklassificerade fall kommer jag också att återkomma till.

Som övergång till nästkommande underavsnitt, om Bourdieu, kan nämnas att man i rapporten *Tvärvetenskap – hur, av vem och varför* förespråkar vaksamhet, i och med att

¹⁴² Sunnemark & Åberg (2004), s 9-28

¹⁴³ Sunnemark & Åberg (2004), s 11f

¹⁴⁴ Sunnemark & Åberg (2004), s 14f

¹⁴⁵ Sunnemark & Åberg (2004), s 15

¹⁴⁶ Sunnemark & Åberg (2004), s 19

¹⁴⁷ Bergquist (2004)

¹⁴⁸ Bergquist (2004), s 195ff

¹⁴⁹ Fareld (2002), s 53f

vetenskapligt, kulturellt och socialt kapital varierar, mellan forskare som möts i ett tvärvetenskapligt samarbete. Med det vetenskapliga kapitalet syftar de på perspektiv, begrepp och metoder, med kulturellt kapital sättet att se på problem och formulera forskningsfrågor, och socialt kapital avser nätverk och kompetens att arrangera forskningssamarbete.¹⁵⁰ Dessa dimensioner torde också skilja sig bland B&I-studenter. Även om jag inte undersöker socialt kapital så kan tänkas att de uppdelningar jag behandlar här även har betydelse för vilka kontakter och sociala kompetenser man skaffar sig under sin studietid.

4.3 Bourdieu

Som teoretiskt underlag ämnar jag förutom ovanstående använda, eller ha som inspiration, delar av Bourdieus tillvägagångssätt och teorier. Bourdieu är en välkänd fransk teoretiker och sociolog, som var professor vid Collège de France. Han undersökte bland annat just utbildning och akademi, genom att se dem som sociala fält, och problematisera dem genom sina teorier om sådana.

Poänger med att inkludera Bourdieus teorier här är att försöka skapa en slags analytisk distans till materialet (som ligger mig nära som uppsatsförfattare – något som kan försvåra en analyserande hållning), samt söka förståelse till hur akademier och utbildning fungerar. Teorierna ger en uppfattning om vad dessa företeelser kan ha för följder på längre sikt och i ett större sammanhang. Min studies anknytning till Bourdieus begrepp fält, kapital och habitus består inte så mycket i en verktygsmässig användning av dem, utan finns snarare på en övergripande nivå. Bourdieus teorier utgör så en bakomliggande grund för synen på akademiska/sociala fält i stort, och för sättet att se på statistiken och studien jag själv gör. Resultatet kan därtill, som skall försökas längre fram, tolkas i Bourdieus termer, men de används inte explicit för att få fram det.

Som Donald Broady nämner i sin avhandling *Sociologi och epistemologi: Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, ägnade Bourdieu sin installationsföreläsning åt en sociologisk analys av föreläsningen som socialt fenomen.¹⁵¹ Det exemplifierar en självreflekterande attityd som jag anser värd att imitera. Bourdieu har vidare, till exempel i *Homo Academicus*,¹⁵² analyserat akademien han själv är del av, såsom också görs här i mindre skala. Därtill håller jag med om hans inställning till statistik. Den innebär att inte ha som mål att söka efter orsakssamband grundade på sannolikhetsläran, utan snarare tolkningsbara korrelationer mellan olika faktorer; mönster och strukturer. Det går däremot svårt att säga, och är mindre intressant, vilken faktor som kommer före eller orsakar de andra. Även Bourdieu gjorde delvis därför gärna totalstudier, istället för att göra ett mindre urval, för att få en helhetsbild av ett fält.¹⁵³ Detta kan framhållas som teoretiska argument för mig att också göra det. Dock kommer jag inte studera samma variabler eller framställa resultatet på samma sätt som Bourdieu. En annan betydelsefull skillnad mellan min studie och de Bourdieu gjort är naturligtvis att min är av mycket mindre omfattning.

¹⁵⁰ Svedin m fl (1999), s 12

¹⁵¹ Broady (1991), s 558

¹⁵² Bourdieu (1996)

¹⁵³ Jfr t ex Broady (1991), s 474f och s 492ff

Bourdieu lyfte vidare fram att han som forskare konstruerar sina forskningsobjekt, exempelvis individer i den akademiska världen, när han studerar dem.¹⁵⁴ Denna syn är tillämplig både på mig och mitt eget tillvägagångssätt. Jag konstruerar forskningsobjekt genom att plocka ut vissa variabler från uppsatser, vilket skapar objekt som skiljer sig från uppsatserna i sig – och på dem jag analyserar. Utifrån Bourdieus, och även andra liknande, perspektiv blir det därmed intressant att analysera teorier och metoder. Detta med anledning av att de kan sägas skapa sina objekt lika mycket, eller mer, som forskningsobjektens karaktär styr vilka metoder och teorier som används för att studera dem. En annan uppfattning hos Bourdieu, som beskrivs av Broady, är att erfarenheten innan den kan upptäckas i empirin måste fattas av teorin.¹⁵⁵ Också detta är tillämpligt både på mina forskningsobjekt och på den här undersökningen.

Ovanstående syn på kunskap kan också ses som ett bekymmer, liksom tankarna om konstruerade kunskaper jag redan tagit upp, och att dessa gäller både mina egna och mina studieobjekts kunskaper. En lösning finns i att betrakta framställningarna som ges såsom byggda på och giltiga utifrån vissa, men inte alla, premisser. Resultaten och hävdanden om dem kan vara relevanta/intressanta för olika sammanhang och personer, även om de inte nödvändigtvis är fasta och evigt sanna. Detta motiverar också att beskriva sin konstruktionsprocess noga, vilket jag försökt anamma i metodavsnittet liksom framöver i uppsatsen. Bourdieu kombinerar även en typ av perspektivism eller konstruktivism med objektivism; han menar att universitetsfältets klassificeringskamp bidrar till att åstadkomma en sådan klassificering att den objektivt kan uppfattas vid en given tidpunkt, något som är en förutsättning för att kunna undersöka det statistiskt eller empiriskt överhuvudtaget.¹⁵⁶

Också metodologiskt har jag funnit en del hjälpsamma direktiv bland Bourdieus tankar. Broady beskriver en inställning hos Bourdieu som att "[o]m man är intresserad av ett system av relationer kan en liten grupp [...] intressanta agenter vara viktigare än en stor grupp med genomsnittliga egenskaper".¹⁵⁷ Detta utgör en anledning till att undersöka en hel population snarare än exempelvis en utveckling över tid, där blott ett urval förmodligen just mer typiska fall (vilka har större chans att komma med genom slumpvis selektion) hade kunnat rymmas. Vid ett intresse för mindre men odelade grupper, fortsätter Broady, "[...] lyder den metodologiska regeln: forskaren måste anstränga sig för att få med samtliga positioner som definierar fältets struktur".¹⁵⁸ I föreliggande uppsats finns inte alla dessa positioner representerade, men förhoppningsvis många nog för att skönja en struktur. Korrespondensanalys av Bourdieus slag är mer intresserad av strukturen, systemet av relationer, hos sina data än av sammanfattande mått på korrelationer eller av att reducera dem till bakomliggande faktorer. Snarare strävar den, liksom jag, efter att beskriva och kontextualisera dem. Att åstadkomma någon enskild förklaring till resultaten är inte vad som prioriteras.

I analysen längre fram förekommer Bourdieus begrepp fält, kapital och habitus, varför de nu kommer att förklaras. Begreppen lyfter fram det relativa i vad som erkänns som värdefullt, och att det kan vara olika i olika delar av ett fält, även om man också har

¹⁵⁴ Broady (1991), s 528

¹⁵⁵ Broady (1991), s 377f

¹⁵⁶ Bourdieu (1996), s 50 och Broady (1991), s 23

¹⁵⁷ Broady (1991), s 504

¹⁵⁸ Broady (1991), s 492ff

mycket gemensamt. För att det ska komma till en strid om något gemensamt måste likafullt skillnader finnas. Skillnaderna kan finnas i vilka medel man använder, liksom i målen man har i hur striden ska utfalla. De skillnader och indelningar jag kommer att utforska är sådana både i delfältet B&I på BHS, men till viss del också i B&I överhuvudtaget.

I Ducanders uppsats används Bourdieus begrepp för att analysera bibliotekarieutbildning, som betraktas som ett fält.¹⁵⁹ Ett fält kan definieras i form av ett system som "[...] existerar när en avgränsad grupp människor och institutioner strider om något som är gemensamt för dem".¹⁶⁰ Det som utgör ett fält eller åtminstone ett delfält också i denna studie, liksom hos Ducander, är B&I. Positioner inom fältet ses här som de positioner uppsatserna intar, i form av hur de kombinerar faktorerna jag undersöker. Vad som är att betrakta som ett fält är dock inte självklart, och en så pass liten bit som den jag undersöker är som jag tolkar Bourdieu snarast att betrakta som en del av ett större fält.¹⁶¹ Möjligtvis ligger snarare B&I i sin helhet, eller B&I i Sverige, närmre definitionen av ett fält.

Kapital används av Bourdieu som beteckning för en symbolisk tillgång vilken har värde genom att tillerkännas det av aktörerna på olika fält. Ett exempel är det kunskapsmässiga kapital som skaffas genom utbildning, ibland benämnt utbildningskapital. Ducander skriver om biblioteksmässigt kapital eller bibliotekskapital, termer som kan begrundas också häri. De indikerar det speciella symboliska kapital som har värde inom bibliotek och B&I.¹⁶² Den del av bibliotekskapitalet, här kanske lämpligare benämnt som biblioteks- och informationsvetenskapligt kapital, som återfinns i det här materialet och resultatet utgörs av de tankesätt och problemområden som verkar ses som viktigast och mest eftersträvansvärda.

Habitus innebär ett förkroppsligat eller internaliserat kapital, som delvis är omedvetet.¹⁶³ I den här uppsatsen är det relevant för tolkningen av vad som får uppsatsskribenter att inta vissa positioner, och hur det de lär sig kan fortsätta influera dem (oss) också efter utbildningen. Min undersökning tangerar frågan huruvida, och hur mycket, en biblioteksanknuten form av utbildnings- eller allmänt symboliskt kapital är gemensamt för alla som går samma B&I-utbildning. En samhällelig relevans för dessa ämnen kan också skönjas, genom att detta kapital med Bourdieus och Ducanders begrepp utgör en del i bibliotekariernas habitus vilken de får med sig från utbildningen in i yrkeslivet. Hur denna habitus ser ut och om den är olika mellan delar av samma utbildning kan alltså påverka hur yrkesrollen sedan gestaltas, vilket i viss mån torde ha betydelse för samhället. Utbildningen får dessutom stöd från samhället, för att kunna finnas, vilket medför något av ett ömsesidigt utbyte och samspel.

Ducander och Bourdieu resonerar dessutom kring termerna det ortodoxa respektive det heterodoxa inom ett fält. Det ortodoxa utgör något som dominerar, tas för givet och inte ifrågasätts, enligt Ducander liksom här i form av vissa typer av kunskap i B&I-utbild-

¹⁵⁹ Ducander (1999), t ex kap 6

¹⁶⁰ Broady (1991), s 266

¹⁶¹ Jfr Broady (1991), s 266ff

¹⁶² Ducander (1999), s 71

¹⁶³ Jfr Broady (1991), s 253

ningarna. Det heterodoxa består av något kätterskt och nytt, vilket utmanar det ortodoxa.¹⁶⁴ Även dessa termer kommer att återkommas till i analysen framöver.

Slutligen kan, i det Bourdieuska sammanhanget, beröras en företeelse som delvis utgör en kontrast till de tvärvetenskapliga individer som beskrivits tidigare – nämligen de identiskt programmerade individer vilka Bourdieu i *Reproduction in education, society and culture* menar att utbildning och pedagogik kan skapa. Sådana individer både väljs ut efter, samt ”tränas” genom pedagogiskt arbete (eller symboliskt våld, vilket Bourdieu tolkar pedagogisk verksamhet som) in i, gemensamma sätt att tänka, uppfatta, värdera och agera. De besitter därmed fortskridande dessa egenskaper; en gemensam habitus.¹⁶⁵ Förmodligen är båda de nämnda fenomenen svåra att finna renodlade exempel på, men de är intressanta att fundera kring, ställda mot eller i relation till varandra.

¹⁶⁴ Ducander (1999), s 20f

¹⁶⁵ Bourdieu (1977), s 196

5. Resultat och analys

Här kommer att förevisas det kvantitativa resultatet i form av tabeller och diagram, samt beskrivande och förklarande ord om dessa. Diagram och tabeller visas över det som bedömts mest intressant och givande utifrån frågeställningarna. Alla variabler har kombinerats med varandra, men relationerna hade om de inverterats kunnat ge än fler möjliga skildringar. Framför allt hade då diagrammen skilt sig något från de föreliggande, i tabellerna hade endast procentantalen förändrats. Dessa exkluderade varianter har dock inte förefallit adekvata att framställa, på grund av platsbrist och avtagande relevans. Allt jag noterat i kodningsschemat visas inte heller i illustrationerna, men ytterligare en del av det som kommit fram och sådant jag lagt märke till under analysens gång nämns istället i texten. Särskilt de specifika teorierna som används ter sig som alltför många att skildras på något lämpligt sätt, då de visat sig vara nästan lika många som antalet uppsatser, men de kan ses i bilagan. Så behandlas också metoderna, även där till följd av ganska stor mångfald och svårframställt resultat. Endast vad som kallats metodgrupp tas med i de visuella återgivningarna nedan. Diagrammen framställs i absoluta tal, medan tabellerna kompletteras med procent. I diagrammen utgörs skalan i vertikal led alltså av antalet uppsatser. Absoluta tal är lämpligare på det viset att andelar av helheten och inom de olika grupperna då kan beaktas parallellt, utan att tanken styrs mot att se dem som en andel av en särskild grupp. Eftersom procentantalen inte förekommer utan att de absoluta talen också förevisas, och materialets måttliga omfattning och ringa statistiska generaliserbarhet kan hållas i minnet, har procentantal ändå syntts av intresse att ha med i tabellerna. Ännu en skillnad mellan diagram och tabeller, är att en del diagram inkluderar de tre grupper som ingår i den som i övrigt slagits ihop till ”kombinerat/inget kollegium”. Detta grundas i en vilja att visa vad den fraktionen består av, samt att få med ett urval av dess interna förhållanden.

Jag försöker nedan besvara de delfrågor som ställdes i uppsatsens inledning. Den sista, mer övergripande, delfrågan och huvudfrågan behandlas slutligen tillsammans. I enlighet med vad den sista delfrågan omfattar görs under denna rubrik en sammankoppling av resultat, teori och tidigare forskning, för att tolka resultaten.

Teman som består av flera ord skrivs för tydlighetens skull inom enkla citattecken, exempelvis ’barn och medier’. En del kommer även att förkortas, första gången de nämns kommer då hela orden skrivas ut, med förkortningen inom parentes. Kommentarer till tabellerna och diagrammen redovisas under dem – i de fall en tabell och ett diagram behandlar samma faktorer efter att båda presenterats.

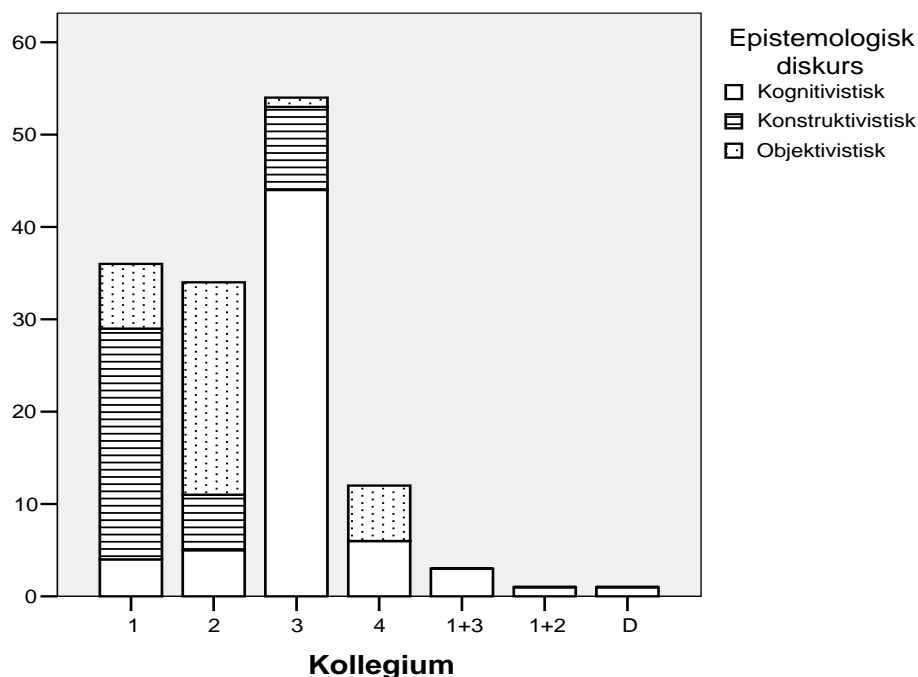
Innan resultatredovisningen kan till sist påminnas om de olika kollegiernas inriktningar, som de formellt beskrivs. Kollegium 1 fokuserar på ”bibliotek, kultur och information i ett samhällsperspektiv”, kollegium 2: ”kunskapsorganisation”, kollegium 3: ”individens och grupperns interaktion med bibliotek och informationssystem”, och kollegium 4: ”organisationen och dess informationsresurser”. Hädanefter benämns de med sina siffror.

5.1 Vilka epistemologier, teorier, metoder och teman finns och vilka dominerar, inom varje kollegium och överhuvudtaget?

5.1.1 Epistemologisk diskurs i förhållande till kollegium

Tabell 1. Kollegium~Epistemologisk diskurs

			Epistemologisk diskurs			Summa
			Kognitivistisk	Konstruktivistisk	Objektivistisk	
Kollegium 1	Antal		4	25	7	36
	%		11,1%	69,4%	19,4%	100,0%
2	Antal		5	6	23	34
	%		14,7%	17,6%	67,6%	100,0%
3	Antal		44	9	1	54
	%		81,5%	16,7%	1,9%	100,0%
4	Antal		6	0	6	12
	%		50,0%	,0%	50,0%	100,0%
Komb/inget	Antal		5	0	0	5
	%		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Summa	Antal		64	40	37	141
	%		45,4%	28,4%	26,2%	100,0%

Figur 1. Kollegium~Epistemologisk diskurs (i antal uppsatser)

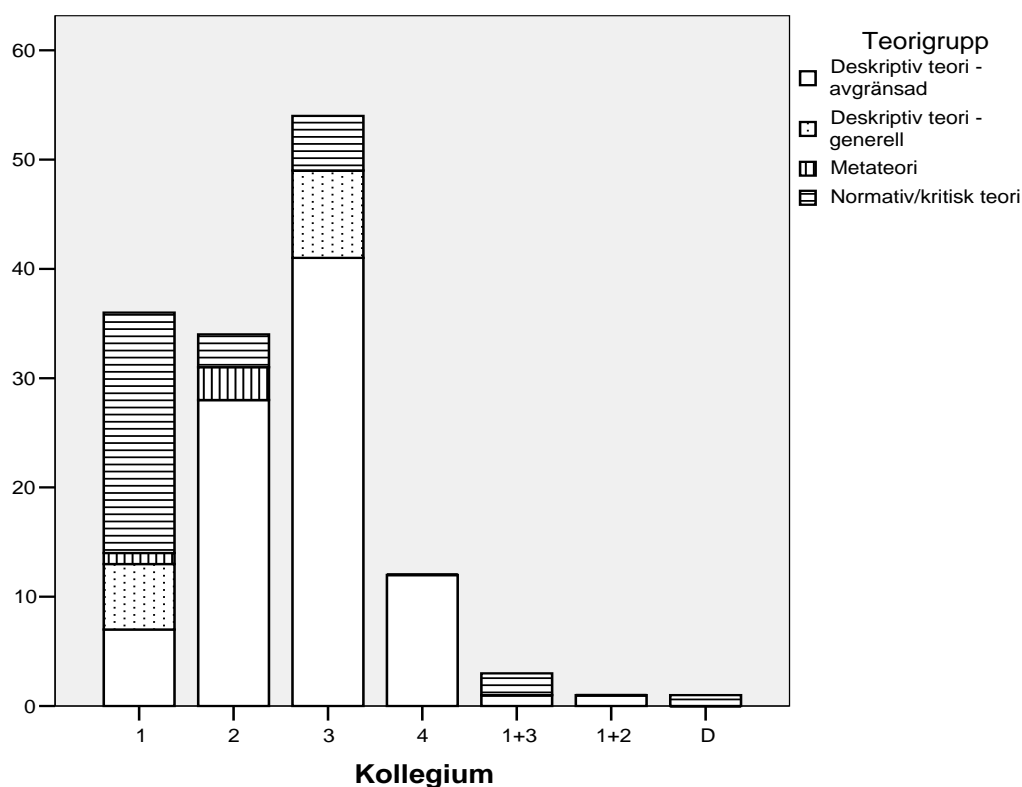
Ovan framgår att den kognitivistiska diskursen är vanligast, därefter den konstruktivistiska och därefter den objektivistiska. Jämfört mellan kollegierna är flest uppsatser skrivna i kollegium 3, och den kognitivistiska diskursen dominerar nämnda kollegium. Många av dessa intar ett användarperspektiv eller närliggande, att de är kognitivistiska kan vara något av en följd därav. Ett fåtal uppsatser i kollegium 1 och 2 finns inom den kognitivistiska diskursen, och inga alls utav de undersökta uppsatserna i kollegium 4 finns inom den konstruktivistiska diskursen. I övrigt finns en spridning och

exempel på uppsatser i olika kollegier inom varje diskurs, men en dominans av tre kollegium i de tre olika diskurserna; kollegium 1 – konstruktivistisk, kollegium 2 – objektivistisk och kollegium 3 – kognitivistisk. I kollegium 4 råder enligt ovan en jämn fördelning mellan objektivistisk och kognitivistisk diskurs. Flertalet uppsatser i kollegium 2 har skrivits inom den objektivistiska diskursen, samt hälften av de i kollegium 4.

5.1.2 Teorigrupp i förhållande till kollegium

Tabell 2. Kollegium~Teorigrupp

		Teorigrupp				Summa
		Deskriptiv teori - avgränsad	Deskriptiv teori - generell	Metateori	Normativ/kritisk teori	
Kollegium 1	Antal	7	6	1	22	36
	%	19,4%	16,7%	2,8%	61,1%	100,0%
2	Antal	28	0	3	3	34
	%	82,4%	,0%	8,8%	8,8%	100,0%
3	Antal	41	8	0	5	54
	%	75,9%	14,8%	,0%	9,3%	100,0%
4	Antal	12	0	0	0	12
	%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Komb/inget	Antal	2	0	0	3	5
	%	40,0%	,0%	,0%	60,0%	100,0%
Summa	Antal	90	14	4	33	141
	%	63,8%	9,9%	2,8%	23,4%	100,0%

Figur 2. Kollegium~Teorigrupp (i antal uppsatser)

I kollegium 2 och 3 används till stor del deskriptiva avgränsade teorier, vilken också är den vanligaste teorigruppen. De är dock inte nödvändigtvis avgränsade på det sättet att

de är lokala för B&I, utan även dessa kan vara lånade – men när B&I-specifika teorier förekommer är det oftast inom den avgränsade teorigruppen. Exempel på sådana är inom 'information retrieval' (IR), klassifikation, och om bibliotekariers referensarbete. Normativa/kritiska teorier – enligt min, av mina källor influerade, tolkning – är särskilt vanliga i kollegium 1. Inom denna teorigrupp finns genusteori, kritisk diskursanalys, postkoloniala teorier, med flera. Något jag finner intresseväckande apropå de normativa/kritiska teorier som används är att genusteorier, bland dessa uppsatser, använts ett flertal gånger, men enbart i kollegium 1 och 3 (åtminstone som huvud- eller sekundärteori).¹⁶⁶ Alltså anas däri en gemensam tendens för dessa kollegier. Uppsatserna i kollegium 4 använder sig som synes bara av avgränsade teorier. Dessa innebär i det sistnämnda fallet ofta organisationsteorier och sådana om 'information resource management/informationshantering' (IRM).

Metateorier utgörs av de teorier som handlar om eller används för att analysera vetenskapens grundläggande antaganden och förutsättningar.¹⁶⁷ I min användning består gruppen av sådana teorier som används för att betrakta B&I som vetenskap, eller delar av denna. Konkret utgörs de teorier jag placerat där framför allt av diskursanalys och vetenskapsteori använt för dessa ändamål. Ingen metateori har med dessa premisser använts i kollegium 3 eller 4, vilket framgår av ovanstående diagram. Exempel finns i fler uppsatser på att till exempel hermeneutik och fenomenologi nämns i uppsatsens text eller metod/teoriavsnitt. De nämnda kan kallas metateorier, men då de inte används som huvudteori eller återkopplas till i analysen är dessa uppsatser i sin helhet enligt mig inte skrivna på ett metateoretiskt plan. Därför har jag valt bort dem ur den här kategorin.

Ytterligare en uppsats som kan nämnas har jag funderat över att kategorisera som metateoretisk, då den använder teori om bibliometri. Emellertid behandlar den inte ovan beskrivna grundläggande antaganden i vetenskap, varför den istället har benämnts 'deskriptiv avgränsad teori'. Dess tema har dock förts till vetenskapsteori/självreflektion – varav den företrädesvis handlar om självreflektion, både över sin egen metod bibliometri och över B&I.

Många olika teorier med koppling till särskilda teoretiker förekommer.¹⁶⁸ De har dock beröringspunkter med varandra, även om det nämns många olika namn. Det finns ofta referenser till andra närliggande teoretiker eller forskare, vilka återkommer i andra uppsatser om ungefär samma teman, men som inte alltid används som huvudteori eller sekundär teori. Som nämnts finns båda dessa med i kodningsschemat, varav huvudteorierna som urskiljts är de som kategoriserats in i teorigrupper.

¹⁶⁶ Se bilaga 2

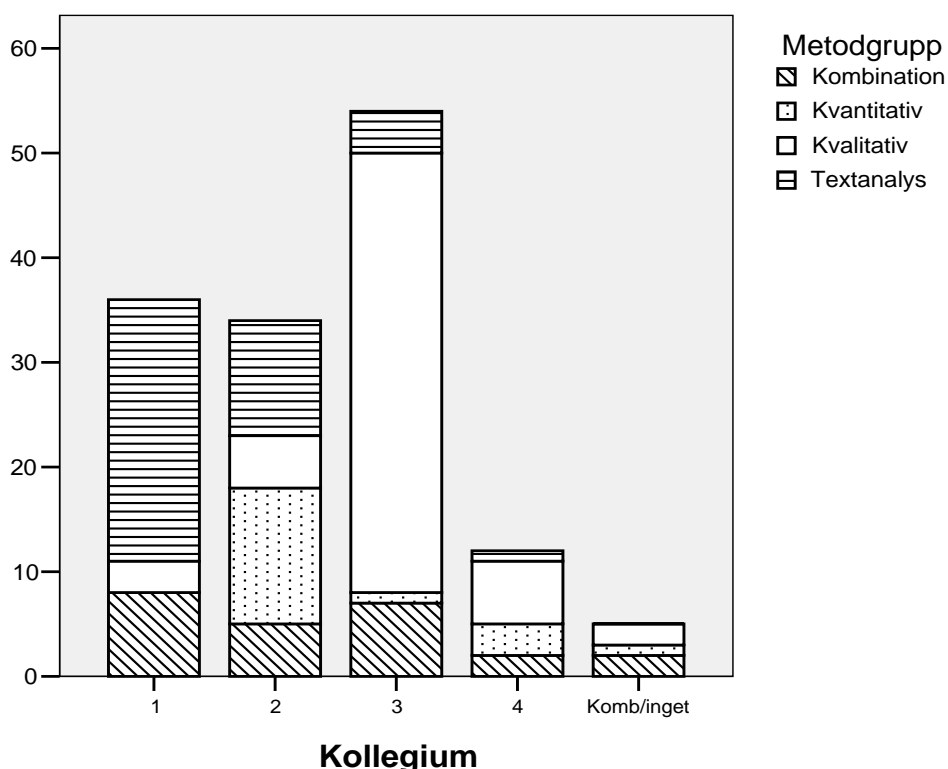
¹⁶⁷ Som jag beskrivit i metodavsnittet, med referens till Danermark m fl (1997), s 177

¹⁶⁸ Se bilagorna 1 och 2

5.1.3 Metodgrupp i förhållande till kollegium

Tabell 3. Kollegium~Metodgrupp

			Metodgrupp				Summa
			Kombination	Kvantitativ	Kvalitativ	Textanalys	
Kollegium 1	Antal		8	0	3	25	36
	%		22,2%	,0%	8,3%	69,4%	100,0%
Kollegium 2	Antal		5	13	5	11	34
	%		14,7%	38,2%	14,7%	32,4%	100,0%
Kollegium 3	Antal		7	1	42	4	54
	%		13,0%	1,9%	77,8%	7,4%	100,0%
Kollegium 4	Antal		2	3	6	1	12
	%		16,7%	25,0%	50,0%	8,3%	100,0%
Komb/inget	Antal		2	1	2	0	5
	%		40,0%	20,0%	40,0%	,0%	100,0%
Summa	Antal		24	18	58	41	141
	%		17,0%	12,8%	41,1%	29,1%	100,0%

Figur 3. Kollegium~Metodgrupp (i antal uppsatser)

Här visar sig att textanalyser ofta nyttjas i kollegium 1 och kvalitativa metoder är vanliga i kollegium 3. De kvalitativa metoderna har i innehållsanalysen visat sig bestå till störst andel av intervjuer.¹⁶⁹ Kvantitativ metod används mest i kollegium 2, men textanalys är nästan lika vanligt förekommande. Kollegium 2 urskiljer sig likväl genom att använda kvantitativa metoder betydligt mer än de andra. I kollegium 4 används oftast kvalitativa metoder. Gruppen kvalitativa metoder är också sammantaget vanligast. Även här kan det finnas ett samband med kollegium 3-uppsatserns högre frekvens, och att

¹⁶⁹ Se bilaga 2

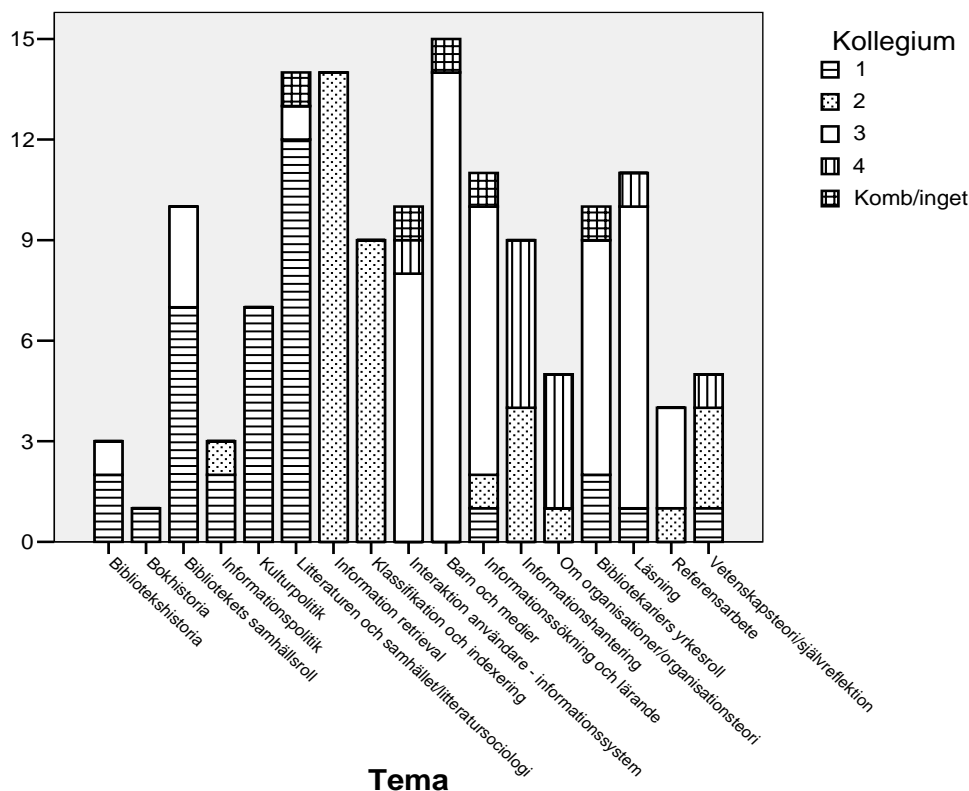
dessa ofta använder kvalitativa metoder. Kvantitativa metoder förekommer, om kombinationer räknas bort, mycket sällan inom kollegium 1 (inte alls) och kollegium 3 (endast i en uppsats).

Uppdelningarna är inte heller här oreserverade men det finns ändå vissa mönster. Kollegium 1, 2 och 3 har flest av tre respektive olika slags metoder; i samma ordning textanalys, kvantitativ metod och kvalitativ metod. I kollegium 4 fördelar de sig förhållandevis jämnt men med övervikt på kvalitativ metod. I kollegium 4 finns därtill ett, i andelar räknat, ganska frekvent bruk av kvantitativ metod – jämfört med kollegierna 1 och 3. Fördelningen bland metoderna är jämnast i kollegium 2.

5.1.4 Tema i förhållande till kollegium

Tabell 4. Tema~Kollegium

			Kollegium					Summa
			1	2	3	4	Komb/inget	
Tema Bibliotekshistoria	Antal	2	0	1	0	0	3	
	%	66,7%	,0%	33,3%	,0%	,0%	100,0%	
Bokhistoria	Antal	1	0	0	0	0	1	
	%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
Bibliotekets samhällsroll	Antal	7	0	3	0	0	10	
	%	70,0%	,0%	30,0%	,0%	,0%	100,0%	
Informationspolitik	Antal	2	1	0	0	0	3	
	%	66,7%	33,3%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
Kulturpolitik	Antal	7	0	0	0	0	7	
	%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
Litteraturen och samhället/litteratursociologi	Antal	12	0	1	0	1	14	
	%	85,7%	,0%	7,1%	,0%	7,1%	100,0%	
Information retrieval	Antal	0	14	0	0	0	14	
	%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
Klassifikation och indexering	Antal	0	9	0	0	0	9	
	%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
Interaktion användare - informationssystem	Antal	0	0	8	1	1	10	
	%	,0%	,0%	80,0%	10,0%	10,0%	100,0%	
Barn och medier	Antal	0	0	14	0	1	15	
	%	,0%	,0%	93,3%	,0%	6,7%	100,0%	
Informationssökning och lärande	Antal	1	1	8	0	1	11	
	%	9,1%	9,1%	72,7%	,0%	9,1%	100,0%	
Informationshantering	Antal	0	4	0	5	0	9	
	%	,0%	44,4%	,0%	55,6%	,0%	100,0%	
Om organisationer/organisationsteori	Antal	0	1	0	4	0	5	
	%	,0%	20,0%	,0%	80,0%	,0%	100,0%	
Bibliotekariers yrkesroll	Antal	2	0	7	0	1	10	
	%	20,0%	,0%	70,0%	,0%	10,0%	100,0%	
Läsning	Antal	1	0	9	1	0	11	
	%	9,1%	,0%	81,8%	9,1%	,0%	100,0%	
Referensarbete	Antal	0	1	3	0	0	4	
	%	,0%	25,0%	75,0%	,0%	,0%	100,0%	
Vetenskapsteori/självreflektion	Antal	1	3	0	1	0	5	
	%	20,0%	60,0%	,0%	20,0%	,0%	100,0%	
Summa	Antal	36	34	54	12	5	141	
	%	25,5%	24,1%	38,3%	8,5%	3,5%	100,0%	

Figur 4. Tema-Kollegium (i antal uppsatser)

Det vanligaste temat, varom 15 stycken uppsatser har skrivits, är 'barn och medier'. Lägst antal, en uppsats, finns inom bokhistoria. Där återfinns en uppsats som jag dessutom, med anledning av vad den dryftar för slags ämne (vilka inte specifikt berör böcker och historia, utan kanske snarare bildningshistoria), varit lite tveksam till att placera där, men gått efter vad uppsatsen uttalar. Författaren själv skriver alltså att bokhistoria är uppsatsens inriktning.

En del teman är spridda, andra håller sig inom ett kollegium. Korstabellen innehåller därför många nollor, "runtom" de teman som finns representerade i olika grupper, på teman som är snävare. Om kulturpolitik finns enbart uppsatser inom kollegium 1, IR samt 'klassifikation och indexering' bara i nr 2. 'Barn och medier' skrivs mest om i kollegium 3 – detta kan även förklara att antalet är stort i det temat. Mest spritt är temat 'informationssökning och lärande', där det finns uppsatser från alla kollegier. Inom de andra finns flera där uppsatser från tre olika kollegier skrivits; 'interaktion användare – informationssystem', läsning, 'litteraturen och samhället/litteratursociologi' (hädanefter förkortat till litteratursociologi), 'bibliotekariers yrkesroll', och 'vetenskapsteori/självreflektion'.

De tre längsta staplarna kan kopplas tematiskt till tre olika kollegier och de kurser som ingår i dem. De flesta, om än inte alla, uppsatser inom dem är dessutom skrivna inom de kollegier temat ligger närmast. I kollegium 4 håller man sig i de flesta fall till två teman, som jag även funnit svåra att skilja från varandra vid kodningen, så också där finns en egen tematisk kärna. Därmed kan man tänka sig att dessa teman, för att generalisera något, dominerar eller har en stor roll i respektive kollegiums undervisning överhuvudtaget inom B&I på BHS. Det tyder också på att det inte finns ett övergripande

dominerande tema som utgör en kärna i hela utbildningen och disciplinen – utan flera, ganska olika.

I diagrammet ovan antyds också mer av tvärvetenskap i form av gränsöverskridande, då många skriver om ämnen som inte uppenbart hör till den egna inriktningen. Samma tendens syns än tydligare i kommande diagram över varje kollegium för sig. De uppdelningar som likväl finns inom teman kan i viss omfattning också påverkas av att temaindelningarna tar utgångspunkt i olika kollegiers kurser. En del teman som nu separeras kunde ha kopplats ihop om jag hade använt en ännu mer induktiv/syntetisk metod, i den bemärkelse jag tagit upp att Klasson beskriver.¹⁷⁰

Vetenskapsteori/självreflektion undersöks mest i kollegium 2. Kanske är detta en slump, då de vetenskapsteoretiska uppsatserna är ganska få. Dock är det iögonfallande att det inte finns några sådana uppsatser i kollegium 3, där uppsatserna ändå är flest.

Temat 'bibliotekets samhällsroll' var i Klassons analysmaterial liksom även i Järvelin och Vakkaris som hon refererar till angående det, ett ganska litet forskningsområde. Dess andel uppgick till 4 % hos Järvelin och Vakkari, och hos Klasson låg området på tionde plats – en närmast försumbar del som Klasson också uttrycker det.¹⁷¹ Detta skiljer sig något från resultatet ovan, där bibliotekets samhällsroll förefaller jämförelsevis vanligt att undersöka; tio uppsatser behandlar detta tema.

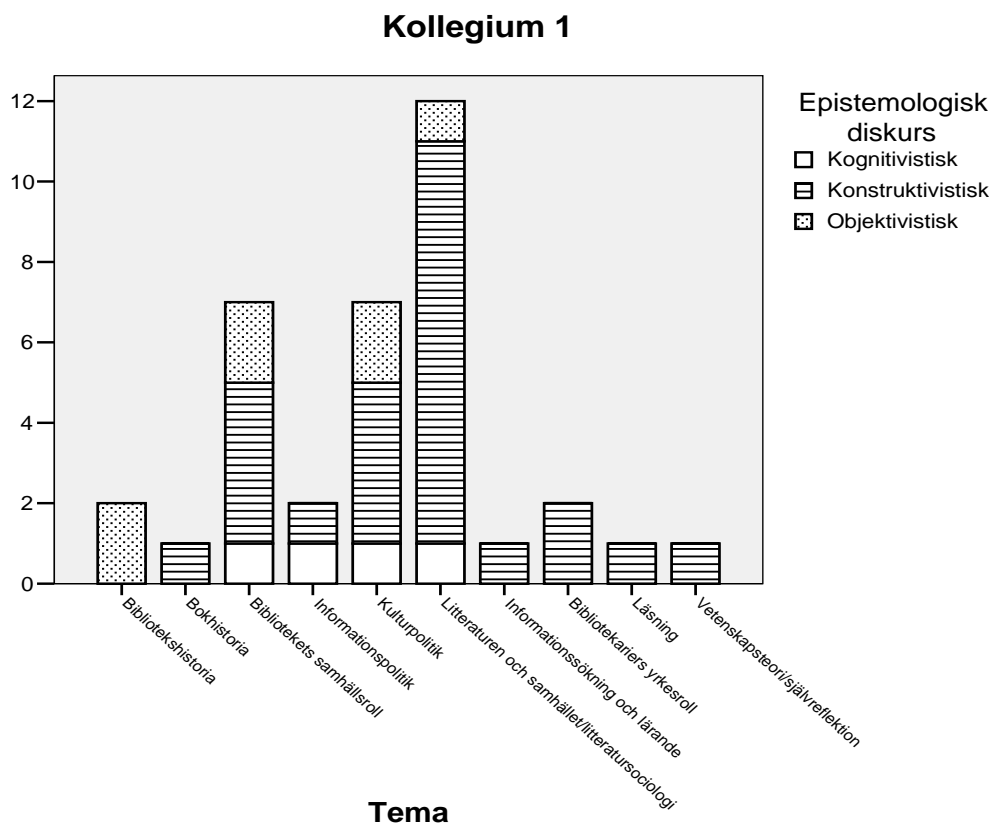
Kollegium 2 och 4 ligger ganska nära varandra tematiskt, liksom 1 och 3. Det sistnämnda visar sig också genom att 1 och 3 är de som samarbetar över kollegiegränser flest gånger (tre). I ett gränsområde mellan framför allt kollegium 1 och 3 finns också gruppen 'läsning'. Denna grupp hade annars varit möjlig att placera inom, och har beröringspunkter med, både litteratursociologi och 'barn och medier'. Det sistnämnda då just barns läsning är ett vanligt förekommande studieobjekt. De teman jag lagt till efterhand kan som sagt ha kopplingar åt flera håll. Möjligen hade också de som beskrivit sig eller som jag till exempel tolkat som litteratursociologiska ibland kunnat placeras i läsning, och vice versa. Uppsatsernas kollegietillhörighet spelar troligtvis in, inte bara i min bedömning av övriga faktorer, trots att jag velat undvika det, utan i författarnas egna. De beskriver förmodligen uppsatsernas innehåll i termer som är mer vedertagna inom de inriktningar där de själva befinner sig, även om de kunnat benämnas annorlunda.

Temat referensarbete är ett av dem jag lagt till efterhand, i detta fall eftersom det explicit betonas i vissa uppsatser, samt för att det finns en separat valbar kurs om detta på BHS. Dock kanske detta område, med tanke på dominansen av kollegium 3 i temat, förekommer i någon av det kollegiets kurser. Det hade också kunnat platsa i exempelvis temat 'informationssökning och lärande'. Samma sak gäller dock för flera andra teman; uppdelningen jag gjort är – liksom kurserna, kollegieindelningarna och så vidare också i praktiken är – överlappande och ungefärliga.

¹⁷⁰ Klasson (1990), s 25f

¹⁷¹ Klasson (1990), s 44 och s 61f

5.1.5 Varje kollegiums teman och epistemologiska diskurser

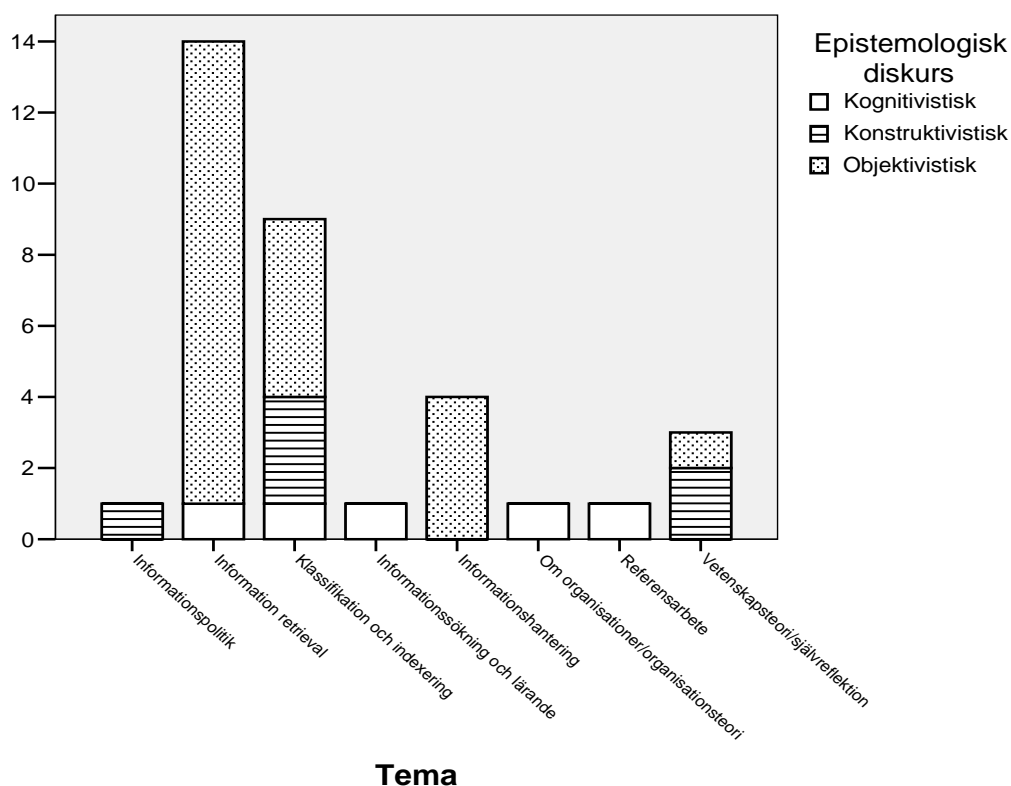
Figur 5. Tema-Epistemologisk diskurs i kollegium 1 (i antal uppsatser)

Kollegium 1 är det som skriver inom flest olika teman, tio stycken. Dock kan mitt urskiljande utav fler teman i detta kollegium delvis bero på att jag själv tillhör det, och har lättare att skilja dessa åt.

Koncentrationen till ett tema, litteratursociologi, är ganska hög. Temana 'bibliotekets samhällsroll' och informationspolitik hade kunnat slås samman med kulturpolitik, vilket i så fall också gett en hög stapel för dessa, som utgör en av kollegium 1s kärnor kursmässigt. Fler kurser ges inom kollegiet i kulturpolitik jämfört med litteratursociologi. Uppsatser om bibliotekshistoria och bokhistoria är å andra sidan anmärkningsvärt få, trots att deras utrymme kursmässigt är nästan lika stort som litteratursociologins.¹⁷²

¹⁷² 'Litteraturen och samhället/litteratursociologi' utgör en kurs på fem poäng, medan 'bok- och bibliotekshistoria' ingår i en kurs på fem poäng där även informationshistoria ingår.

Kollegium 2

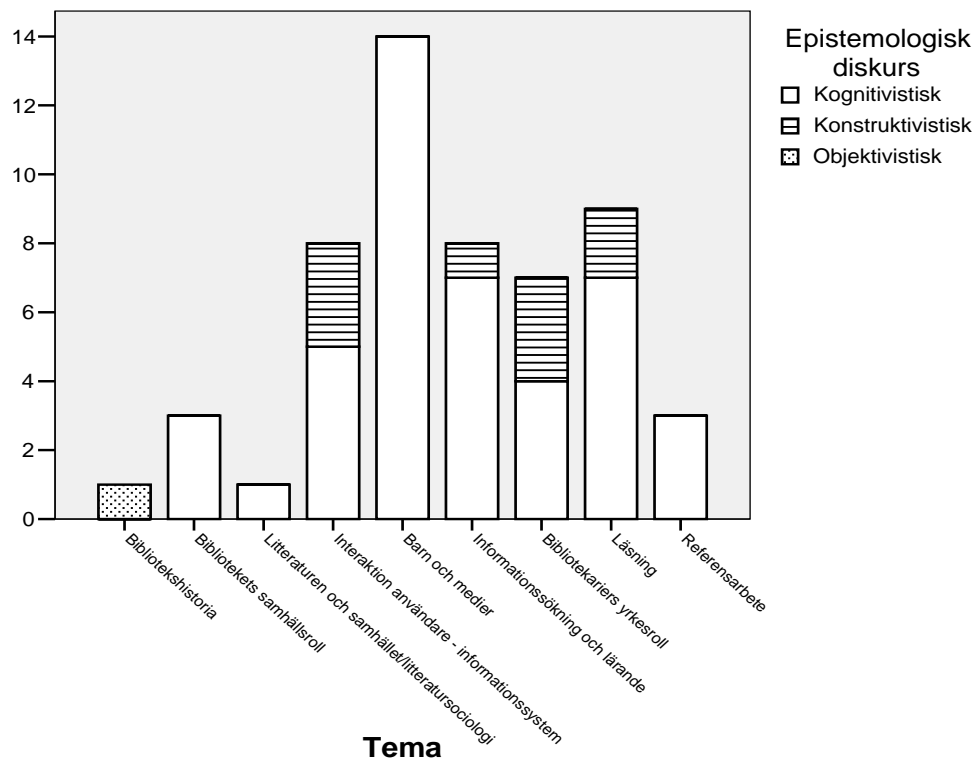

Figur 6. Tema-Epistemologisk diskurs i kollegium 2 (i antal uppsatser)

I kollegium 2 förefaller det finnas en högre koncentration, i synnerhet till temana IR och 'klassifikation och indexering'. Dock är de som faller utanför dessa ganska vitt spridda till sådant som tematiskt kan kopplas till alla de andra kollegierna; informationspolitik till nummer 1, 'informationssökning och lärande' till 3, informationshandtering och 'om organisationer/organisationsteori' till nummer 4. Därtill är vetenskapsteori förekommande här, men handlar ofta om kunskapsorganisation snarare än hela B&I-området. Alltså är de vetenskapsteoretiska uppsatserna också de kollegieanknutna.

Temana ses också utifrån olika diskurser; 'informationssökning och lärande', 'om organisationer/organisationsteori' och referensarbete finns inom den kognitivistiska, medan informationspolitik betraktas konstruktivistiskt. De uppsatser som förekommer ovan i nyssnämnda temakategorier, är å andra sidan bara en i varje.

Kollegium 3

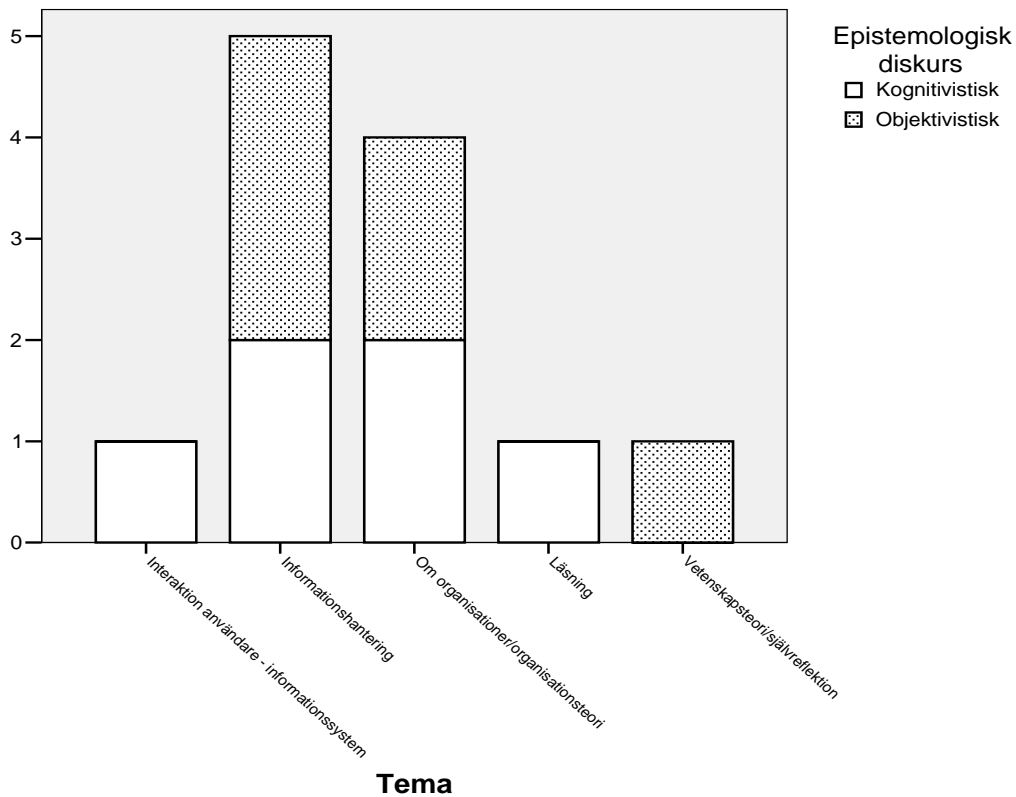

Figur 7. Tema-Epistemologisk diskurs i kollegium 3 (i antal uppsatser)

Uppsatsförfattarna i kollegium 3 skriver liksom de i kollegium 1 inom många olika teman, nio stycken enligt ovanstående diagram. Här är det lite jämnare spritt, vilket kan tolkas som en något bredare inriktning än i föregående kollegier. Också här finns dock teman som hade kunnat slås samman, såsom 'informationssökning och lärande' och 'interaktion användare-informationssystem' – vilket om så gjorts kunnat uppenbara en koncentration till dessa områden. Emellertid har de åtminstone varit möjliga att skilja från varandra, vilket gör det relevant att redovisa dem separat. Angående dessa två teman kan nämnas att det i 'informationssökning och lärande' placerats sådant som aningen snävare handlat om detta och särskilt sådant som just betonar lärande. Så även om de ibland också kunnat passa i den andra kategorin.

Temat läsning ligger nära både litteratursociologi och 'barn och medier', genom att de uppsatserna som placerats där ofta behandlar barns eller ungdomars läsning.

Kollegium 4

Figur 8. Tema-Epistemologisk diskurs i kollegium 4 (i antal uppsatser)

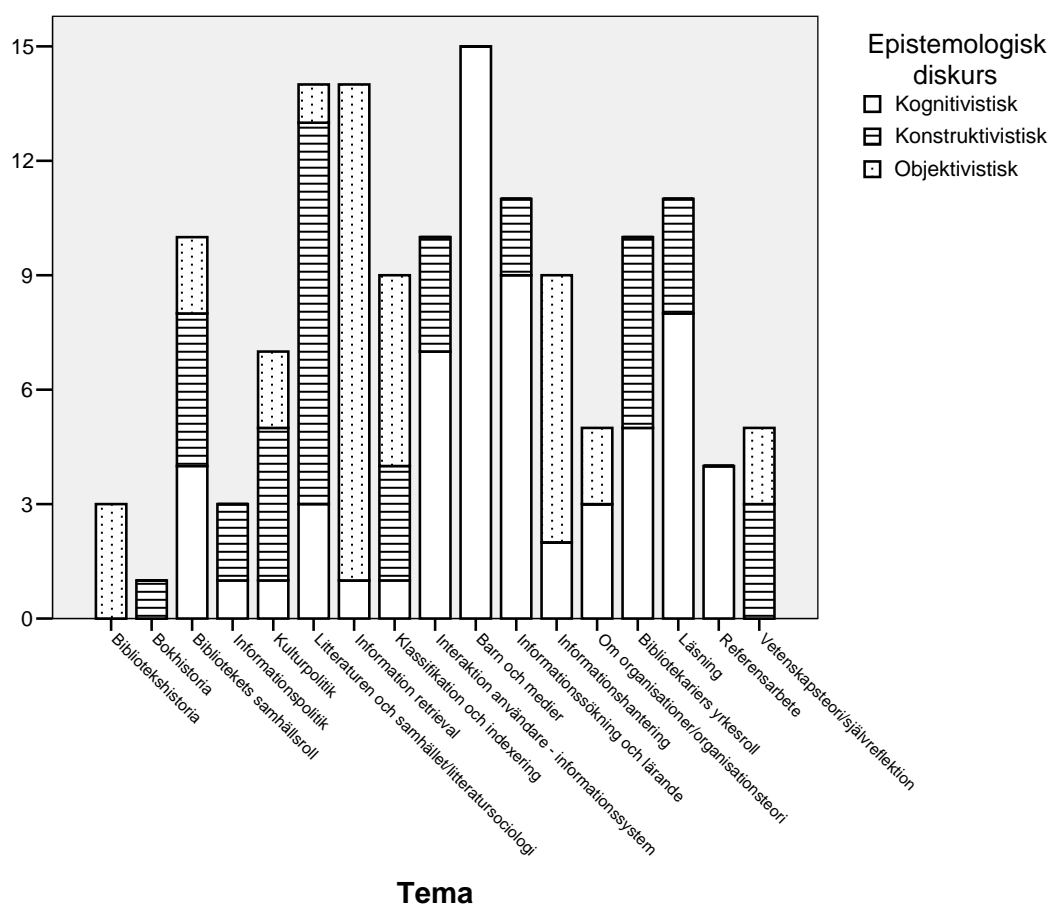
Kollegium 4 innehåller mest av två teman med få undantag, tre stycken, och kollegiets skribenter håller sig inom två diskurser; den objektivistiska och den kognitivistiska. Det förefaller därmed mer koncentrerat än de andra. Att så är fallet kan hänga ihop med att det är mindre omfattningsrikt i antal studenter som läser det. De som då gör det tenderar med större sannolikhet att hålla sig inom det närmsta ämnesområdet.

En sak som sammantaget framgår av de fyra ovanstående diagrammen är att kollegiernas uppsatser inte är bundna till de teman som finns i de egna kurserna. Fler olika teman än vad de kollegiespecifika kurserna behandlar förekommer inom varje grupp.

5.2 Vilka konstellationer av epistemologi-teori-metod-kollegium-tema är vanliga/ovanliga?

5.2.1 Tema i förhållande till övriga faktorer

I detta underavsnitt kommer som rubriken påtalar undersökas på vilka sätt och med vilka synsätt de olika temana hanteras. Då det dock redan skildrats i förhållande till kollegium, repeteras inte diagrammet och tabellen som berör den kombinationen.

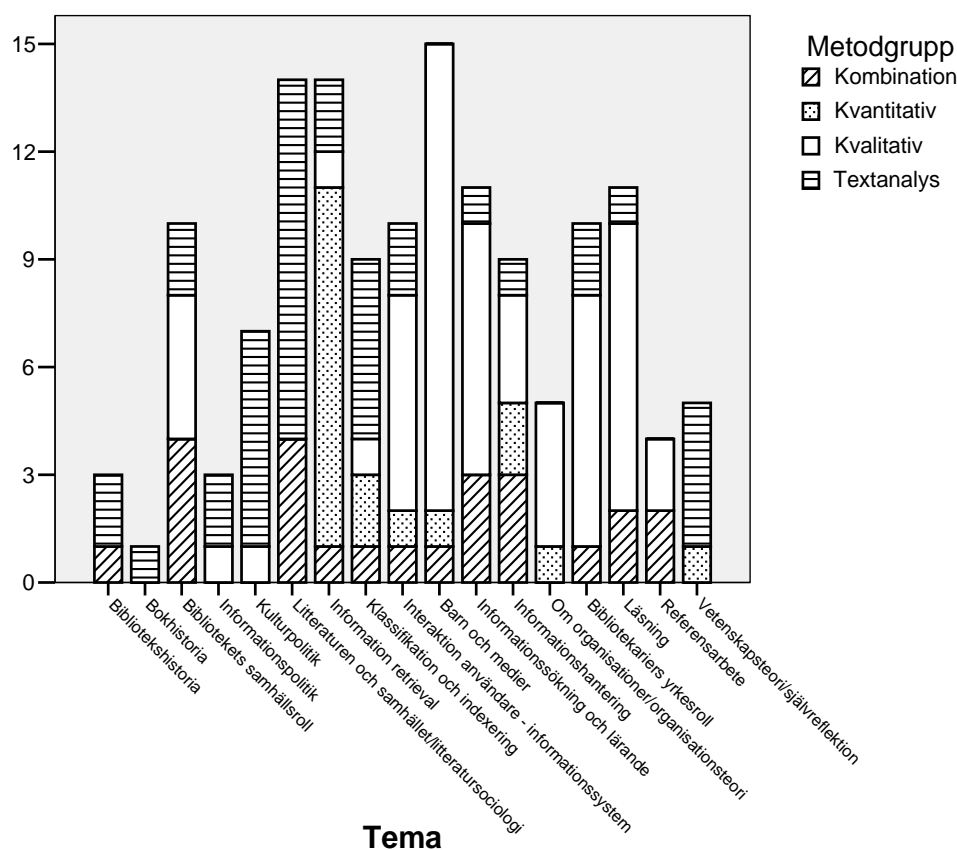

Figur 9. Tema-Epistemologisk diskurs (i antal uppsatser)

De vanligaste temana 'barn och medier', IR och litteratursociologi domineras av tre respektive diskurser, i samma ordning den kognitivistiska ('barn och medier'), den objektivistiska (IR) och den konstruktivistiska (litteratursociologi). De skrivs även som nämnts inom tre olika kollegier. Dock är det ganska utspritt och inte så koncentrerat i övrigt. Den diskurs som är mest spridd över temana är den kognitivistiska, endast inom tre teman finns inga exempel som betraktas ur en sådan utgångspunkt. Uppsatser om referensarbete och 'barn och medier' finns endast inom den kognitivistiska diskursen. Som jämförelse saknas den objektivistiska diskursen helt i åtta av temana och den konstruktivistiska i sex stycken.

Att få uppsatser skrivs inom vetenskapsteori stämmer överens med vad som sägs i en del källor om en viss brist på detta.¹⁷³ Dock finns i andra uppsatser en annan typ av mer praktiskt inriktad självreflektion, såsom inom temat 'bibliotekariers yrkesroll'. Också detta tema är ganska övergripande och kan beröra de andra, som ingår i utbildningen inför denna/dessa yrkesroll(er).

Litteratursociologi påminner till innehållet en del om litteraturvetenskap, och innehåller ganska många uppsatser. Jämfört med de specialarbeten skrivna vid BHS som Klasson undersökte, där litteraturvetenskap dominerade överlägset bland alla BHS-studenters arbeten, skiljer det sig ändå påfallande.¹⁷⁴ Litteraturvetenskapens roll i studenternas texter har alltså minskat betydligt.

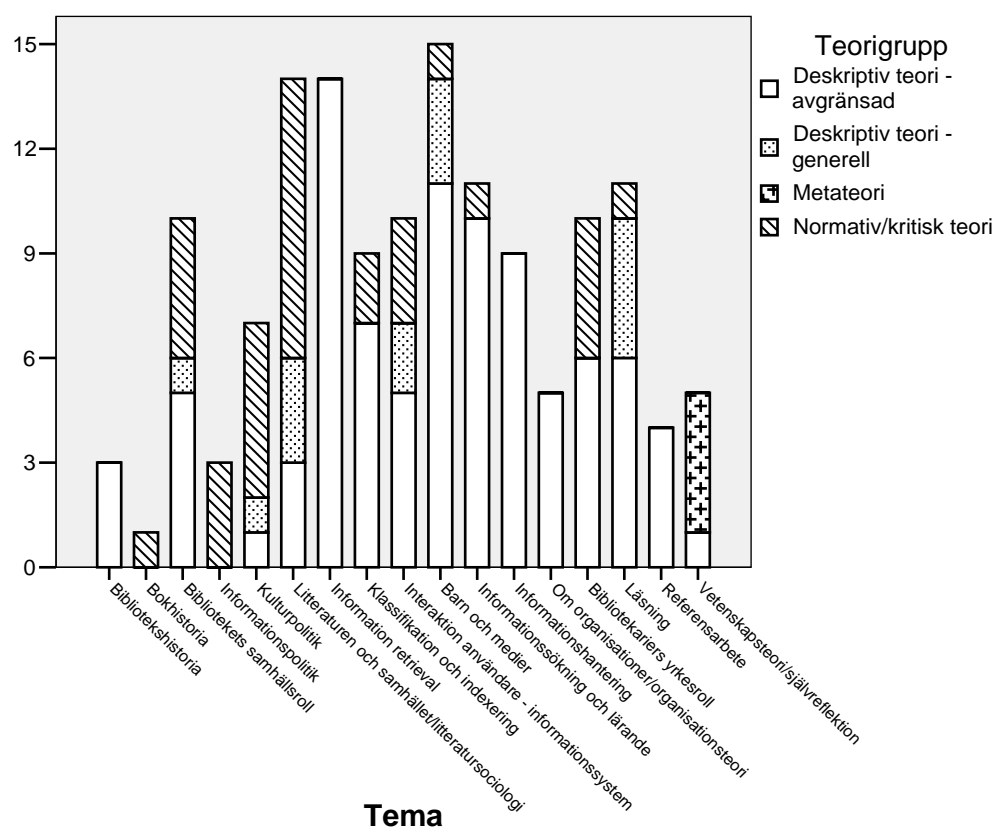
Figur 10. Tema~Metodgrupp (i antal uppsatser)

Som synes ovan har kvantitativa metoder en stark koppling till IR, vilket redan berörts i och med att kollegium 2 är det som använder kvantitativa metoder mest. Därefter är kvantitativa metoder förekommande inom informationshantering, samt till viss, men ganska liten, del i klassifikation och indexering. Kvantitativ metod liksom de andra finns också i kombinationer av metoder. Ändå kan konkluderas att kvantitativa metoder är de minst använda jämfört med de andra.

¹⁷³ Tex Hjørland (2005a), s 5

¹⁷⁴ Klasson (1990), s 56

Kvalitativ metod förekommer ofta i samband med temat 'barn och medier', men andra metoder har också använts för samma tema. Inom temat läsning är också kvalitativ metod frekvent. Temat litteratursociologi analyseras vanligast via textanalys, och de andra metoder man gripit sig an detta tema med är kombinationer där textanalys ofta ingår.¹⁷⁵ Tämmligen ofta används textanalys inom 'klassifikation och indexering'. En anmärkning som kan göras apropå det är att dessa textanalyser ofta ser på klassifikationssystem på ett kritiskt vis som gränsar till vetenskapsteori. Den kvantitativa metoden som används i temat 'interaktion användare – informationssystem', liksom oftast när kvantitativ metod används i temana utanför IR, är enkät. Denna typ av kvantitativ metod skiljer sig därmed ganska mycket från de i IR. Där utgörs de vanligare av experiment/matematisk-logisk metod.

Figur 11. Tema~Teorigrupp (i antal uppsatser)

Som redan nämnts är deskriptiva avgränsade teorier de som används oftast bland teori-grupperna. I diagrammet ovan framgår att detta är vanligast ihop med temat IR. I många uppsatser om IR, liksom om bibliotekshistoria, är det dock ofta svårt att hitta någon explicit teoribakgrund då teoriavsnitt sällan finns, åtminstone under rubriken "Teori" eller liknande. De hade kunnat föras till en egen teori-grupp benämnd som "ingen teori", vilket har paralleller i de redan refererade innehållsanalyserna av B&I.¹⁷⁶ Då uppsatserna likväl innehåller kontextbeskrivningar och antaganden om sitt områdes

¹⁷⁵ Se bilaga 2

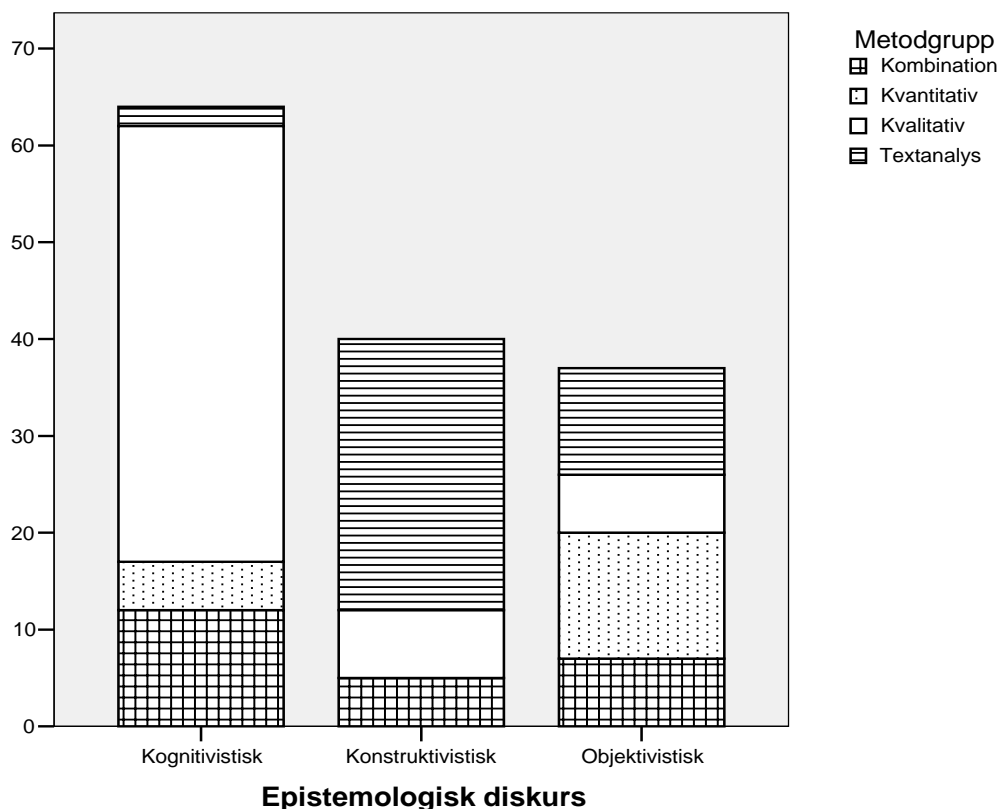
¹⁷⁶ T ex Aarek m fl, s 43ff

grunder, som används ungefär som teoriavsnitt i många andra uppsatser som har ett tydligare sådant, har de istället kallats deskriptiva och avgränsade teorier. Just de nämnda slagen av teorier återfinns oftast under rubrikerna "Om IR" respektive "Om bibliotekshistoria" i bilaga 2.

Också temana informationshantering och 'om organisationer/organisationsteori' är helt dominerade av den deskriptiva avgränsade teorigruppen. Därtill är sådana teorier flitigt förekommande ihop med temana 'barn och medier', 'informationssökning och lärande', med flera. Normativ/kritisk teori begagnas ofta i uppsatser om litteratursociologi. Även i uppsatser om kulturpolitik är normativa/kritiska teorier frekventa. De förekommer därutöver i flera studier av 'bibliotekariers yrkesroll', 'bibliotekets samhällsroll' och 'interaktion användare – informationssystem'.

5.2.2 Metodgrupp i förhållande till övriga faktorer

Liksom i förra underavsnittet har en del kombinationer redan behandlats, här diskuteras därför endast de element som ännu inte ställts i relation till metodgrupp; epistemologisk diskurs samt teorigrupp.

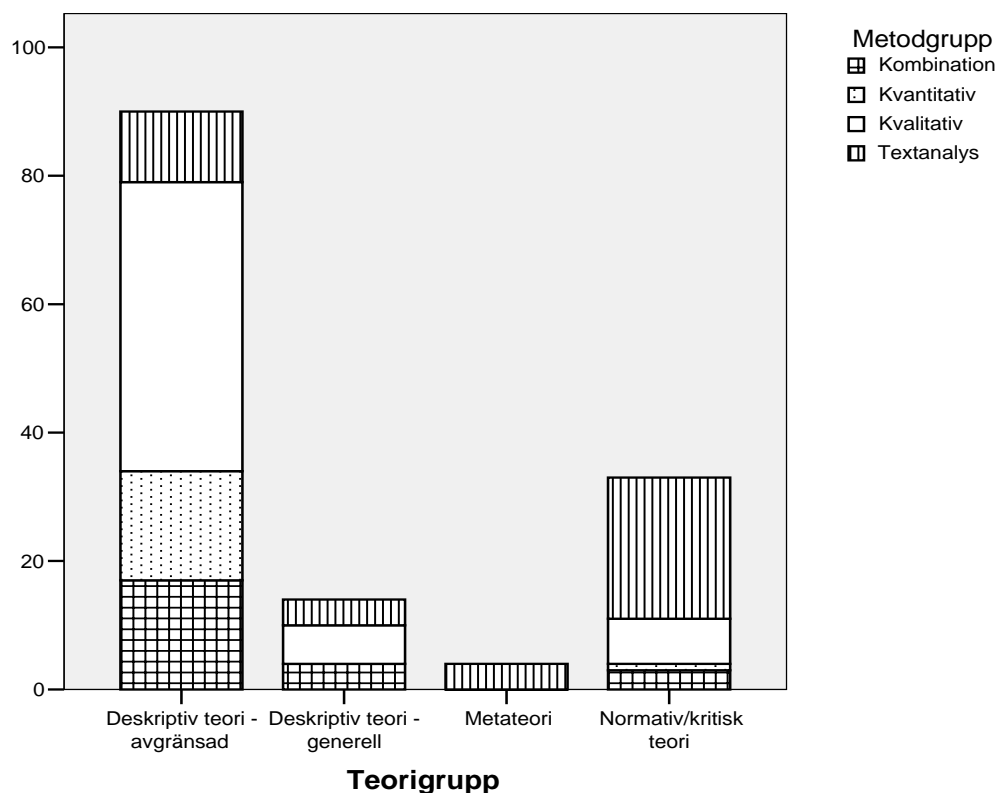

Figur 12. Epistemologisk diskurs~Metodgrupp (i antal uppsatser)

Också i fråga om epistemologisk diskurs och metodgrupp visar sig tendenser av samvariation. Kvalitativ metod hör ofta ihop med en kognitivistisk diskurs, vilket kan ligga i dess natur. Särskilt gäller detta intervjuer, som används för att få reda på erfarenheter och upplevelser. Kvantitativa metoder vilka exempelvis utgörs av experiment/mate-

matisk-logisk metod används ofta inom en objektivistisk diskurs, men även textanalyser i form av historisk metod.¹⁷⁷ Detta ligger möjligen i de metodernas natur, åtminstone vad gäller den matematisk-logiska metoden. Dock är textanalyser som synes nästan lika vanligt förekommande som kvantitativa metoder. Textanalyser i övrigt är ofta konstruktivistiskt inriktade. Beaktansvärt är även att metodkombinationer oftast förekommer inom den kognitivistiska diskursen. Den kan alltså, också på det viset (liksom i fråga om teman), tolkas som en aning ”öppnare” och bredare än de andra.

De textanalytiska uppsatserna som förts till kategorin objektivistisk diskurs, till exempel de om bibliotekshistoria, är intresseväckande genom att de ger ett alternativt synsätt på texter som material; att också texter kan visa på en objektiv sanning, snarare än att enbart kunna tolkas hermeneutiskt eller dylikt. De använder mer traditionella källkritiska metoder – vilka i vår utbildning (såvitt jag märkt) inte undervisas om i särdeles hög grad.

Figur 13. Teorigrupp~Metodgrupp (i antal uppsatser)

En tänkvärd tendens är att normativ/kritisk teori så sällan kombineras med kvantitativ metod. Sådana kombinationer hade exempelvis min och en del uppsatser teoretiska källa Bourdieu kunnat inspirera till. Också andra samhällsvetenskapliga eller sociologiska ”klassiker” har använt statistiska exempel och metoder, tidvis i samhällskritiska syften. Kombinationen normativ/kritisk teori och kvalitativ metod är vanligare, men ändå tämligen ovanlig. (Samhälls)kritiska teorier är som sagt vanligast i kollegium 1. De lärs enligt min egen erfarenhet ut i samband med just litteratursociologi och

¹⁷⁷ Se bilaga 2

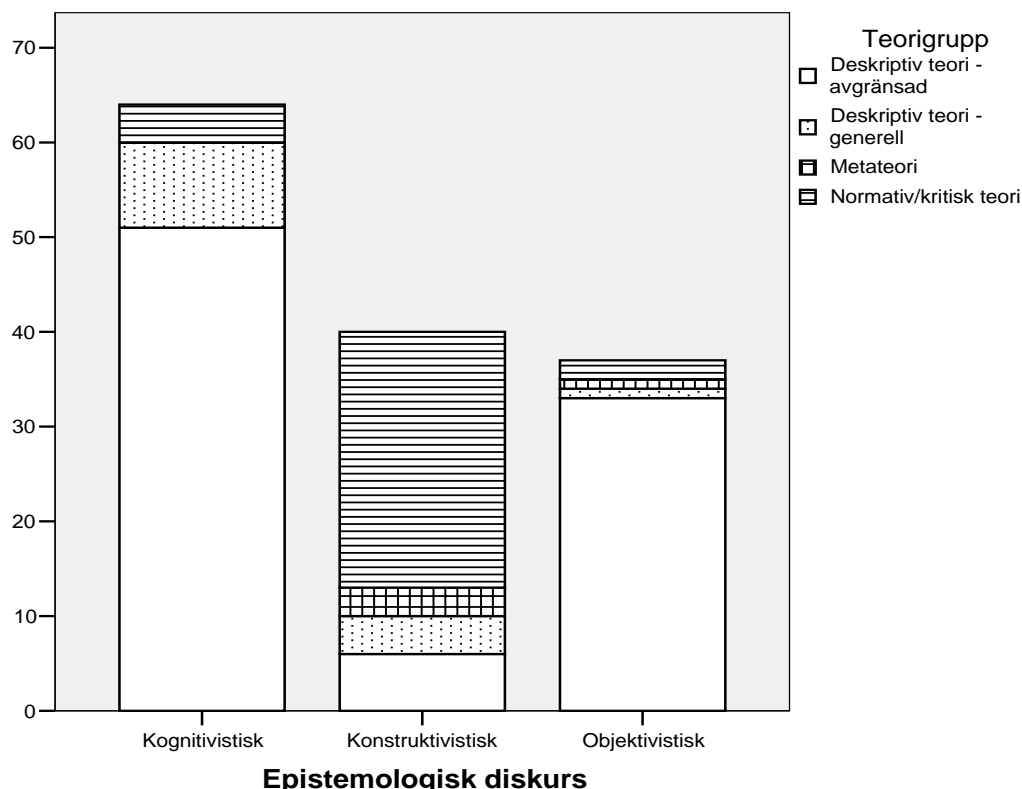
kulturpolitik, kanske rentav mer där än i teori- och metodkurserna. I det metodmässigt kvalitativt dominerade kollegiet, nummer 3, förefaller man däremot i högre grad ha lärt sig, och göra bruk av, avgränsade teorier om exempelvis informationssökning. De har ofta pedagogiska och psykologiska drag. Utifrån de perspektiven är troligtvis kritiska analyser av kontexten, i vilken dessa processer försiggår, mindre betydelsefullt.

5.2.3 Epistemologisk diskurs i förhållande till teorigrupp

Vad gäller epistemologisk diskurs återstår nu bara en kategori, teorigrupp, att ställa den i relation till – vilket presenteras nedan.

Tabell 5. Epistemologisk diskurs~Teorigrupp

			Teorigrupp				Summa
			Deskriptiv teori - avgränsad	Deskriptiv teori - generell	Metateori	Normativ/kritisk teori	
Epistemologisk diskurs	Kognitivistisk	Antal	51	9	0	4	64
		%	79,7%	14,1%	,0%	6,3%	100,0%
	Konstruktivistisk	Antal	6	4	3	27	40
		%	15,0%	10,0%	7,5%	67,5%	100,0%
	Objektivistisk	Antal	33	1	1	2	37
		%	89,2%	2,7%	2,7%	5,4%	100,0%
Summa	Antal	90	14	4	33	141	
	%	63,8%	9,9%	2,8%	23,4%	100,0%	

Figur 14. Epistemologisk diskurs~Teorigrupp (i antal uppsatser)

Av diagrammet och tabellen ovan framgår linjer som redan antytts. I synnerhet är det återigen tydligt att konstruktivism, normativ/kritisk teori och textanalys hänger samman. De övriga två epistemologiska diskurserna domineras båda av deskriptiva avgränsade

teorier. Generella teorier, och i viss mån normativa/kritiska teorier, är något vanligare inom den kognitivistiska diskursen. Detta framgår också i kodningsschemat då de teorier jag kategoriserat som objektivistiska ofta är avgränsade på det sättet att de utgör en modell om något avgränsat, och ofta ämnesspecifikt. De kognitivistiska teorierna kan däremot, som nämnts, vara lånade från andra områden som pedagogik och psykologi. De flesta av dem är dock ändå avgränsade, till något specifikt inom dessa ämnen, men en del är mer generella.

5.3 I vilken grad kan man urskilja avgränsade kärnor, respektive gränsöverskridande korsningar, bland constellationerna?

Ovanstående fråga har till viss del redan besvarats, men kommer att kompletteras och utvecklas här. Eftersom det förekommer många olika teman, samt som nämnts och syns i det kompletta kodningsschemat många skilda teorier, finns en hel del varianter av kombinerade faktorer.¹⁷⁸ Grupperas de ihop något är emellertid ett fåtal dominerande samband skönjbara. En del företeelser är mer gemensamma för hela materialet än andra. Inom teman kan nämnas läsning och 'interaktion användare – informationssystem', som analyseras från flera perspektiv. Många uppsatser följer mönster vad gäller kollegium-epistemologi-teori-metod, delvis även tema, men där i mindre grad. Det kan delvis hänga samman med tillvägagångssättet; att jag finfördelat kategorin tema mer än vad jag gjort med de andra. Om man ser temana som grupper eller utbytbara mot närliggande varianter är samvariationer ännu tydligare. Några linjer, de som funnits vara vanligast i varje kollegium, kan beskrivas som följer:

- ~ Kollegium 1: konstruktivistisk – normativ/kritisk teori – textanalys – 'litteraturen och samhället/litteratursociologi'
- ~ Kollegium 2: objektivistisk – deskriptiv avgränsad teori – kvantitativ metod – 'information retrieval'
- ~ Kollegium 3: kognitivistisk – deskriptiv avgränsad teori – kvalitativ metod – 'barn och medier'
- ~ Kollegium 4: objektivistisk/kognitivistisk – deskriptiv avgränsad teori – kvalitativ metod – IRM/organisationsteori

I kollegium 4 är en delning mellan två alternativ inom epistemologisk diskurs samt tema särskilt jämn, vilket motiverat omnämmandet av båda dessa ovan.

Såvida man utgår från att dessa förbindelser utgör en norm kan påpekas att en hel del undantag förekommer, en princip som eventuellt föranleder dessa mönster kan i så fall sägas vara att dessa val av constellationer främjas och förhärskar, men att undantag tillåts.

Lite avskilda från de andra är organisationsanknutna uppsatser, sådana om IR och även exempelvis bokhistoria och kulturpolitik, genom att de är knutna till vissa kollegier och även till vissa slags teorier, epistemologier och metoder. Kollegium 3 och 1 överskrider i övrigt ofta förmodade kollegiegränser i val av teman, och också i andra avdelningar.

¹⁷⁸ Bilaga 2

Ytterligare en tendens som kan skönjas som ett samband, framför allt mellan teori och tema, är en viss avsaknad av egentlig teori inom somliga teman. Troligen beror det på att det är svårare för uppsatsförfattarna att hitta användbara teorier inom dessa, men tidvis tycker jag att det kan sägas finnas sådant som används som underförstådda teorier men där beskrivning av den av någon anledning verkar ha prioriterats bort – därmed skulle det även här sägas vara splittrat, i hur tydligt teoriansknutna uppsatserna ”bör” och avkrävs vara, utifrån vad de handlar om och inom vilken inriktning de skrivs.

Sammantaget finns alltså en del konstellationer som är vanliga, annorlunda uttryckt kan man i många fall utifrån en eller två faktorer ana sig till de andra. Men undantag finns, i form av överskridande av kollegium i förhållande till vanliga teman, liksom också inom de andra aspekterna – med ganska enstaka uppsatser inom varje sådan ovanlig kombination. Grupperingar kan alltså skönjas, och gränserna tycks märkbara och tongivande, snarare än flytande, även om de inte är oöverstigliga.

5.4 Hur kan resultatet förstås, tolkat genom teorier om tvärvetenskap, om akademiska fält och om disciplinen B&I? Vad för slags mångvetenskaplig disciplin är B&I?

5.4.1 Stor eller liten, tvärvetenskap eller mångvetenskap?

Mångfalden av teorier, och även en vid spridning inom de andra områdena, förefaller visa på en bred/stor mångvetenskaplig disciplin. Tendensen att kollegierna i viss mån använder sig av skilda metoder och perspektiv kan sägas vara logiskt och mer effektivt, men skulle även kunna bero på konventioner och förhindra andra tänkbara möjligheter. Skepticism mot en stor specialisering inom varje kollegium kan även vara relevant i och med att man trots allt går samma utbildning, kan söka samma arbeten (tidigare val mellan olika arbetsområden redan i utbildningen har tagits bort), har metodkurser ihop, och så vidare.

Att det sett överlag finns en mångfald av olika teman, liksom av de andra faktorerna, tyder alltså på en bred eller stor mångvetenskaplighet. Jämfört med andra vetenskaper kan undras om det inte är en generell tendens. Här har dock inte sådana jämförelser kunnat göras, utan det som går att jämföra med är andras utlåtanden om tvärvetenskaplighet som gjorts, och ytterligare andras definitioner därav.

Tvärvetenskap i form av samarbete över kollegiegränser är ganska ovanligt. Däremot är det många som skriver ihop med någon från samma kollegium. Det sistnämnda uppmuntras, utifrån min egen erfarenhet, också mer från institutionen än det första – då man i uppsatsen sägs böra anknyta till B&I och även särskilt motivera ett samarbete mellan två inriktningar och anknyta till båda. Ett annat sätt att se det hade kunnat vara att det har ett egenvärde i sig att få två relativt olika perspektiv på något, oavsett om temat hör till båda inriktningarna.

I skrifterna om tvärvetenskap berörs frågan huruvida enskilda författare överhuvudtaget kan sägas utöva tvärvetenskap,¹⁷⁹ troligen kan man ställa sig tveksam till detta i ännu högre grad i fråga om studenter. B&Is tvärvetenskaplighet i stort kan därmed se

¹⁷⁹ T ex Sandström m fl (2005), s 26f

annorlunda ut än vad den gör i uppsatserna, då forskare förmodligen samarbetar med andra individer oftare och i högre grad än vad studenter gör.

Metodkombinationer liksom kombinationer av teorier är däremot vanligt. Två eller fler metoder eller teorier i en och samma uppsats kan sägas innebära ett tvärvetenskapligt drag. Främst gäller det teorier, i de fall dessa ger flera olika infallsvinklar på det som undersöks. I många fall kombineras dock teorier som ligger väldigt nära varandra.

Jag har i tidigare avsnitt berört och delvis avgränsat mig från resonemang om lån utifrån gentemot inomvetenskaplighet. Dock kan en del anspråkslösa observationer göras. Hur mycket inomvetenskaplig teori som används beror förstås på vilka teorier man räknar som inomvetenskapliga. Kanske är organisationsteorier möjliga att se som sådana, i så fall är kollegium 4 måhända den mest inomvetenskapliga och sammanhållna inriktningen. Teorier om IR (eller, som påpekats, ofta ett mer allmänt bakgrundsavsnitt om IR) och om klassifikation, som är inomvetenskapliga, används till ganska stor del i kollegium 2. Många lån från allmänt kända teoretiker, som mer uppenbart används i flera andra discipliner, sker däremot vad jag kan se i kollegium 1. Även teman som finns där har sannolikt mindre att göra med mer specifika biblioteks- och informationsvetenskapliga problem – kulturpolitik, litteratursociologi etcetera, sätter mer in sådana saker i ett större sammanhang, vari därmed många andra kultur- och samhällsanknutna frågor ingår och kan kopplas till. Dock sägs de av somliga källor vara delar av institutionsperspektivet i B&I.

För att sammanfatta en del nämnda och antydda tankar; drag finns av både tvär- och mångvetenskap, men främst det senare. Detta med anledning av att det används olika metoder, teorier och med bakgrund av olika epistemologiska ståndpunkter – vilka koncentreras till vissa kollegier och teman. Sambanden går även att tolka i andra riktningar; det är som omtalats orimligt, åtminstone utifrån den här undersökningen, att säga att vissa faktorer orsakar de andra. En högre grad av tvärvetenskaplighet hade, och gör i vissa fall också här, kombinerat de olika faktorerna mer – vilket förmodligen inte är ogörligt. Grupperingarna kan snarare tänkas, åtminstone delvis, bero på traditioner och konventioner. Dessa kan på en annan nivå ha en bakgrund bland annat i att man inom B&I slagit samman biblioteksvetenskap och informationsvetenskap och att en del skillnader lever kvar.

5.4.2 Tolkningar med hjälp av Bourdieu

I det följande kommer prövas vad Bourdieus tidigare omtalade texter och teorier kan säga om resultatet. Sett i termer av dennes fältbegrepp kan varje uppsats sägas inta en position på ett fält – även om det är osäkert hur mycket av ett fält B&I eller B&I-utbildning utgör enligt en strikt Bourdieu-tolkning. En av Bourdieus poänger är påståendet att positionerna man intar, med stöd i andra termer som habitus, inte styrs av subjektet ensamt. Detta är en infallsvinkel som är relevant för det här materialet, då den indikerar att var och en av uppsatsförfattarna förmodligen inte väljer helt fritt bland de möjligheter som finns. Möjligheterna finns/syns därmed inte i lika hög grad för alla. Var gränserna går för vad man kan och får göra när man väl bestämt sig för en eller några av faktorerna är likafullt inget som, vad jag kan se, sägs explicit från fältets och institutionens sida. Positionen inom en av de variabler jag undersökt verkar ha samband med, kanske till och med styra, hur man positionerar sig inom de andra.

Broady nämner, som en del av Bourdieus beskrivning av den akademiska världen, att "[m]ed utgångspunkt i sina olikartade innehav av kulturellt kapital, utbildningskapital och specifikt vetenskapligt kapital utvecklar de skilda strategier i kampen om erkännande."¹⁸⁰ I anknytning till detta, applicerat på B&I och mitt material, kan valen bland olika teorier, metoder och teman vara avhängiga tidigare varierande disciplin-tillhörigheter – det vill säga deras skiftande kapital sedan tidigare – och nuvarande inriktning inom B&I, både bland lärare och elever. De kan sedermera delvis ingå i strategier för att hävda sig. Även tvärvetenskaplighet och hävdande av det, skulle i sig kunna utgöra en strategi för erkännande, för disciplinen i stort.

Vidare beskriver Broady att "[...] samhällsvetenskapens uppsplittring i subdiscipliner och metodskolor är, i Bourdieus ögon, i hög grad betingad av annat än arbetet med att konstruera samhällsvetenskapens specifika objekt."¹⁸¹ Traditioner och pragmatiska anledningar kan vara annat som influerar, varför det inte nödvändigtvis (vilket som nämnts påtalats av Högskoleverket) är den mest förnuftsensliga och/eller fruktbara indelningen av B&I som görs i kollegier på BHS.

Det ortodoxa respektive heterodoxa, som skrivs om av Bourdieu och av Ducander som det erkända och accepterade respektive något kätterskt och alternativt inom ett fält, är applicerat på detta resultat möjliga att tolka som de linjer som dominerar respektive de som är undantag. Heterodoxi kan förstås i ännu högre grad vara det som inte förekommer alls, men det är svårt att uttala sig om. Det ortodoxa blir så tolkat detsamma som någon slags kunskapsmässig kärna. I så fall kan det ortodoxa i det här materialet sägas vara olika inom olika inriktningar. Sammantaget utgörs den ortodoxa kunskapen av, om något, inte en kärna utan av flera skilda. Som enskild student läser man inte om alla de olika sakerna sida vid sida, utan väljer (oftast) enbart en av inriktningarna, och får därmed med sig ett visst urval kunskap. Något som framstår såsom heterodoxi i den här kontexten är inte bara "originella" val av teori, metod och tema, utan att sätta samman dem på ett annorlunda sätt. Det heterodoxa/ortodoxa förändras också över tid, kanske är utsagor och perspektiv som förekommer i uppsatserna betraktade som självklara nu, men som förlegade eller kontroversiella vid någon annan tidpunkt. Dessa saker kan å andra sidan vara, ibland oönskat, tröga och svårföränderliga. Bland annat finns drag som kan tänkas leva kvar sedan den tidigare bibliotekarieutbildningen, vilken var mer explicit yrkesinriktad och specialiserad inom olika arbetsområden.

Tolkas dessa företeelser genom begreppet habitus, jämfört med andra synsätt som till exempel omkringliggande normer eller diskurs, kan man förstå dem som mer förkroppsligade och omedvetna än som varande något som ligger i en kontext runtomkring individerna. De kan därmed tänkas få betydelse också efter utbildningens avslutande – vilket också ingår i själva syftet med en utbildning.¹⁸² I fråga om dessa individer, studenterna, säger resultatet möjligtvis mer om den habitus och position man intar som student än hur man i fortsättningen kommer att arbeta och tänka. Ändå visar uppsatserna, vad jag tror, både vad man lärt sig innan och vad som är tänkt att vara ett redskap i ett eventuellt yrkesliv inom området.

¹⁸⁰ Broady (1991), s 431

¹⁸¹ Broady (1991), s 431

¹⁸² Jfr Broady (1991), s 253

Med Bourdieu i Ducanders tolkning kan man tala om olika slags biblioteksmässigt kapital. Sett utifrån har dessa förmodligen olika status, och det kan skilja mellan kulturellt och ekonomiskt kapital. Det antyds till exempel i andra texter, som bitvis hos Ducander, att IT och informationsinriktade ämnen hör mer till nu- och framtiden och kan antas potentiellt mer ekonomiskt framgångsrikt medan institutionsperspektivet och kulturanknutna områden, exempelvis kollegium 1s övervägande tema litteratur-sociologi, är mer av tradition och kvarlevor – och medförande högre grad av kulturellt kapital än av ekonomiskt.

Ett fält kan som nämnts definieras som ett system av aktörer vilka strider om något för dem gemensamt. Ducander ser bibliotekarieutbildning som ett sådant fält. Även om jag inte har som syfte att grundligt utreda vad som ligger bakom de resultat jag frambringat, kan några reflektioner göras angående detta. Vad man kan tänkas strida om på B&I-fältet skiljer sig något i denna undersökning jämfört med Ducanders. Här handlar det om vilken kunskap som ska finnas och värderas; vad för slags och hur man skaffar sig den bäst. I hans undersökning är det mer vad yrket bibliotekarie konkret anses handla om som utreds, vari dock ingår de kunskaper man får genom utbildningen.¹⁸³ Valen av tillvägagångssätt och teman i magisteruppsatserna det rör sig om här utgör i någon mån insatser inom fältet – åtminstone på kort sikt, för att bli godkända och få sin magisterexamen. Examen kan senare bli till ett symboliskt kapital, mer specifikt ett utbildningskapital (eller med Ducanders ord biblioteksmässigt kapital), men de val som görs i uppsatsen är förmodligen inte av överhängande betydelse för värdet av denna examen. Dock influerar utbildningen och dess karaktär, vari ingår aktörer som lärare och handledare, på de val som görs. Dessa kanske i högre grad kan kopplas till stridigheter inom fältet och om vad det ska innehålla. Sett så blir uppsatserna bekräftelser och bevis på dominansen av vissa områden och diskurser.

För att vara självreflexiv kan man också fråga sig vad för status och kapital som i så fall ligger i att skriva en uppsats som den här, som är tämligen vetenskapsteoretisk? Finns det något akademiskt kapital däri att utvinna för författare, den här och andra som gjort något liknande? Förmodligen, till exempel har jag sett tecken på att vetenskapsteori och självreflektion inom B&I är fortsatt aktuellt men inte så välundersökt i uppsatser, och dylika undersökningar är därför enkla att motivera. Dessutom kan tvärvetenskap ses som både något positivt och tidsenligt, därtill ändå en aning marginaliserat – vilket också skulle kunna gälla det att skriva om tvärvetenskap och ge det en viss akademisk status. Liknande reflektioner kan göras kring alla val i den här uppsatsen, och i andra. Val som i olika grad och med varierande framgång görs i strävan efter skiftande slag av kapital. Sålunda finns, även om jag i själva studien avgränsat mig från att undersöka dessa tankar närmare, inom skilda delfält olikartade sociala och prestigemässiga faktorer. De kan misstänkas influera val av inriktning, perspektiv och uppsatsämne.

Bourdieu har också beskrivit hur olika akademiska fält värderar olika yttre tecken på vetenskaplighet; skrifter i humanistiska ämnen skiljer sig exempelvis från naturvetenskapliga, också stilistiskt och formmässigt. Det finns därmed olika ideal för hur man ska framställa kunskapen.¹⁸⁴ B&I kan parallellt ses som bestående eller påverkat av delfält där man med olikartade medel eftersträvar särskilda slags kunskaper. Detta gäller dels de metoder och teorier man ”lånat” utifrån, varav en del fortfarande kan betraktas

¹⁸³ Ducander (1999), s 10

¹⁸⁴ Bourdieu (1996), t ex s 260

som lån, dels de som finns inom B&I. Naturvetenskapliga, samhällsvetenskapliga och humanistiska ideal indikeras i varierande grad i inriktningarna eller delarna av fältet.¹⁸⁵ På motsvarande sätt tycks det i B&I-uppsatser vara eftersträvansvärt och ha hög status att skriva exempelvis en textanalys på ett språkmässigt "litterärt" och personligt färgat sätt, och en statistisk eller experimentellt utvärderande analys på ett mer neutralt sätt som verkar vilja visa på objektivitet.

Slutligen kan påpekas, både i fråga om mitt material och den här uppsatsen, att teorier och teoretiker förändras av i vilka sammanhang de används och hur.¹⁸⁶ Exempelvis har Bourdieus egna teorier bidragit till B&I med framför allt vissa bitar av dennes hela produktion. Min egen användning av Bourdieu är också den selektiv.

5.4.3 Jämförelser med andras tankar om B&I

I tidigare studier har skillnader och uppdelningar inom B&I kallats för mångahanda men delvis jämförbara benämningar – ett institutions- och ett processperspektiv, ett 'retrieval'- och ett 'domain'-orienterat kluster,¹⁸⁷ ett process- och ett institutionsperspektiv,¹⁸⁸ ett informations- och ett kulturperspektiv,¹⁸⁹ för att nämna några. Dessa förefaller också i den här undersökningen applicerbara, men man kommer som syns fram till något olika indelningar beroende på vilket tillvägagångssätt man har. Bara häri kan materialet delas in i olika fraktioner, bestämda av teori, metod, epistemologi eller teman, samt i olika många och stora grupper, beroende av vilka utgångspunkter man väljer och hur pass finfördelad indelning som föredras.

White och McCain menar, som jag upplyst om, att metoderna/metodgrupperna inte skiljer sig så mycket mellan de olika klustren de uppfattar.¹⁹⁰ White och McCain har använt andra tillvägagångssätt och kommit fram till andra grupperingar. Därför vore det vanskligt att jämföra deras resultat direkt med mina, men en analog reflektion om skillnader i metoder kan göras. I det här materialet och med mina kategoriseringar framstår det som att val av metoder har samband med teman och övriga dimensioner. Av intresse är även White och McCains hävdande att ett paradigmskifte skett, som gjort B&I mer kognitivt inriktad.¹⁹¹ Möjligtvis, och troligtvis, är konstruktivistisk epistemologi en ännu nyare och senkomnare företeelse i B&I. Det utgör hur som helst en ganska stark trend i det här materialet och skulle kunna öka ännu mer, såvida det inte är just en trend i bemärkelsen av mer kortvarigt slag. Den kognitivistiska epistemologins dominans bland uppsatserna utgör åtminstone ett tecken på att ett kognitivistiskt eller kognitivt paradigm råder också här. Hur det sett ut tidigare, bland uppsatser, kan jag dock inte uttala mig om. Dessutom skedde det omtalade paradigmskiftet enligt vad White och McCain beskriver runt åren 1977-1980, alltså innan magisteruppsatser på BHS ens börjat skrivas.¹⁹²

Resultatet kan vidare jämföras med de grader av tvärvetenskaplig undervisning som jag tagit upp att Smith, med referens till Klein, skriver om. För att repetera innebär

¹⁸⁵ Se även Brier (1992), s 104ff

¹⁸⁶ Jfr Broady (1991), s 139

¹⁸⁷ Saracevic (1999), s 1055 samt White & McCain (1998), s 346

¹⁸⁸ Hansson (1999), s 20f

¹⁸⁹ Ducander (1999), s 90ff

¹⁹⁰ White & McCain (1998), s 350

¹⁹¹ White & McCain (1998), s 351

¹⁹² White & McCain (1998), s 351

graderna: 1. Studenterna läser ett urval kurser i olika avdelningar, 2. Studenterna förses med möjligheter att mötas och dela insikter från olika disciplinära kurser, men ansvaret för att integrera dem lämnas upp till studenterna, 3. Fakulteten förenar sig med studenterna i processen att syntetisera kunskaperna, 4. Medvetna försök görs att integrera material från olika kunskapsfält till en ny sammanhållen intellektuell enhet.¹⁹³

Bland dessa tolkar jag B&I på BHS, sett utifrån det här materialet, som befinnande sig någonstans mellan den första och den andra graden av tvärvetenskaplig undervisning. Den är alltså ganska låg. Således kommer studenterna förmodligen inte ut från utbildningen som "tvärvetenskapliga individer". Eftersom distansstudenterna läser mer disparata kurser, från olika kollegier, kanske de kan tänkas bli mer av tvärvetenskapliga individer, med Smiths termer, än de som läser i Borås – fastän med något ytligare kunskaper inom varje område. En givande tvärvetenskap kräver ju dock, enligt de källor jag använt, snarare en tämligen djup kunskap som förenas med annan djup kunskap.¹⁹⁴

I Sjölin och Seldéns artikel frågas om vetenskapliga bibliotek och företagsbibliotek tillhör samma sociala fält som folkbibliotek.¹⁹⁵ Med sin förbindelse till fält och Bourdieu, kan det kopplas till den här uppsatsen. De olika mönstren skulle möjligtvis kunna tolkas som att dessa tämligen separata fält är urskiljbara också i uppsats-sammanhang, trots en gemensam utbildning.

Joelsson och Johansson skriver som omtalats ur ett diskursanalytiskt perspektiv om hur olika kunskapsteoretiska positioner strider om hur kunskap bäst förvärfvas,¹⁹⁶ vilket är en tänkbar tolkning också av de skillnader som finns här. Striderna kan som sagt befinna sig på en annan nivå men ge effekter på disciplinernas tankesätt, och skönjas i deras texter. Varianten/varianterna av B&I som förekommer på BHS är möjliga att betrakta som delar i en "kamp" inom ett större fält, som gäller hur B&I ska se ut och hur studenter inom denna vetenskap bör utbildas. Detta dels genom att utbildningen över huvud taget finns, och ser ut som den gör, samt i kraft av att vissa varianter förespråkas och diskuteras på olika sätt. Bibliotekarieutbildningens förändring som fortskridit genom åren kommer troligtvis att fortsätta. Åtminstone finns tecken på det i texter om B&I som diskuterar framtiden som något öppet. I och med de strider eller diskussioner som pågår kan då gränsdragningar och fokus av andra slag uppkomma.

Angående paradig, som jag berört ovan, skrev Klasson i sin redan nämnda undersökning av svensk biblioteksforskning att ett paradigmskifte skett, från att positivism dominerat till ett mer flerparadigmatiskt tillstånd.¹⁹⁷ Dessutom omnämns att nordisk B&I är eller i alla fall var då, vid 90-talets början, närmast just flerparadigmatiskt eller mångvetenskapligt men knappast tvärvetenskaplig – men att det kunde vara på väg att förändras i mer tvärvetenskaplig riktning.¹⁹⁸ B&Is mångvetenskaplighet skildras också i texten av Aarek med flera, där den beskrivs som; "[...] not so much an interdisciplinary as a multidisciplinary undertaking [...]"¹⁹⁹.

¹⁹³ Smith (1992), s 262

¹⁹⁴ Jfr t ex Svedin m fl (1999), s 5

¹⁹⁵ Seldén & Sjölin (2003), s 60

¹⁹⁶ Joelsson & Johansson (2005), s 6

¹⁹⁷ Klasson (1990), s 48

¹⁹⁸ Klasson (1990), s 68

¹⁹⁹ Aarek m fl (1992), s 29

Klasson påpekar också i sin studie att specialarbetenas orientering, då i litteraturvetenskaplig riktning, kunde bero på handledarnas ämnestillhörighet och intressen.²⁰⁰ Dessa faktorer utgör en möjlig inverkan också i uppsatser av idag. Dessutom läser studenterna själva andra ämnen på universitet eller högskolor innan eller efter B&I-utbildningen, åtminstone behövs det för att få en magister- eller kandidatexamen. Många gör det innan de läser B&I, vilket sannolikt har inflytande på vad de intresserar sig för. Det som i dagens B&I-utbildning torde ligga närmast litteraturvetenskap är litteratursociologi, som är populärt bland uppsatser i kollegium 1. Gissningsvis har en stor del av dessas författare läst litteraturvetenskap tidigare.

Att informationsperspektivet, som framför allt företräds av kollegium 2, har fler objektivistiska drag och frekventare gör bruk av kvantitativa metoder stämmer överens med vad som påstås av tidigare studier.²⁰¹ Dock bör betonas att de inte dominerar helt, snarare är det så att objektivism och kvantitativ metod när de förekommer ofta finns i kollegium 2. Inom denna inriktning dominerar de, men knappt, och flera andra tillvägagångssätt finns representerade. De som ligger närmast efter nämnda metodgrupp och diskurs i kollegium 2 är textanalyser och konstruktivism. Nämnda uppsats av Joelsson och Johansson tar också upp att konstruktivism på senare tid alltmer kommit in i området kunskapsorganisation och dess kunskapsteori.²⁰² En av deras slutsatser är därför att konstruktivismen bör ingå i en beskrivning av områdets kunskapsteori, medan däremot historicism som ingår i den teoretiska modellen de refererar till förlorat i betydelse och därför tappat sin relevans.²⁰³ Också detta finns antydningar till att det stämmer i mina resultat – åtminstone används historiska metoder, vilka skulle kunna höra ihop med historicism, knappast alls i kunskapsorganisatoriska studier.

Konstruktivistisk epistemologi är å andra sidan vanligast inom de måhända mer biblioteksvetenskapliga områdena, som sagts ha koppling till humanism och samhällsvetenskap. Denna förbindelse visar sig också här. Man kan, som Tengström skrev om, se att man i varje delområde av B&I inspireras av olika andra discipliner på ett till dels tvärvetenskapligt sätt, men att de inte så ofta befruktas och förenas med varandra inom vetenskapen. Ytterligare en tanke som följer av detta är att de som talar om paradigm och att B&I är mångparadigmatiskt kan ha en poäng på ett sätt som inte är lika positivt som mångfalden, i form av en baksida med att tillåta och utveckla olika paradigm bredvid varandra; inkommensurabilitet.

5.5 Förbehåll och svårigheter i innehållsanalysen

Som berörts i avsnittet om tidigare forskning är, utifrån den här studiens syften, också svårigheter med klassificering av en disciplin möjliga att betrakta som en del av resultatet. En del av dem kan tolkas som typiska för ämnen med tvärvetenskapliga ambitioner. Tvärvetenskapliga ämnen orsakar visst bekymmer för den här sortens analyser just genom att gränserna, både mellan delområden och utåt, inte är fast fixerade. Problem med att klassificera vissa delar av materialet kan därmed bero på en

²⁰⁰ Klasson (1990), s 56

²⁰¹ Text Joelsson & Johansson (2005), s 13

²⁰² Joelsson & Johansson (2005), s 17f

²⁰³ Joelsson & Johansson (2005), s 95

kombination av, eller ett mellanläge mellan, två faktorer. Vid undersökningen som gjorts här märktes en del sådana svårigheter, som också kan göra resultatet lite mer osäkert än om det åstadkommit på ett problemfritt sätt.

Av dessa anledningar beskrivs här mer om kodningen och dess dilemman, vilka i sig gett en del tänkvärda erfarenheter. Förutom detta är avsikten med att skildra nedanstående förbehåll att ge läsaren möjlighet att bedöma resultaten på ett kritiskt sätt, och att öka den tillförlitlighet de ändå kan innehålla. Förbehållen utgör på ett sätt en del av metoden och avgränsningar som gjorts, trots att de uppstått mer efterhand och därför funnits lämpligare att beskriva här.

En del teman var aningen svåra att åtskilja, vilket motiverar en förklaring av hur jag trots allt gjort det. Ett första exempel är IRM och organisationsteori. I temat om organisationer har jag placerat sådant som behandlar organisationer mer allmänt, till exempel besparing i en uppsats, medan IRM har brukats för uppsatser vilka mer explicit handlar om IRM, Information Resource Management, vilket på svenska brukar benämnas informationshantering/-försörjning. Ytterligare en anledning till att jag velat ha två kategorier är att behålla en viss symmetri mellan kollegierna, där kollegium fyra teman trots detta försök är betydligt färre än de andras. Dessutom ville jag inte från början (det vill säga innan jag börjat klassificera uppsatserna) rensa bort allt jag själv finner svårt att urskilja, utan istället göra ett försök.

Några av de kategorier av teman som jag haft med från början och sedan tagit bort för att de inte förekommer – sådana man kanske kunde ha förväntat sig – är följande: i kollegium 1 fanns kursen, och därmed också till en början temakategorin, 'teorier om informationssamhället'. 'Subject Representation', och dokumentrepresentation är exempel på kursbenämningar i kollegium 2 som inte finns kvar bland mina teman, och 'dokumenthantering och beståndsutveckling' en i kollegium 4. Jag har slagit samman temat katalogisering med 'klassifikation och indexering'; de förekommer alla men hör nära samman med varandra, och även när en av dem betonas är de svåra att skilja åt. Framför allt katalogisering och klassifikation är de som påträffats och som också ofta sammansmälts med varandra. Ett ytterligare exempel på exkluderade teman är kursen kunskapsorganisation i kollegium 2, som jag tror sammanfattar hela kollegiet och som jag valt bort som tema till förmån för mer finfördelade grupper.

En del av de borttagna temana överlappar och ingår i de som finns kvar, och i de fall de nämns i uppsatser har något annat tema överflyglat dem. Andra verkar under-representerade i uppsatsform, trots allt har jag som regel utgått från vad som skrivs i själva uppsatserna; när de inte använder termerna ifråga har jag oftast, utifrån de kunskaper jag besitter, inte kunnat associera dem dit. Även om proportionerna av teman – som blivit fler kollegium 1-anknutna sådana – kan ha en grund i mina förkunskaper, vilka är rikligare om kollegium 1 än om de andra, tror jag också att divergensen mellan teman i det kollegiet faktiskt är lite större.

Ett förbehåll vad gäller teorier är att en del av dem jag antecknat, i kodningsschemat, inte kommer från teoriavsnitt och med viss osäkerhet kan sägas utgöra egentliga teorier. Detta gäller särskilt i de fall tydliga teoriavsnitt inte finns i uppsatserna. Framför allt har det förekommit vid vad jag kallat teorier om IR och om bibliotekshistoria – uppsatserna i fråga innehåller avsnitt om dessa som även skulle kunna ses mer som bakgrund eller dylikt. I och med denna brasklapp har jag trots allt funnit det lämpligast att ta med dem

– de utgör åtminstone de ramar som resultatet knyts till. Förbehållen kan, som nämnts ovan, beskrivas som en slags avgränsningar, då jag för att kunna betrakta hela materialet tvingats hålla mig på en ganska ytlig nivå och inte har så stora anspråk på att diskutera vad en teori är eller bör vara, utan hellre skildra hur uppsatserna ser ut. Det har jag antagit visas bättre om sådant som används som en teori beskrivs, snarare än att föras till ett restfack kallat "ingen teori" eller liknande.

Också inom kategorin 'eventuell sekundär teori' finns förbehåll och alternativa tillvägagångssätt som valts bort; det kunde med något vidare kriterier utsetts sekundära teorier i fler uppsatser och omvänt, med striktare krav, färre sådana. Då analysen av resultatet bygger mest på vad jag funnit vara huvudteorierna ser jag dock inte klassifikationen av de sekundära teorierna som något överhängande problem, utan bilagans redovisning av sekundära teorier kan ses mer som en demonstration av att sådana ofta förekommer och att de bidrar till mångfalden av teorier. Redovisningen av dem ges, även om de inte analyseras utförligt, också som ett tillägg för den eventuellt intresserade, som kan betrakta den med reservationerna i åtanke.

I avdelningen metoder var det i många fall svårt för mig att skilja mellan experiment och matematisk-logisk metod, metodbenämningar som jag lånat från Klasson, vilka jag från början hade som metodalternativ men som jag därför slagit ihop till en: experiment. De studier som använder vad som också kunnat kallas matematisk-logisk metod finns för läsarens kännedom inom området IR – och övriga typer av experiment är få, endast en eller ett par.

Angående de epistemologiska diskurserna vill jag betona att gränserna mellan olika sådana diskurser inte är självklara, och att en kategorisering inte implicerar att allt i en text stämmer in i en enda diskurs. Detta behöver heller inte nödvändigtvis betyda att texterna är inkonsekventa, utan lika gärna att diskurserna som de formuleras inte är en perfekt karta av dem. Likväl kan också en något felbar karta ge en relevant bild av situationen.

Kollegium har varit den minst problematiska kategorin att kategorisera, endast en uppsats gick inte att placera in – vilken skrivits på distans, utan att ingå i något kollegium.²⁰⁴ Säkerligen har många fler uppsatser skrivits av distansstudenter, men resterande har inordnats i kollegier under uppsatsskrivandet, trots att distansutbildningen är kollegiemässigt obunden. Distansstudenterna väljer/tilldelas alltså inte kollegium förrän just under uppsatsen.²⁰⁵ Ett visst förbehåll i tolkningen av resultatet kan därför göras också här, med tanke på nämnda distansuppsatser och att jag inte kunnat se vilka som är sådana. Om de på något sätt urskiljer sig från de andra har jag därför inte inspekterat. Distansstudenterna som antas till utbildningen utgör, vad jag kunnat utröna, knappt 30 procent av det totala antalet.²⁰⁶ Hur många av uppsatsskribenterna som är distansstudenter vet jag dock inte. Mönstren kan med större tveksamhet ses som resultat av något inlärt inom en viss inriktning såvida kollegieindelningen i dessa fall skett efter det

²⁰⁴ Detta, vilket nämnts ovan, enligt den uppsatsens handledare, som jag tillfrågat via e-mail.

²⁰⁵ Se t e x Dawod & Gottberg (2005), s 13

²⁰⁶ Se Högskolans i Borås, antagningsstatistik höstterminen 2005: "Antagningsresultat: Poäng för sist antagen reserv, program, höstterminen 2005" (2006) och Högskolans i Borås, antagningsstatistik vårterminen 2005: "Poäng för sist antagen reserv, vårterminen 2005" (2005). Enligt denna statistik är de antagna distansstudenterna 80 stycken och närstudenterna 200 stycken.

att man valt sin uppsats' teori, metod och tema – och inte tvärtom. Dock vill jag inte heller i de andra fallen påvisa något direkt orsakssamband, varför problemet blir överkomligt. Kollegieindelningen av också dessa studenters uppsatser visar, som nämnts, ändå på vad som betraktas som tillhörande olika inriktningar av B&I.

Enligt Bourdieu finns, som nämnts, även variationer i stil mellan olika fält/delfält.²⁰⁷ Stilistiska skillnader i hur man skriver, samt att jag tror att sådana skillnader förekommer, kan ha påverkat min tolkning. Ett "neutralt" språk förefaller så mer objektivistiskt, medan ett måleriskt eller litterärt präglat språk, som oftare förekommer i studier som har mer med just litteratur eller liknande att göra, gett (mig) intryck av att inte i lika hög grad eftersträva objektivitet. De tillåter sig möjligen därför vara mer personligt språkligt utformade och framstår som mer tolkande – vad gäller de epistemologiska diskurserna därmed snarare kognitivistiska eller konstruktivistiska än objektivistiska. Stilvariationer och dessas samband med de andra faktorerna kan alltså både vara något som finns i materialet, och en del av min egen tolkning, sannolikt lite av varje.

²⁰⁷ Se kapitel 5.4.2, med referens till Bourdieu (1996), t ex s 260

6. Avslutande diskussion

I texten som föregått har redan framförts både vissa slutsatser och egna synpunkter. Här kommer jag sålunda, snarare än att fastslå några slutgiltigare svar, försöka knyta ihop vad som sagts samt delge en del ytterligare eftertankar.

6.1 Reflektioner

Av ovanstående kan man sluta sig till att B&I som den ser ut i magisteruppsatserna jag studerat är en bred disciplin, och tämligen splittrad eller uppdelad i bemärkelsen att de olika delområdena skiljer sig markant åt i fråga om de nivåer och de faktorer jag noterat. Något mer som kan anas är att "B&I-perspektivet", generellt, inte kan sägas vara ett och sammanhållet. Det tycks därtill vara skäligt att skilja mellan mångvetenskap och tvärvetenskap och beteckna B&I som mång- eller flervetenskapligt snarare än tvärvetenskapligt. Eftersträvas högre grad av tvärvetenskaplighet kunde ändå en sådan benämning av hur det ser ut nu vara en startpunkt för detta. Ser man på disciplinen i stort och i relation till andra discipliner, snarare än beskådat som i den här begränsade studien, är den måhända möjlig att tolka som mer tvärvetenskaplig genom dess blandning och sammanföring av teorier och andra element från varierande ämnen. Inom varje delområde förenas olika, ofta utifrån lånade, perspektiv. Förhoppningsvis har dock klargjorts ovan hur jag här definierat dessa termer, och att frågeställningen rört några aspekter av *hur*, snarare än *huruvida*, B&I kan sägas vara en mång- eller tvärvetenskaplig disciplin.

Att, som jag också gjort, belysa resultatet med hjälp av Bourdieus teorier ger en möjlighet att förklara hur det kan komma sig att det ser ut som det gör, men är även en aning problematiskt på grund av den ringa omfattning materialet har i förhållande till ett eventuellt biblioteks- och informationsvetenskapligt fält, samt att de faktorer som tagits med här inte kan betraktas som uttömmande bakgrundsfaktorer till hur det ser ut. Här har, med Bourdieus termer, enbart undersökts vad som troligtvis är ganska sent förvärvade dispositioner/habitus till skillnad från sådana som stammar från familj och ursprung,²⁰⁸ och av dem blott några – de som uttrycks i uppsatser och de jag valt därur. Ändå kan man med Bourdieus begrepp peka på att uppsatserna ger uttryck för olika former av habitus och därmed olika slags symboliskt kapital vilket anskaffats av uppsatsförfattarna – vilket tyder på att olika former av habitus och kapital även längre fram i dessas arbetsliv kommer att eftersträvas, brukas och ha betydelse. Också Olausson förevisar i sin magisteruppsats som jag nämnt tidigare att B&I-studenter undervisas inom åtskilda världsbilder, vilka Olausson kallar diskurser, och menar att vi kan tänkas fortsätta leva med dessa perspektiv i arbetslivet, något som skulle kunna orsaka problem.²⁰⁹

En alternativ teoretisk tolkning, som skiljer sig från den jag gör, skulle kunna hävda att studenterna gör egna medvetna val på rationell grund – vilket skulle föranleda att ett sådant här försök att lyfta upp, enligt mig delvis omedvetna, förhållanden till ytan blir tämligen trivial kunskap eller i bästa fall en smärre forskningsöversikt. Ytterligare ett synsätt kunde kontrasteras mot min andra teoretiska bas, om tvärvetenskap, och hävda att tvärvetenskap går att definiera som just det B&I i sin nuvarande form på BHS gör,

²⁰⁸ Jfr Bourdieu (1996), s 225ff – Bourdieu själv inkluderade ofta de sistnämnda typerna av faktorer.

²⁰⁹ Olausson (2004), s 74

såsom att låna perspektiv, teorier och metoder utifrån, samt att det tillstånd som råder inte utgör ett väsentligt problem. Angående tvärvetenskapligheten skulle å en annan, mer normativ, sida kunna hävdas att fel proportionella fördelningar existerar. Exempelvis kan man med tanke på, som nämnts, att processperspektivet enligt Hansson eftersträvar en monovetenskaplig disciplin,²¹⁰ ana att en sådan disciplin av somliga fortfarande anses vara att föredra. Min tolkning här är gentemot dessa och andra alternativa infallsvinklar ett betraktelsesätt, inte ett hävdande av någon definitiv sanning.

Andra termer som använts i tidigare forskning omkring ämnet samt i teorier om tvärvetenskap är paradigm och perspektiv, inom B&I ofta i samband med synpunkten att ämnet består av flera sådana. I den mån termerna är applicerbara på så pass små delområden ser detta ut att stämma med vad jag funnit, vilket föranleder en farhåga för att dessa kan vara inkommensurabla och inte kan ge meningsfulla impulser åt varandra. Å andra sidan medför de skilda perspektiven en utmaning och möjlighet för tvärvetenskapliga förbindelser inom ämnet, vilka inte så ofta görs.

En tendens jag själv finner positiv och som också kan gynna eller motivera både mång- och tvärvetenskaplighet i form av jämlikhet mellan områden, är att inget enskilt delområde dominerar överhängande, vilket också kan befrämjas utav kollegieindelningarna. Kollegium 4 är dock betydligt mindre, i fråga om antal studenter, än de tre andra. Det som kvantitativt dominerar är i det här materialet, och möjligtvis överlag, kvalitativa metoder, användarperspektivet och en kognitivistisk epistemologisk diskurs. Att ingen tydlig kärna dominerar de områden jag undersökt, och att man som student (liksom torde vara fallet också för forskare) kan välja mellan dem, tycker jag själv kan ha klara fördelar. Väl innanför ett kollegium har man i en del bemärkelser större frihet som individ eftersom man redan valt en inriktning av fyra, varuti deltagarna får frihet *till* att studera det man åstundar mest och *från* det som känns oväsentligt för dem. Segregering av det här slaget har alltså, förstås, också sina fördelar. Det kan emellertid vara värt att fundera kring vad man väljer, vad man väljer mellan, och vad man väljer bort.

Enligt Ducander har de olika B&I-utbildningarna i Sverige olika inriktningar i sin helhet, eller hade åtminstone 1997 när hans uppsats skrevs.²¹¹ Om sådana finns i högre grad på andra orter än vad jag här har funnit att B&I på BHS har, skulle dessa kunna styra studenterna mer entydigt in i någon av dem. Högskoleverkets rapport påpekar att olika delar av ämnet (trots allt) har störst möjlighet att förenas i Borås, utav de svenska utbildningarna, genom att åtminstone finnas samtidigt.²¹² ”Stränga” som kollegiernas skiljelinjer kan vara så tillåts likafullt ett val mellan dem, samt ges möjlighet att gå igenom flera kollegier efter varandra. Vad gäller det senare har jag ingen uppgift om hur vanligt det är men mitt intryck är att det är ganska ovanligt, bland annat med anledning av att minst hälften av de som antas till utbildningen har studerat andra ämnen redan innan de börjar på BHS.

Något jag funderat över, och som kan argumenteras vidare omkring utifrån en sådan här studie, är betydelsen av att som nu görs på BHS ha teori- och metodkurser tillsammans och vad de kan göra för att integrera inriktningarna – om man skulle vilja det. Åtminstone kan dessa kurser betänkas som en kontext vilken kan ha effekter på val av teori och

²¹⁰ Hansson (1999), s 20f

²¹¹ Ducander (1999), s 115

²¹² Högskoleverket (2004), s 59

metod. Personligen har jag genom utbildningen tyckt mig märka en viss splittring också inom de gemensamma teori- och metodkurserna, till exempel i fråga om vilka kollegier undervisningen om olika metoder riktar sig till. För att spekulera om framtida möjligheter, vore kanhända en att ge än fler kurser gemensamt eller ytterligare valmöjligheter att kombinera olika kollegieanknutna kurser och därmed få större inblick i, och förståelse för, olika perspektiv.

6.2 Förslag till fortsatt forskning

Som idéer till vidare forskning finns exempelvis redan omtalade varianter som valts bort härur, såsom att göra liknande studier men jämföra över tid eller med liknande utbildningar på andra ställen. Det resultat som kommit fram här kan vid framtida sådana studier vara en uppfattning, bland andra, att jämföra med. En jämförelse utav det här resultatet med en liknande studie, som har annan riktning i tid eller rum, skulle både kunna ge tecken på vad som skiljer sig eller har förändrats och hur sannolikt det är att mina resultat är representativa. Vad skillnader i så fall beror mest på lämnar jag till andra att avgöra. Ytterligare förslag, särskilt för uppsatser men möjligen även i forskning överhuvudtaget är, med tanke på resultatet häri, att kombinera teorier, metoder och teman på nya sätt. Ett B&I-problem eller tema som ses med en för det okonventionell metod/teori skulle kunna ge intressanta nya perspektiv och resultat. Dock krävs förmodligen mer av både fantasi och arbete för sådana brott mot vad som ses som, och kanske i många fall är, lämpliga och effektiva metoder och teorier inom varje område.

En faktor jag övervägt att notera i innehållsanalysen var uppsatsförfattarnas kön, vilket jag valt bort av tids-, utrymmes- och delvis relevansskäl, men som fortfarande känns tänkvärt. Möjligen finns sådana studier, som jag kan ha missat och inte eftersökt aktivt, som kopplar vetenskapsteori, B&I och genus. Däremot har jag påträffat magisteruppsatser som skriver om kvinnors majoritet inom bibliotekarieyrket, och konsekvenserna därav.²¹³ Kön kan i enlighet med Bourdieus (och andras) teorier samvariera också med de saker jag undersökt – val av metod, perspektiv, tema och inriktning.

Bland annat nämner Bourdieu sociologi som mer studerat av män och psykologi som populärt bland kvinnor.²¹⁴ Här kan det ha paralleller i vilka som använder objektivism, konstruktivism och kognitivism som epistemologiskt underlag, liksom i vilka inriktningar som studeras av vilka individer eller grupper. Om jag tillåter mig utgå från en impressionistisk bild jag fått genom utbildningens gång och genom den här undersökningen tycks kognitivism i det här materialet, analogt med Bourdieus observationer, ha fler kvinnliga ”anhängare”, konstruktivism som är mer sociologiskt något fler manliga sådana och objektivism vara än mer manligt dominerat. Jag har gjort en, något hastig, manuell beräkning bland de av uppsatserna som skrivits av män – där jag utslutit dem som skrivits av en man och en kvinna ihop, samt sådana där jag inte kunnat utröna författarens kön utifrån förnamnet. Beräkningen ger vid handen att antalet objektivistiska uppsatser bland dessa är högst, därefter konstruktivistiska och sist kognitivistiska. Alltså är proportionerna omvända mot det totala materialet, där kvinnliga författare dominerar. Det kan påpekas att jag inte ser sådana skillnader som

²¹³ T ex Stiernstedt & Wassholm (2004) och Bergström & Bøngren (2005)

²¹⁴ Bourdieu (1996), s 194

mer essentiella än de som framkommit här, det vill säga att de kan förstås som resultat av konstruerade identiteter och habitus de också. Hur det än må vara vore det intressant med en djupare undersökning av de skillnader som (troligtvis) finns på dessa plan. Även vilka som väljer de IT-inriktade delarna i förhållande till de mer pedagogiska och humanistiska kan spekuleras i utifrån ett genusperspektiv. Det bland annat med tanke på att ovan nämnda uppsatser, som tar upp bibliotekarier och genus, berättar om hur manliga yrkesverksamma bibliotekarier ofta tilldelas eller inriktar sig på uppgifter som är mer anknutna till teknik. Kvinnor ägnar sig mer åt sådant som har med kultur samt med barn och ungdomar att göra.²¹⁵ Även inriktning hos de manliga författarna, i form av kollegietillhörighet, har jag räknat översiktligt på. Därav framgår att andelen manliga uppsatsförfattare är störst i kollegium 4, därefter kollegium 2, sedan 1 och sist 3 – likaså här alltså omvända fördelningar jämfört med det totala.

Dock är en överhängande sammansättning i B&I på BHS och troligen i B&I, liksom i bibliotekaryrket, i allmänhet att betydligt fler kvinnor än män läser utbildningen. Detta är ytterligare en anledning att jag valt bort att inkludera kön som en faktor i innehållsanalysen, då underrepresentation av en grupp gör det svårare att utläsa mönster inom populationen. Ett större eller annorlunda urval skulle kunna vara lämpligare för en studie av genus och vetenskapsteori; såsom ett större eller stratifierat urval eller ett urval på en högre nivå där förmodligen, vilket gäller i andra vetenskaper, män i högre grad än kvinnor tenderar att bli forskare – och det därför kan tänkas vara jämnare (fastän ojämförbart i förhållande till vilka som studerat ämnet) fördelat.²¹⁶

Intressant, både som forskning och pragmatiskt sett, kunde även vara att jämföra B&I med andra tvärvetenskapliga discipliner för att se hur dessa löst utbildningsmässiga och forskningsanknutna frågor, beträffande uppdelningar och liknande. Kanske finns där möjlighet att inspireras till och överväga andra slags praktiska lösningar.

²¹⁵ Tex Stiernstedt & Wassholm (2004), s 26

²¹⁶ Jfr Olsson (2006)

7. Sammanfattning

En övergripande frågeställning för föreliggande uppsats är vad för slags mångvetenskaplig disciplin biblioteks- och informationsvetenskap (B&I) är. Detta ansenliga ämne har inte – vilket inte heller varit målet – blivit fullständigt uttömt. Det har emellertid exemplifierats genom den del av denna vetenskap som finns på Bibliotekshögskolan i Borås (BHS), närmare bestämt i magisteruppsatser skrivna där under år 2005. Bakgrunden till ämnesvalet utgörs bland annat av påståenden om ett biblioteks- och informationsvetenskapligt perspektiv, respektive å andra sidan hävdanden av att det rör sig om en tvärvetenskaplig disciplin, som olika källor framfört tidigare.

För att konkretisera den övergripande frågan har följande frågeställningar, som därtill återkommer i tolkningen av resultatet, riktats till materialet i fråga: Vilka epistemologier, teorier, metoder och teman finns och vilka dominerar, inom varje kollegium och överhuvudtaget? Vilka konstellationer av epistemologi-teori-metod-tema-kollegium är vanliga/ovanliga? I vilken grad kan man urskilja avgränsade kärnor, respektive gränsöverskridande korsningar, bland konstellationerna? Hur kan resultatet förstås, tolkat genom teorier om tvärvetenskap, om akademiska fält och om disciplinen B&I? I syfte att besvara dem görs häri en innehållsanalys av nämnda magisteruppsatser. Analysen kan benämnas främst kvantitativ, men har kvalitativa drag i de tolkningar som sker innan och efter en statistisk framställning av resultatet.

De faktorer som noterats i varje uppsats är kollegietillhörighet, metod och metodgrupp, teori och teorigrupp, epistemologisk diskurs, samt tema. För *kollegietillhörighet* har alternativen varit de fyra inriktningar/kollegier som finns vid BHS. Med undantag för två fall står kollegietillhörigheterna utskrivna i uppsatserna. För att anteckna *teorier* har uppsatsernas teoriavsnitt, eller när det inte finns avsnitt som ligger nära ett sådant, konsulterats, och en huvudteori bestämts. Teorierna har grupperats i fyra avdelningar; metateori, normativ/kritisk teori, deskriptiv avgränsad teori eller deskriptiv generell teori. *Metoderna* placerades på ett liknande vis efter att ha antecknats inom någon av grupperna kvalitativ, kvantitativ eller textanalys. Indelningarna i *teman* har haft en bas i de kurser som finns på BHS. Till dessa har lagts sådana som syntts behövliga, och tagits bort alltför överlappande eller icke förekommande teman. De teman som slutligen blivit använda som etiketter här är 17 stycken. *Epistemologisk diskurs* har utsetts genom en sammantagen bild av de lästa kapitlen i varje uppsats. De alternativ som använts har utifrån lån från tidigare källor bestämts innan innehållsanalysen påbörjats, och utgörs av objektivistisk, kognitivistisk eller konstruktivistisk diskurs.

Teoretiskt material om tvärvetenskap, samt delar av Bourdieus teorier om akademiska fält, konstruktion av studieobjekt, och dennes syn på statistik, har begagnats för belysande synvinklar på materialet. Dessutom återkopplar analysen till en del tidigare forskning, vilken liksom denna uppsats behandlar B&I som ämne och disciplin. Den har givit både inspiration och jämförelser till min analys och dess resultat.

Resultatet visar en bredd och en viss splittring. Jag har lutat åt att behandla kollegietillhörighet som ett övergripande val som influerar de andra faktorerna, men vill inte påstå att det finns ett orsakssamband – snarare en samvariation. Hur som helst kan man ana en delning på de olika planen, som inte ter sig helt uttalad eller medveten. Den kan därför vara värd att lyfta fram och problematisera. I termer av tvär- och mångvetenskap kan användningen av tvärvetenskap som benämning på B&I ifrågasättas och mång-

vetenskap ses som lämpligare, all den stund de olika områdena står vid sidan av varandra mer än vad de korsar gränser mellan varandra och interagerar. Med stöd i vad tidigare forskning kommit fram till kan detta menas gälla B&I mer allmänt, trots att det här materialet och den här studien i sig har liten omfattning och generaliserbarhet. Dock beror förståelsen av tvärvetenskap mycket på vad man lägger in i den termen. Dess betydelse skulle därför även kunna göras tydligare i de texter där en sådan egenskap för disciplinen framhålls.

Ytterligare observationer som delges är att B&I i detta sammanhang inte har en tydlig kärna runt vilken de andra delområdena kretsar. Enligt andra källor är detta en tendens som gäller generellt i B&I. Snarare kan flera disparata men inom olika grupper dominerande forskningsområden skönjas. Inom det här materialet finns tämligen uppdelade strömningar vad gäller alla de undersökta faktorerna. Ett urval av det resultatet visar, är att den epistemologiska diskursen konstruktivism, och metodgruppen textanalys, är vanligast i kollegium 1, objektivistisk diskurs och kvantitativ metod i kollegium 2, kognitivism och kvalitativ metod i kollegium 3, och en jämn fördelning mellan kognitivism och objektivism, samt kvalitativa metoder, i kollegium 4. Dock finns också undantag, vilka tyder på mer tvärvetenskaplighet som det definieras här. Framför allt de olika temana tycks kunna överskrida kollegiegränser, särskilt vissa av dem som finns i flera kollegier. Bland dessa kan nämnas läsning (som är gränsöverskridande genom att fenomenet läsning behandlas i både temat jag kallat just läsning och temat 'litteraturen i samhället/litteratursociologi'), 'informationssökning och lärande', 'interaktion användare-informationssystem', och vetenskapsteori.

Med stöd i Bourdieus begrepp görs därpå tolkningen att motiven till B&I-studenterna och deras val av perspektiv och andra faktorer i uppsatserna förmodligen inte är helt självständigt överlagda, förutom att de inte är så tvärvetenskapligt hågade. De kan sägas ha en bakgrund i olika skilda former av symboliskt kapital, både redan förvärvat eller förkroppsligat – genom B&I-utbildningen och tidigare banor – och eftersträvat sådant. Påverkan därav kan uttryckas som att man inte lika enkelt ser de andra valmöjligheter som finns, beroende på innehavet av en viss habitus. Habitus är ett begrepp lånat från Bourdieu, vilket innebär ett förkroppsligat symboliskt kapital, som influerar beteende och tankar till att befinna sig i vissa områden och röra sig i vissa riktningar och välja bort andra. Positionerna som så intas stämmer överens med och begränsas av fältet man befinner sig på.

Kunskapsidealen, från val av vetenskapligt studieområde ända intill stilistiska normer, skiljer sig enligt Bourdieu mellan olika fält. De kan också variera inom ett fält, mellan dess delfält. Detta har varit skönjbart även inom det lilla område B&I på BHS utgör. Möjligen beror det på influenser av de omkringliggande olika akademiska fält som B&I och dess delområden är påverkade av, men också på detta fälts (eller delfälts – beroende på i hur stor grad man törs hävda att kriterierna för ett fält föreligger i det här fallet) egen struktur. Ser man B&I som ett fält i Bourdieus mening kan man också stipulera att det finns en bakomliggande kamp på detta fält, om också den kan tyckas ringa. Kampen kan gälla vad för perspektiv, metoder och forskningsområden som bör finnas och råda inom B&I och B&I-utbildningar. En sådan syn kan hittas visst stöd för i den tidigare forskning som rådfrågats häri, vilken anger synpunkter på hur fältet kan och bör beskrivas, många gånger på ett mer eller mindre normativt vis.

Käll- och litteraturförteckning

Primärkällor

De undersökta uppsatserna finns abstracts av, och i de flesta fall i PDF-format, genom Internetsidan:

Högskolan i Borås: "Magister/Kandidatuppsatser 2005": <http://www.hb.se/bhs/upps-05.htm> [2006-05-10]. De finns dessutom i fysisk form på Högskolebiblioteket i Borås.

Sekundärkällor

Otryckta källor

Handbok för kandidat- och magisteruppsatsförfattare vid biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan, uppdaterad 2004-02-23, <http://www.hb.se/bhs/handbok/handbok2004.pdf> [2006-05-10].

Handbok för kandidat- och magisteruppsatsförfattare vid biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan (senaste upplagan), uppdaterad 2005-11-22 http://www.hb.se/bhs/handbok/handbok_2005.pdf [2006-05-10].

Höglund, Lars (2000). *Biblioteks- och informationsvetenskap som studie- och forskningsområde*. <http://www.hb.se/bhs/personal/larshoglund/lh-ht00.doc> [2006-04-23].

Högskolan i Borås, antagningsstatistik höstterminen 2005: "Antagningsresultat: Poäng för sist antagen reserv, program, höstterminen 2005" (2006). http://www.hb.se/utbildning/Studinfo/antag/statistik/2005/ht/Slutgiltig_Program.pdf [2006-06-30].

Högskolan i Borås, antagningsstatistik vårterminen 2005: "Poäng för sist antagen reserv, vårterminen 2005" (2005). http://www.hb.se/utbildning/Studinfo/antag/statistik/2005/vt/vt2005_antag_slutgiltig.pdf [2006-06-30].

Högskolan i Borås, "Närutbildningens struktur: översikt" <http://www.hb.se/bhs/nyutb/grafisk.htm> [2006-09-20].

Högskolan i Borås, "Biblioteks- och informationsvetenskap 1-20, 21-40, 41-60, 61-80 poäng": <http://www.hb.se/bhs/utb-new.htm> [2006-09-20].

Högskoleverket (2004). (Författarna till avsnitten om B&I i denna rapport är en grupp bestående av Audunson, Ragnar; Hjørland, Birger; Kjellman, Ulrika; Nowé, Karen; Mattisson, Magnus; Mähler, Jörgen). *Utvärdering av ämnena arkivvetenskap, biblioteks- och informationsvetenskap, bok- och bibliotekshistoria, informations- och medievetenskap, kulturvård och museologi vid svenska universitet och högskolor*. <http://web2.hsv.se/publikationer/rapporter/regeringsuppdrag/2004/0427R.pdf> [2006-04-23].

Nationalencyklopedins Internettjänst: "Disciplin". Husén, Torsten.
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=154217&i_word=disciplin [2006-05-30].

Nationalencyklopedins Internettjänst: "Disciplinerad". Ej signerad artikel.
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=O135561&i_word=disciplin [2006-05-30].

Olsson, Lena (2006). "Kvinnliga forskare behövs i Europa", Nationella sekretariatet för genusforskning: http://www.genus.gu.se/nyheter/2006/kvinnor_vetenskap_karriar.htm [2006-05-05].

Tryckta källor

Aarek, Hans Eirik; Järvelin, Kalervo; Kajberg, Leif; Klasson, Maj; Vakkari, Pertti (1992). "Library and information science research in the Nordic Countries in 1965-89". Ingår i Vakkari, Pertti & Cronin, Blaise (red) (1992). *Conceptions of Library and Information Science*. London: Taylor Graham. S 28-49.

Acid Ranch (2002). Citat ur sången "The Theory Of Broken Circles". Från LP:n *Some Of The Magic Syrup Was Preserved*. Madison, Wisconsin: Rockathon.

Andersson, Elisabeth & Andersson, Isabelle (2005). *Hur tre epistemologiska diskurser och hur synen på kunskapsorganisation inom dem manifesteras i text*. Borås: Högskolan i Borås. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 2005:99.

Bates, Marcia (1999). "The invisible substrate of Information Science". *Journal of the American Society for Information Science*. Vol. 50 (12), s 1043-1050.

Bergquist, Magnus (2004). "Du som är etnograf... Att vara etnolog på bortaplan". Ingår i Sunnemark, Fredrik & Åberg, Martin (red) (2004). *Tvärvetenskap – fält, perspektiv eller metod*. Lund: Studentlitteratur. S 195-216.

Bergström, Lennart & Boréus, Kristina (2000). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, Linda & Böngren, Marie (2005). *Manliga folkbibliotekariers upplevelser av att jobba inom ett kvinnodominerat yrke*. Borås: Högskolan i Borås. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 2005:129.

Bourdieu, Pierre & Passeron, Jean-Claude (1990). *Reproduction in education, society and culture*. 2 uppl. London: Sage. Originalupplaga: *La reproduction: Éléments pour une théorie du système d'enseignement*, 1970.

Bourdieu, Pierre (1991). "Men vem har skapat skaparna?". Föredrag på École nationale supérieure des arts décoratifs, i april 1980. Ingår i Bourdieu, Pierre (1991). *Kultur och kritik*. 2 uppl. Göteborg: Daidalos. S 225-240.

- Bourdieu, Pierre (1996). *Homo Academicus*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion. Originalupplaga 1984.
- Brier, Søren (1992). "A philosophy of science perspective – on the idea of a unifying information science". Ingår i Vakkari, Pertti & Cronin, Blaise (red) (1992). *Conceptions of Library and Information Science*. London: Taylor Graham. S 97-108.
- Broady, Donald (1991). *Sociologi och epistemologi: Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*. 2. uppl. Stockholm: HLS förlag. (Skeptronserien). Diss. Stockholm: Högskolan för lärarutbildning.
- Bryder, Tom (1985). *Innehållsanalys som idé och metod*. Åbo: Åbo Akademi.
- Budd, John M (2001). *Knowledge and knowing in library and information science: a philosophical framework*. Lanham, Maryland & London: Scarecrow Press Inc.
- Christensen, Karin & Odén, Johan (2004). *Biblioteks- och informationsvetenskapens överordnade identitet: ämnets betydelse för studentens yrkesinriktning*. Magisteruppsats vid Lunds universitet, BIVIL:s skriftserie 2004:5.
- Crotty, Michael (1998). *The Foundations of Social Research*. London: SAGE
- Danermark, Berth; Ekström, Mats; Jakobsen, Liselotte; Ch. Karlsson, Jan (1997). *Att förklara samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Dawod, Nino & Gottberg, Maria (2005). *Akademiker bland bokhyllorna – biblioteks- och informationsvetares upplevelser av övergången från studier till yrkesliv*. Borås: Högskolan i Borås. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 2005:126.
- Djurfeldt, Göran; Larsson, Rolf; Stjärnhagen, Ola (2003). *Statistisk verktygslåda*. Lund: Studentlitteratur.
- Ducander, Jesper (1999). *Quo vadis bibliotekarie?*. Borås: Småtryck från Valfrid, Nr 20. (Även publicerad som magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 1997:90).
- Fareld, Victoria (2002). *Kunskapens constellationer: Om ämnesanalys och tvärvetenskaplighet*. Borås: Högskolan i Borås. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 2002:40.
- Furuland, Lars (1990). "Litteratursociologins vetenskapsområde och dess bidrag till forskningen om bibliotek". Ingår i Enmark, Romulo (red) (1990). *Biblioteksstudier: Folkbibliotek i flervetenskaplig belysning*. Borås: Centrum för biblioteksforskning. S 39-53.
- Gilje, Nils & Grimen, Harald (1992). *Samhällsvetenskapens förutsättningar*. Göteborg: Daidalos .

Ginman, Mariam (1995). "Paradigm och trender inom biblioteks- och informationsvetenskap". Ingår i Höglund, Lars (red) (1995). *Biblioteken, kulturen och den sociala intelligensen: aktuell forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap*. Borås: Valfrid i samarbete med Forskningsrådsnämnden (FRN). S 9-18.

Hansson, Joacim (1999). *Klassifikation, bibliotek och samhälle: en kritisk hermeneutisk studie av "Klassifikationssystem för svenska bibliotek"*. Borås: Valfrid. (Skrifter från Valfrid; 19).

Hansson, Joacim (2004). "The social legitimacy of library and information studies: reconsidering the institutional paradigm". Ingår i Rayward, Boyd, Hansson, Joacim & Suominen, Vesa, eds. *Aware and responsible*. Lanham, MD.: Scarecrow Press. S 49-69.

Harris, Michael. H. & Itoga, Masaru (1991). "Becoming critical: for a theory of purpose and necessity in American librarianship". Ingår i McClure, Charles R. & Herson, Peter, eds. *Library and information science research: perspectives and strategies for improvement*. Norwood, N.J.: Ablex. S 347-357.

Hjørland, Birger (2005a). "Introduction to the special issue: Library and information science and the philosophy of science". *Journal of Documentation*, vol 61, nr 1, s 5-10.

Hjørland, Birger (2005b). "Empiricism, rationalism and positivism in library and information science". *Journal of Documentation*, vol 61, nr 1, s 130-155.

Hjørland, Birger (2005c). "Afterword: Comments on the articles and proposals for further work". *Journal of Documentation*, vol 61, nr 1, s 156-163.

Höglund, Lars (1995). "Institutionalisering och utveckling av ett nytt ämne". Ingår i Höglund, Lars (red) (1995). *Biblioteken, kulturen och den sociala intelligensen: aktuell forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap*. Borås: Valfrid i samarbete med Forskningsrådsnämnden (FRN). S 38-47.

Höglund, Lars (red) (1995). *Biblioteken, kulturen och den sociala intelligensen: aktuell forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap*. Borås: Valfrid i samarbete med Forskningsrådsnämnden (FRN).

Joelsson, Erik & Johansson, Mattias (2005). *Kunskapsteori och kunskapsorganisation: En diskursanalys*. Borås: Högskolan i Borås. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 2005:122.

Journal of Documentation, Vol. 61 (1), 2005. "Special issue: LIS and the philosophy of science".

Järvelin, Kalervo & Vakkari, Pertti (1989). *Innehållsanalys av forskning inom biblioteksvetenskap och informatik i Finland 1970-1988*. Tammerfors: Tammerfors univ. Institutionen för biblioteksvetenskap och informatik.

Klasson, Maj (1990). *Biblioteksforskning i Sverige. En innehållsanalys av svensk biblioteksforskning/biblioteks- och informationsvetenskap 1900-1988*. Svensk Biblioteksforskning, Meddelanden från Centrum för Biblioteksforskning 1990 nr 4.

Morrow, Raymond & Brown, David (1994). *Critical Theory and Methodology*. London: Sage.

Olausson, Sofia (2004). *Bibliotekariutbildningen vid BHS 1977 t.o.m 1999. En diskursteoretisk studie*. Borås: Högskolan i Borås. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 2004:15.

Persson, Olle (1995). "Forskningen inom BDI-området i bibliometrisk belysning". Ingår i Höglund, Lars (red) (1995). *Biblioteken, kulturen och den sociala intelligensen: aktuell forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap*. Borås: Valfrid i samarbete med Forskningsrådsnämnden (FRN). S 47-53.

Rubin, Richard (1998). *Foundations of Library and Information Science*. New York & London: Neil Schuman.

Sandström, Ulf; Friberg, Magnus; Hyenstrand, Per; Larsson, Kjell; Wadskog, Daniel (Vetenskapsrådet) (2005). *Tvärvetenskap – en analys*. Vetenskapsrådets rapportserie, 1651-7350 ; 2005:10. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Saracevic, Tefko (1999). "Information Science". *Journal of the American Society for Information Science*, vol 50, s 1051-1063.

Seldén, Lars & Sjölin, Mats (2003). "Kunskap, kompetens och utbildning: ett bibliotekariedilemma under 100 år". *Svensk biblioteksforskning* 14:4 s. 19-67.

Sjölin, Mats (2002). *Bibliotekariens kunskap: en diskursanalys*. Borås: Högskolan i Borås. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 2002:35.

Smith, Linda C (1992). "Interdisciplinarity: approaches to understanding library and information science as an interdisciplinary field". Ingår i Vakkari, Pertti & Cronin, Blaise (red) (1992). *Conceptions of Library and Information Science*. London: Taylor Graham. S 253-267.

Stiernstedt, Cecilia & Wassholm, Johanna (2004). *Könsmärkning och statusrelevans i folkbiblioteksvärlden*. Borås: Högskolan i Borås. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan/biblioteks- och informationsvetenskap, 2004:57.

Sunnemark, Fredrik & Åberg, Martin (red) (2004). *Tvärvetenskap – fält, perspektiv eller metod*. Lund: Studentlitteratur.

Sunnemark, Fredrik & Åberg, Martin (2004) förord: "Fält, perspektiv eller metod: introduktion". Ingår i Sunnemark, Fredrik & Åberg Martin (red) (2004). *Tvärvetenskap – fält, perspektiv eller metod*. Lund: Studentlitteratur. S 9-28.

Svedin, Uno; Lindén, Anna-Lisa; Magnusson, David; Stendahl, Olle; Tibell, Gunnar; Vågerö, Dennis; Öqvist, Gunnar; Larsson, Jan (1999). *Tvärvetenskap – hur, av vem och varför: Rapport från expertgruppen för tvärvetenskap under Samverkansgruppen för*

tvärvetenskap, genusforskning och jämställdhet. Stockholm: Forskningsrådets expertgrupp för tvärvetenskap.

Talja, Sanna; Tuominen, Kimmo; Savolainen, Reijo (2005). "Isms' in Information Science: Constructivism, Collectivism and Constructionism". *Journal of Documentation*, Vol. 61 (1), 2005. "Special issue: LIS and the philosophy of science". S 79-101.

Tengström, Emin (1986). *Forskningsanknytning av bibliotekarielinjen vid Högskolan i Borås: förslag till åtgärder*. Stockholm. Serie: UHÄ-rapport, 1986:1.

Torstensson, Magnus (1991). "Folkbibliotekarieyrket: framväxt, utbildning, forskning". *Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen*, årg. 78, nr. 3/4, s 93-121.

Wallén, Göran (1996). *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

White, Howard D & McCain, Katherine W (1998). "Visualizing a Discipline: An Author Co-Citation Analysis of Information Science, 1972-1995". *Journal of the American Society for Information Science*, vol 49, s 327-355.

Zetterlund, Angela & Hansson, Joacim (1997). "Folkbibliotekens förändring: tidigare forskning om folkbiblioteken och teorier om förändringens natur". *Svensk biblioteksforskning*, nr. 1-2, s 27-68.

Bilagor

Bilaga 1. Kodningsbeskrivning

Förkortningarna är gjorda för att kunna användas i statistikprogrammet, SPSS, och ta mindre plats i kodningsschemat. De är skrivna i versaler här och i gemener i kodningsschemat, för att kunna se dem tydligt här och ändå spara plats i själva schemat.

1 Metod(er) (där även kombinationer av de olika metoderna antecknas)

Kvalitativa

I Intervju

Q Kvalitativ enkät

O Observation

BA Bildanalys

KO Komparativ kvalitativ analys (som inte är textanalys)

Kvantitativa

X Experiment och matematisk-logisk metod

BI Bibliometri

K Kvantitativ enkät

C Citeringsanalys

ST Statistisk metod

Textanalys

D Diskursanalys

IN Innehållsanalys

ID Idé- eller ideologianalys

H Historisk forskningsmetod

S Semiotisk metod

A Argumentationsanalys

T Övriga textanalyser eller dokumentanalyser: beteckningar som förekommer är textanalys, dokumentstudie, källanalys, hermeneutisk analys, helhetsanalys, systemanalys. De har slagits ihop för att de är så pass få, och för att de liknar varandra.

2 Metodgrupp

K Kvantitativ

Q Kvalitativ

T Textanalys

B Kombination

3 Teori

Indelade i ungefärliga (och ibland diskutabla/överlappande) tematiska kategorier. Sådana där ingen specifik person nämns står mer allmänt som "Om [XX]" – och är antingen inte kopplade till någon specifik teoretiker eller till flera olika varav ingen dominerar.

Kunskapsorganisation

PRE Om Passage Retrieval

IRT Om Information Retrieval

KAT Om katalogisering

KLA Klassifikationsteori

IND Om indexering

AMN Om ämnesrepresentation

LAN Lancaster, modell över indexeringsprocessen

HOO Hoopers metod för beräkning av konsistens

ROL Rollings metod för beräkning av konsistens

PAN Panofsky, bildanalys/ikonografi

SHA Shatford Layne, om analys och klassifikation av bilder

DOM Om domänanalys

BIB Om bibliometri

Sociologiska och filosofiska teorier

HER Hermeneutik
SKU Sociokulturell teori
GEN Genusteori
QUE Queerteori
HMA Om hegemonisk maskulinitet
DIS Diskursanalys/diskursteori
POS Postkolonial teori
DEM Demokratiteori
VET Vetenskapsfilosofi/vetenskapsteori
CAS Castells, om nätverkssamhället
SAI Said, Orientalism
BEC Becks teorier om risksamhället
KUH Kuhn, om paradigm
BOU Bourdieu, om fält mm
SEL Seldén, tolkning av Bourdieus begrepp
DAM Damm, om kvinnliga forskare, bl a med Bourdieus begrepp
RRO Roos & Rotkirsch, om skuggfält
GID Giddens, om självet och det senmoderna samhället
BAR Barthes, om semiotik
ELZ Elzinga, tre strategier inom forskningsetik och litteraturpedagogik
TAL Talja, diskurser om musik
KAR Karlsson, om historiebruk
JAK Jakobson, om semiotik och intermedialitet
FOR Förvaltningsforskning inom statsvetenskap
KPS Klassperspektiv
IDE Om ideologi
FKI Om kinesisk filosofi
PSY Psykologiska teorier

Kultur- och informationspolitik

KPO Kulturpolitiska modeller
LES Lessig, om upphovsrätt
BOY Boyle, om upphovsrätt
PET Olof Peterson, maktanalys
SKO Dorte Skot-Hansens teorier om kulturpolitik
ASK Andersson & Skot-Hansen, modell över det lokala bibliotekets profil
ABR Abrahamsson, om samhällsinformation
ENS Enström, om folkbibliotekets identitet
STN Sturges & Neill, om offentliga bibliotek i Afrika
JON Jonsson, om den pedagogiska diskursen för folkbiblioteket
JRA Jochumsen & Rasmussen, om folkbibliotekets betydelse
VES Vestheim, om bibliotekets användarroller
RAB Raber, tre modeller om folkbibliotekets roll
MOH March & Ohlsen, om politiska institutioner
HOL Om Holstebro och offentlig konst
BHI Om bibliotekshistoria
NIE Nielsens interrelationella forskningsmodell
EBO Om e-böcker och digitala bibliotek

Informationssökning och lärande

ISO Om informationsökning
TOW Tom Wilsons teorier om informationsbeteende
HPE Höglund & Persson, om information och kunskap
DAF Daft & Lengel, om informationskällors olika värden
BUC Buckland, om informationsbarriärer
KUL Kulthau, om informationssökning och informationsförmedling
WAN Wang och Soergel, om relevansbedömning och informationssökning
RUB Rubensons teori om livslångt lärande
MDI Kognitionsteori om interaktion människa-dator

LOE Loertschers taxonomier, om hur bibliotek används i skolan
BRU Bruce, modell om informationskompetens
MAR Marchioni, informationssökningsmodell
ELL Ellström, om kompetens
LUN Lundmark, om kompetens
KEE Keen, om kompetens
POL Polanyi, om tyst kunskap
KVN Om kvalitet och användare
GRE Green, om livslångt lärande

Läsning

HAN Gunnar Hansson, receptionsteorier
ROS Rosenblatt, om reception
MEY Meynell, om smak, estetik och kvalitet
FUR Furhammar, om läsvanor
DID Diderichsen, om det äkta och det falska medvetandet
NIK Nikolajeva, om läsning och litteratur
FOL Folkesson, om samarbete mellan pedagoger och bibliotekarier
ASP Asplund Carlsson, om utvecklingspedagogik
RAM Ramström, psykologisk identitetsteori
DAK Danermark och Kullberg, om samverkan
MKL Klasson, om bibliotekariers pedagogiska roller
APP Appleyard, om läsutveckling
CHA Aidan Chambers teorier om "Reading Circle"
GAR Gardner, om intelligenser
SEI Seilman, om familjens betydelse för barns läsning
PWI Patrick Wilson, om kognitiva auktoriteter mm
HLT Hultberg, tre strategier rörande litteraturens roll i skolan
KAS Karner-Smidt, om bibliotekarier som litteraturförmedlare
LIM Limberg, om barnbibliotek och barns läsning
RER Reader-response
SAL Säljö, sociokulturell teori
SUN Sundin, om information och yrkesidentitet
DER Dervin, om 'sense-making'
LIH Om hur litteraturhistoria skrivs

Bibliotekariers yrkesroll och referensarbete

KOM Om kompetens
BYR Om bibliotekariers yrkesroll
YRK Om yrkessocialisation
PRO Professionsteori
BMU Black & Muddiman om 'librarianship'
MCA McCabe om 'librarianship'
TAY Taylor, om referensarbete
KTZ Katz, om referensarbete
GRG Grogan, om referensarbete
GRS Gross, om referensarbete
GUK Gudykunst & Kims teorier om kommunikation
SOD Söder, om integrering
GOF Goffman, om institutioner

Barn och ungdomar

ZIE Ziehe, ungdomsforskning
WIL Willis, ungdomsforskning
REI Reimer, om ungdom och livsstil
UNG Om ungdomar och ungdomsbegreppet
BIN Om barns informationssökning
LIT Litteraturpedagogik
FAC Om läsförståelse av facktexter
UNG Om ungdomar

Organisationsteorier

LED Ledarskapsteori
INM Om information management
OUL Modell av Oulton, om strategier
ROG Rogers, om attityder till förnyelsers spridning
BTM "The Big Three Model"
WOO Woodruffe, om upplevd servicekvalitet
ORG Om organisationer
GRN Grönroos, om service management
KOA Kotler & Armstrong, marknadsföringsteori
KKR Statens kvalitets- och kompetensråd, modell om kunskapshantering
KVA Om kvalitet i tjänsteföretag
HEN Henczel, om information audit
TRM Om relationsmarknadsföring
CHO Choo, Information Management Cycle och omvärldsbevakning

4 Teorigrupp

MT Metateori
NKT Normativ/kritisk teori
DGE Deskriptiv teori – generella
DAV Deskriptiv teori – avgränsade till specifika sakområden

5 Epistemologisk diskurs

OBJ Objektivistisk
KGN Kognitivistisk
KTR Konstruktivistisk

6 Eventuell sekundär teori

De benämningar som använts här finns under rubriken *Teori*, ovan.

7 Tema

Bibliotek, kultur och information i ett samhällsperspektiv

KP Kulturpolitik
IP Informationspolitik
BOHI Bokhistoria
BIHI Bibliotekshistoria
LSOC Litteraturen och samhället/litteratursociologi
BSAM Bibliotekets samhällsroll

Kunskapsorganisation

IR Information Retrieval
KLA Klassifikation, indexering och katalogisering

Individers och grupperns interaktion med bibliotek och informationssystem

ANV Interaktion användare – informationssystem
BM Barn och medier
ISL Informationssökning och lärande

Organisationen och dess informationsresursers användning och utveckling

ORG Organisationsteori
IRM Informationshantering (Information resource management)

Övriga, ej kollegiebaserade teman

VT Vetenskapsteori/självreflektion
REF Referensarbete
LSN Läsning
BYR Bibliotekariens yrkesroll

8 Kollegietillhörighet

1

2

3

4

1+2

1+3

D = distansstudenter, ingen specifik inriktning (enligt handledaren)

Bilaga 2. Kodningsschema med det kompletta resultatet

De nummer uppsatserna har i kodningsschemat utgörs av de som finns på uppsatserna och i det index över dem som finns på Internet; Högskolan i Borås: "Magister/Kandidatuppsatser 2005".

Upps	Metod(er)	Met.gr	Teori	Teorigr	Ep.dis	Ev.s.teori	Tema	Koll.
1	i	q	btm	dav	obj		org	4
2	k+i	b	han	dav	kgn		lsoc	1
3	t+ba	b	gen	nkt	ktr		lsoc	1
4	h	t	gen	dge	ktr	kps	lsn	1
5	i+t	b	rub	dav	kgn	dak	isl	1+3
6	i	q	mkl	dav	kgn	kul	byr	3
7	d+in	t	gen	nkt	ktr	lih	lsoc	1
8	i+k	b	kul	dav	kgn	tow	isl	3
9	i	q	csm	dav	kgn		irm	4
10	i	q	pwi	dav	kgn	hpe	isl	3
11	k	k	org	dav	obj		irm	2
12	t	t	pan	dav	obj	sha	ir	2
13	i	q	bou	dge	kgn		lsn	3
14	k	k	bmu	dav	kgn	mca	bm	3
15	i	q	mey	dav	kgn	hlt	lsn	3
16	d	t	dis	nkt	ktr		ip	2
17	k	k	kva	dav	kgn	org	org	4
18	t+x	b	lan	dav	obj		kla	2
19	x	k	hoo	dav	obj	roll	kla	2
20	id	t	sko	nkt	ktr		kp	1
21	i	q	bom	dav	kgn		lsn	4
22	k+i	b	org	dav	obj	inm	irm	4
23	id	t	id	nkt	ktr	sko	kp	1
24	h	t	gen	nkt	ktr		bohi	1
25	i	q	mdi	dav	kgn	grn	anv	4
26	i+t	b	abr	dge	kgn	cas	bsam	1
27	i	q	sun	dav	kgn		isl	3
28	i	q	lit	dav	kgn		bm	3
29	i+t	b	gar	dge	kgn		bm	3
30	i+d	b	pos	nkt	ktr		bsam	1
31	in	t	cho	dav	obj		irm	4
32	i	q	guk	dge	kgn		anv	3
33	i	q	yrk	dav	ktr	pro	isl	3
34	i	q	trm	dav	obj		kp	1
35	i+o	q	tow	dge	kgn		anv	3
36	x	k	ind	dav	obj	pre	ir	2
37	x	k	irt	dav	obj		ir	2
38	d	t	dis	nkt	ktr		lsoc	1
39	i	q	org	dav	kgn	led	org	4
40	i	q	ask	dav	kgn	sod	bsam	3
41	t	t	kla	dav	obj		kla	2
42	d	t	sai	nkt	ktr		kp	1
43	i+h	b	bhi	dav	obj		bihi	3
44	i	q	cha	dav	kgn	app	bm	3
45	t	t	kat	dav	obj	amn	kla	2
46	id	t	ide	nkt	ktr	fki	kla	2
47	x+t	b	irt	dav	obj		ir	2
48	i	q	sku	dge	ktr	gof	lsn	3
49	i	q	lit	dav	kgn	fac	lsn	3
50	i	q	sel	dav	kgn	dam	isl	3
51	d	t	dis	nkt	ktr	zie	anv	3

52	i	q	elz	nkt	ktr	rab	byr	3
53	o+q+i	b	fur	dav	kgn		anv	3
54	i	q	ask	dav	kgn	jra	bsam	3
55	i	q	mar	dav	kgn		ir	2
56	t	t	bec	nkt	obj		bsam	1
57	i	q	tal	dav	ktr	kvn	anv	3
58	i	q	kas	dav	kgn	lim	bm	3
59	x	k	irt	dav	obj		ir	2
60	i+q	q	ros	dav	kgn	cha	bm	3
61	x	k	irt	dav	obj		ir	2
62	i	q	fol	dav	kgn	asp	bm	3
63	t	t	ram	dge	ktr	gid	lsoc	1
64	i	q	sei	dav	kgn		bm	3
65	t	t	did	nkt	ktr	gid	lsoc	1
66	i	q	nik	dav	kgn	pol	bm	3
67	s	q	jak	nkt	kgn		bm	1+3
68	d	t	dis	nkt	ktr		anv	3
69	i+o	b	dem	nkt	ktr		bsam	1
70	i	q	cha	dav	kgn		bm	3
71	t	t	gen	nkt	ktr		lsoc	1
72	x+i	b	ktz	dav	kgn	grg	ref	2
73	id	t	gid	dge	ktr		lsoc	1
74	i+o	q	stn	dav	kgn		bsam	3
75	t	t	vet	mt	obj		vt	2
76	x	k	irt	dav	obj		ir	2
77	i+o	q	sal	dge	kgn		bm	3
78	i	q	koa	dav	kgn		anv	3
79	k+i	b	kkrr	dav	obj	cho	irm	2
80	t	t	irt	dav	obj		ir	2
81	a	t	boy	nkt	ktr	les	ip	1
82	i	q	ell	dav	kgn	pol	lsn	3
83	t	t	bou	nkt	ktr	rro	lsoc	1
84	i	q	grs	dav	kgn	kul	ref	3
85	i	q	bou	nkt	ktr		byr	3
86	i+t	b	wang	dav	kgn		isl	2
87	id	t	gen	nkt	ktr		lsoc	1
88	i	q	app	dav	kgn	psy	lsn	3
89	st+a	b	ebo	dav	kgn		lsoc	1+2
90	t	t	her	dge	kgn	hol	kp	1
91	q	q	lun	dav	kgn	kee	byr	3
92	x	k	bin	dav	obj		ir	2
93	d	t	kar	nkt	ktr		kp	1
94	i+q	q	rei	dav	kgn	ves	bm	3
95	h	t	nie	dav	obj		bihi	1
96	ko	q	pan	dav	obj	bar	kla	2
97	b	k	bib	dav	obj		vt	4
98	i	q	les	nkt	kgn	kuh	ip	1
99	d	t	dis	mt	ktr		vt	2
100	k+i	b	org	dav	obj		irm	4
101	t+i	b	der	dav	kgn	kul	ref	3
102	o+i	q	kla	dav	obj	org	irm	2
103	t	t	pet	nkt	obj	kpo	kp	1
104	t	t	vt	mt	ktr		vt	1
105	i	q	iso	dav	kgn	psy	isl	3
106	i	q	cho	dav	obj	hen	irm	2
107	i	q	woo	dav	kgn		anv	3
108	k	k	zie	nkt	kgn	wil	anv	d
109	x	k	irt	dav	obj		ir	2

110	i	q	kul	dav	kgn	buc	isl	3
111	i	q	nik	dav	kgn		bm	3
112	t	t	kla	dav	ktr		kla	2
113	i	q	moh	dav	kgn	cas	org	2
114	t	t	que	nkt	ktr	kla	kla	2
115	q	q	gen	nkt	ktr		bsam	1
116	o+i+q	q	slj	dge	kgn	tow	bm	3
117	i	q	loe	dav	kgn	bru	isl	3
118	t	t	for	dav	obj		bsam	1
119	k+i	b	ung	dge	kgn	gen	lsn	3
120	i	q	rog	dav	kgn		ref	3
121	x	k	irt	dav	obj		ir	2
122	d	t	dis	mt	ktr		vt	2
123	t	t	bhi	dav	obj		bihi	1
124	i+t	b	nik	dav	ktr	gen	byr	1
125	i	q	gen	nkt	ktr		lsn	3
126	i	q	ell	dav	kgn		byr	3
127	x	k	irt	dav	obj		ir	2
128	id	t	ide	nkt	ktr		lsoc	1
129	i	q	gen	nkt	kgn	hma	byr	1+3
130	i	q	byr	dav	kgn	kom	byr	3
131	k	k	daf	dav	kgn	cho	irm	4
132	t	t	pro	dav	ktr		byr	3
133	i+t	b	rer	dav	kgn	gen	lsn	3
134	t	t	der	dav	kgn		lsoc	3
135	x	k	irt	dav	obj		ir	2
136	i+t	b	bou	dge	obj		lsoc	1
137	i	q	oul	dav	obj		org	4
138	k	k	dom	dav	kgn	kla	kla	2
139	d	t	dis	nkt	ktr	pro	byr	1
140	d	t	gre	nkt	ktr	jon	isl	1
141	i+t	b	ens	dav	ktr	ask	bsam	1